

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Muhasebe Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı

**KATMA DEĞER VERGİSİ İADESİNİN ÖNEMİ,
İADEYİ DOĞURAN İŞLEMLER VE SONUÇLARI:
SİVAS İLİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Bekir TUTAŞ

Sivas
Ekim 2021

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Muhasebe Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı

**KATMA DEĞER VERGİSİ İADESİNİN ÖNEMİ,
İADEYİ DOĞURAN İŞLEMLER VE SONUÇLARI:
SİVAS İLİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Bekir TUTAŞ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Said Alpagut ŞENEL

Sivas

Ekim 2021

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

26/10/2021

Bekir TUTAŞ

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin, Yeminli Mali Müşavirlerin, tacirlerin, işletme sahiplerinin, yatırım danışmanlarının görüşleri alınarak KDV vergisi iadesinin önemine ve bu işlemlerin işletmeler için finansal kaynağa nasıl dönüştüğüne, işletmelerin yapmış olduğu işlemlerin istisna kapsamına konu olup olmadığına, meslek mensubunun bu işlemlerdeki bilgi ve iş yapabilirliği ele alınmıştır. Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve destek olan değerli üstadım Sayın SMMM Yavuz YILMAZ'a, danışman hocam sayın Doç. Dr. Said Alpagut ŞENEL'e ve yüksek lisans eğitim sürecindeki değerli hocalarıma, sürekli yanımda olan Aileme ve işyerime Korkmaz PANEL ailesine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. VERGİ KAVRAMI TANIMI VE ÖNEMİ.....	3
1.1. Vergi Kavramı Tanımı ve Önemi.....	3
1.2. Vergiye İlişkin Temel Kavramlar.....	8
1.2.1. Verginin Konusu:.....	8
1.2.2. Vergi Mükellefi ve Vergi Sorumlusu	8
1.2.3. Vergiyi Doğuran Olay	9
1.2.4. Vergide İstisna ve Muafiyet.....	10
1.2.5. Vergi Matrahı.....	11
1.2.6. Verginin Tarhı.....	12
1.2.7. Verginin Tebliği.....	13
1.2.8. Verginin Tahakkuku	16
1.2.9. Verginin Tahsili	17
1.3. Katma Değer ve Katma Değer Vergisi.....	18
1.3.1. Katma Değer Kavramı ve Katma Değerin Hesaplanması	18
1.3.2. Katma Değer Vergisi ve Tarihçesi.....	23
1.3.3. Türk Vergi Sisteminde Katma Değer Vergisi.....	25

1.4. Katma Değer Vergisi Kanunu	30
1.4.1. Katma Değer Vergisinin Konusu.....	30
1.4.1.1. Teslim ve Teslim Sayılan Haller.....	31
1.4.1.2. Hizmet ve Hizmet Sayılan Haller	33
1.4.2. Katma Değer Vergisinin Vergi Mükellefi ve Vergi Sorumlusu	33
1.4.3. Katma Değer Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay.....	35
1.4.4. Katma Değer Vergisinde Muafiyet ve İstisna.....	36
1.4.5. Katma Değer Vergisi Matrahı ve Oranı.....	36
1.4.6. Katma Değer Vergisinin Tarhı ve Ödenmesi.....	39
1.4.7. Katma Değer Vergisinde İndirim ve İade Mekanizması	41
İKİNCİ BÖLÜM	45
2. KATMA DEĞER VERGİSİ İADESİNİN ÖNEMİ VE İADE HAKKI	
DOĞURAN İŞLEMLER	45
2.1. Katma Değer Vergisi İadesine İlişkin Genel Esaslar	45
2.2. Katma Değer Vergisi İadesi Sisteminde Özellikli Müessesler.....	50
2.2.1 Hızlandırılmış İade Sistemi sertifikası (HİS).....	50
2.2.2. İndirimli Teminat Uygulama Sistemi (İTUS).....	52
2.3. Katma Değer Vergisi İade Hakkı Doğuran İşlemler	53
2.3.1. Tam istisnalardan Kaynaklanan KDV İade Talepleri.....	56
2.2.2. İndirimli Orana Tabi İşlemlerden Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler	80
2.2.3. Tevkifatlı İşlemlerden Kaynaklanan Kdv İadesi	82
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	85
3. KATMA DEĞER VERGİSİ İADESİNİ DOĞURAN İŞLEM İADE	
SÜRECİ UYGULAMASI: SİVAS İLİNDE ÖZEL BİR İŞLETMEDE	
UYGULAMA	85
3.1. Uygulamanın Amacı ve Önemi	85
3.2. Örnek Uygulama.....	87

3.2.1. Şirket Hakkında Bilgi	87
3.2.2. Uygulamanın Kapsamı	87
3.3. KDV İadesine İlişkin Muhasebe İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları.....	88
3.3.1. Satış ve Alış Faturalarının Muhasebe Kayıtları	88
3.3.2. KDV Beyannamesinin Hazırlanması.....	96
3.3.3. Yeminli Mali Müşavir İle KDV İadesi İçin Yapılan Sözleşme.....	100
3.3.4. KDV İade Talebinin Girişi	103
3.3.5. YMM Karşıt İnceleme Tutanakları.....	108
3.3.6. YMM KDV İnceleme Tasdik Raporu	114
3.3.7. Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) Sistem Kontrol Raporu	115
SONUÇ	129
KAYNAKÇA	133
ÖZ GEÇMİŞ	141

KISALTMALAR

A.Ş	: Anonim Şirket
A.G.E.	: Adı Geçen Eser
AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
AB	: Avrupa Birliği
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
ATİK	: Amortisman Tabi İktisadi Kıymetler
BSMV	: Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
DİİB	: Dahilde işleme İzin Belgesi
DİR	: Dahilde işleme Rejimi
GİB	: Gelir İdari Başkanlığı
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTİP	: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
HİS	: Hızlandırılmış İade Sistemi
İSMEP	: İstanbul Sismik Riskin Azaltılması Ve Acil Durum Hazırlık Projesi
İTUS	: İndirimli Teminat Uygulama Sistemi
KDV	: Katma Değer Vergisi
KDVİRA	: Katma Değer Vergisi İadesi Risk Analiz
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
Mad.	: Madde
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TL	: Türk Lirası
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
VİR	: Vergi İnceleme Raporu
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ekmek Üretim Sürecinde Yaratılan Katma Değer ve Katma Değer Vergisi	23
Tablo 2. Türkiye’de Katma Değer Vergisinin 1984-2020 Yılları Arasındaki Vergi Gelirleri İçindeki Payı	29
Tablo 3. Katma Değer Vergisi İade Hakkı Doğuran İşlemler.....	55
Tablo 4. YMM Raporu İle Alınabilecek İade Limitleri	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İhracat faturası örneği	48
Şekil 2. Gümrük Çıkış Beyannamesi	49
Şekil 3. T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi işlem sorgulama ekranı	49
Şekil 4. T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi işlem sorgulama sonucu	49
Şekil 5. T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi ilgili gümrük çıkış beyannamesinin kapanış işlem durumunu sorgulama sonucu	90
Şekil 6. Korkmaz Panel 2020 Ocak Ayı KDV Beyannamesi	98
Şekil 7. Korkmaz Panel 2020 Haziran Ayı KDV Beyannamesi	99
Şekil 8. Gelir İdaresi Başkanlığı mükellef KDV İadesi Talebi Giriş Ekran	103
Şekil 9. Gelir İdaresi Başkanlığı mükellef KDV İadesi Talebi Giriş Ekran	104
Şekil 10. Gelir İdaresi Başkanlığı mükellef KDV İadesi için fatura giriş ekranı	104
Şekil 11. Gelir İdaresi Başkanlığı KDV iade için Yüklenim Faturaları girişi (Ocak ayı)	105
Şekil 12. GİB İnternet vergi dairesi kayıtları yapılan KDV iadeleri aylık	105
Şekil 13. GİB İnternet vergi dairesi KDV iade talep dilekçesi giriş ekranı	107
Şekil 14. GİB İnternet vergi dairesi KDV iade talep dilekçesi durum kontrol ekranı	107
Şekil 15. Ocak ve Şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı	111
Şekil 16. Ocak ve Şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı	113
Şekil 17. YMM raporu – KDV İadesi tasdik raporu	115
Şekil 18. KDV İadesi Kontrol Raporunun (Özet Rapor) İnternet Vergi Dairesi Üzerinden Görüntülenmesi	117

Şekil 19. KDV İadesi Kontrol Raporunun (Özet Rapor) İnternet Vergi Dairesi Üzerinden Görüntülenmesi	120
Şekil 20. KDV İade dosyasının hangi birimde olduğu ve durumu	123
Şekil 21. KDV İade dosyasının vergi dairesi birimlerinde geçen süresi	124
Şekil 22. İadem nerede ekranı.....	125
Şekil 23. KDV İade dosyasının tamamlanma ekranı	125

ÖZET

Katma Değer Vergisi'nin temel mantığı yaratılan toplam katma değer vergilendirilmesidir. Bir malı ya da hizmeti satın alan kişinin aldığı yere ödediği vergi türüdür. Katma Değer Vergisi iadesi ise vergiye tâbi olan mükelleflere devletin sunduğu bir teşvik ya da istisnai durumdur.

Muhasebe mesleği durağan değil sürekli değişen, kendini sürekli yenileyen bir meslek dalıdır. Meslek mensubunun kendini yenileyerek bilgi ve deneyimlerini sürekli güncelleme yapması gerekmektedir. Serbest muhasebeci mali müşavirlerin mevzuatı takip ederek mükelleflerine müşavirlik kimliğini ön plana çıkararak hizmet vermesi gerekmektedir. Mükelleflerini güncel konularda faaliyetleri hakkında bilgilendirmelidir.

Bu çalışmada, işletmelerin faaliyetlerinin hangisinde katma değer vergisi iadesi vardır, iadeli işlemler nelerdir, alış satış fatura kayıt işlemlerinden, iade tutarının işletmenin hesabına vergi dairesi tarafından yatırılmasına kadar geçen süre ve işlemler, meslek mensubunun dikkat etmesi gereken konular ele alınmıştır. Firmaların fazla ve yersiz ödenen katma değer vergisinin iadesiyle birlikte kendilerine sağladığı finansman desteği âdete finansal açıdan can suyu olacaktır. Doğru işlemler ve yönlendirmelerle işletmeler katma değer vergisini yük olarak görmeyeceklerdir ve devletin sunduğu teşviklerden faydalanacaklardır.

Vergi mevzuatı açısından KDV iadeli işlemlerin takibi, firmaların ve ülkemizin devreden KDV sıkıntısının nasıl bir finansal kaynağa dönüştürüldüğü göstermektir. İşletmeler açısından ödenen KDV'nin iadesi ciddi fon açığını kapatacaktır. Doğru bilgi ile yapılan işlemlerin farkındalığı ile KDV iadeli işlemlerin verdiği avantajlar işletmelerin alımlarında oluşturduğu KDV'nin nasıl geri alınabildiği ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Vergi, Katma Değer Vergisi, Müşavir

ABSTRACT

The basic logic of Value Added Tax is the taxation of the total value added created. It is the type of tax that the person who buys a good or service pays to the place where it is bought. Value Added Tax refund, on the other hand, is an incentive or exceptional situation offered by the government to taxpayers.

The accounting profession is not a static but a constantly changing profession that constantly renews itself. Members of the profession must constantly renew themselves and constantly update their knowledge and experience. Independent accountant and financial advisors are required to follow the legislation and serve their taxpayers by emphasizing their consultancy identity. They should inform its taxpayers about its activities on current issues.

In this study, which of the activities of the enterprises has value added tax refund, what are the transactions with refund, what are the transactions and the period from the purchase and sale invoice registration process to the deposit of the refund amount to the account of the enterprise by the tax office, the issues that the member of the profession should pay attention to are discussed. The financial support provided by the companies to them thanks to the refund of the overpaid and unjustifiably paid value added tax will be good in terms of finance. With the right transactions and guidance, businesses will not see the value added tax as a burden and will benefit from the incentives offered by the government.

The reader with VAT, who can benefit from tax, considers how boredom can be turned into a resource by benefiting from education. It will cover small deductions of VAT for businesses. It is taken from the design of the design made with the right information and how VAT can be recovered in the purchase of products purchased with return.

Keywords: Tax, Value Added Tax, Consultant

GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlık tarihinin en önemli dönemleri bir çağ kapatıp diğer bir çağı açmıştır. Yaşadığımız döneme bilgi çağı ya da teknoloji çağı denilebilir. Ancak bilgi doğru, anlaşılabilir ve hızlı olmak kaydıyla. Mali müşavirler mevzuatı yakından takip ederek kendilerini sürekli güncel tutarak işletmelere doğru, hızlı ve mükellefin anlaşılabilceği düzeyde bilgi vermesi gerekmektedir. Meslek mensupları işletmelere artık mali müşavir kimliği ile bilgilerini paylaşmaları, gerekli bilgilendirmeleri yapmaları ve faaliyetleri hakkında bilgi vermelidir. Yani mesleğin içeriği sadece defter kaydetmek değil müşavir kimliği ile işletmelere kolay, açık, anlaşılır bir düzeyde sürekli istişare halinde bilgi aktarımı sağlaması gerekmektedir.

Ticari işletmelerin tek bir amacı vardır, faaliyetleri sonucunda büyümek ve kâr elde etmektir. Katma değer vergisi, yapısında bulundurduğu vergi indirim mekanizması sayesinde, vergi yükünün nihai tüketiciler üzerinde bırakılmaması esasına dayanmaktadır. Fakat bazı mal teslimleri ve hizmetler istisna, indirimli oran ve tevkifat uygulaması kapsamına alınmıştır. İşte burada meslek mensubu mali müşavir kimliği ile işletme faaliyetlerini iyi analiz ederek mükellefi bilgilendirerek istisna kapsamında ise bu teşviklerden faydalandırsın. Faydalandırsın ki işletmeler katma değer vergisini yük olarak görmekten vazgeçsin ve işletmeler finansal açıdan rahatlasın faaliyetlerini daha iyi ve bilgili bir hale gelsin.

Çalışmanın birinci bölümünde verginin tanımı yapılarak, verginin tarihsel gelişimi, verginin ve katma değer vergisinin Dünyada ve Türkiye deki tarihsel gelişimi, katma değer vergisine neden ihtiyaç duyulduğu, konusu ve kapsamı ile ilgili bilgiler verilerek kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, katma değer vergisinin iadesine ilişkin genel esaslar, katma değer vergisine ilişkin özellikli durumlar ve katma değer vergisi iadeli işlemler nelerdir, hangi işlemler neye göre alınır, kullanılan belgeler nelerdir, iade limitleri nelerdir, işletmelerin faaliyetlerine bakılarak hangi işlemlerin istisna kapsamında olup olmadığı amaçlanmıştır.

Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise, katma değer vergisi iadeli işlemlerden örnek uygulama ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. İşletme alış ve satış faturaları, muhasebe kayıtları nasıl yapılır, katma değer beyannamesin hazırlanması, YMM inceleme süreci ve aşamaları, vergi dairelerindeki süreç, iade dosyasının Gelir İdari Başkanlığı internet vergi dairesi siteminde yüklenim ve aşamaların izlenimleri raporlanması ve iade tutarının işletme hesabına yatırılması ile geçen süreç ayrıntılı olarak incelenmiştir. İade işlemleri sürecinde işletmede, genel muhasebe, YMM işlemlerinde, İnternet vergi dairesi ve vergi dairesinde geçen süreçte ilgili kişilerle sürekli görüşülerek yorumları ve bilgileri sürekli alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. VERGİ KAVRAMI TANIMI VE ÖNEMİ

1.1. Vergi Kavramı Tanımı ve Önemi

Vergi; “devlet tarafından, kamu giderlerinin karşılanması için, egemenlik gücüne doğrultusunda, zora dayalı olmak üzere tek taraflı olarak belirlediği ve somut karşılığının olmadığı parasal ödemeler olarak” tanımlanmaktadır (Bilici 2005: 11).

Vergi kavramının, tarihsel ve sosyal niteliği açısından devlet kavramıyla yakın bütünleşmiş bir yapısı bulunmaktadır. Bunun en önemli sebebi toplumsal ihtiyaçların giderilmesine dair birtakım hizmetler sunmakta, sunulan bu hizmetler doğrultusunda harcama yapmakta olan devletin, bu harcamaların finansmanında kaynaklara ihtiyacı duymasıdır. Kamu gelirleri olarak da adlandırılan ve devletin egemenlik hakkını kullanarak elde ettiği bu finansal kaynakların başında vergi ve benzeri (harçlar, resim, fon gelirleri, para fiskal gelirler vb.) gelirler gelmektedir.

Bu bağlamda vergi; “devletin veya vergilendirmeye yetkili olan diğer kamu idarelerinin, hizmetlerini yerine getirmekte gerekli olan finans kaynağını temin etmek amacıyla, bireylerden, hukuki cebir altındaki kanunlarla tespit edilen kurallara uygun olarak, karşılıksız ve iade edilmeksizin aldıkları ekonomik değerlerdir” olarak tanımlanabilir (Karakoç 2015: 413-456).

Vergi koyma yetkisi, devlet egemenliğinin hukuki ve fiili gücünün bir göstergesi olarak siyasi otoritenin elindeki en önemli yetkilerden biridir. Dar anlamıyla vergilendirme yetkisinin, devletin kamu gelirlerinde yalnızca vergi koymakla ilgili yetkisini içermektedir (Bilici 2005: 11). Geniş anlamıyla ise; devlet kamu giderlerinin karşılanması maksadıyla, tüzel veya gerçek kişilere belirlemiş olduğu her çeşit mali yükümlülükler dair yetkileri kapsamaktadır (Öncel ve Çağan, Kumrulu 1998: 34).

Vergilendirme yetkisi; devletin ülkesindeki egemenlik gücünün kullanılmasıyla vergi alma yetkisine sahip olduğu hukuk ve fiilen gücü olarak ifade edilebilir. Vergilendirme yetkisi, günümüzde anayasal vergileme ilkeleri şeklinde

somutlaşmıştır (Çağan 1982: 3). İngiltere’de Magna Carta Libertatum (Great Charter of English) ile başlayan, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa’da gelişim gösteren demokratikleşmenin temelinde geniş düzeyde yasal dayanağı ve adilliği olmayan vergilere karşı sergilenen tepkilerin olduğu söylenebilir (Burg 2004: 85; Demircan 2015: 278-289).

Anayasal gelişmelerin başlangıcı olarak nitelendirilen ve İngiltere Kralı 1. John tarafından 15 Haziran 1215 ‘de imzalanan *Magna Carta Libertatum*, anayasal vergileme ilkelerinin başlangıç noktasını ve vergilemenin kanuni altyapısının oluşumunu sağlayan ilk belgedir. Magna Carta’nın 12.md kralın, vergi almadan önce konseyin (Common Council) rızasının olması gerektiği ifade edilmektedir (Hughes 2004: 225).

Kökünde vergilendirme yetkisinin gruplandırması olan Amerikan bağımsızlık savaşının anayasal uzantısı olan 1776 yılında kabul edilen Virginia Anayasası’nın giriş bölümündeki Haklar Bildirgesi’nin 6.maddesi mülkiyet hakkını güvence altına alarak ve vergilendirmede kanunilik ilkesini kabul edilmiştir (Gemalmaz 1997: 43). Bu ilkenin kabul edilmesinin nedenleri arasında mali ve iktisadi bunalıma ek olarak devletin eşit ve adil olmayan vergilendirme yetkisi de yer almaktadır (Outtersson 2004: 28). Fransız İhtilali’nin ardından 1789 yılında ilan gerçekleşen “Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi”nin 13.maddesi vergilendirmede eşitlik, 14.maddesi ise kanunilik ve belirlilik ilkeleriyle alakalı düzenlemeleri ele almıştır (Gemalmaz 1997: 43, Doğan 2002: 243).

Türk anayasa tarihinde ise vergilendirme ilkeleriyle ilgili gelişmeleri, anayasal hareketin doğuşu olarak kabul edilen Sened-i İttifak’la başladığı görülmektedir (Küsmenoğlu 2010: 13). 1808 yılında imzalanan Sened-i İttifak anayasası bu niteliği tam anlamıyla taşımasa bile Türk tarihindeyse ilk kez devlet iktidarının sınırlandırıldığı bir düşüncenin oluşumu açısından önem taşımaktadır (Gözler 2000: 11).

Öte yandan 1839 yılında ilan edilen ve Türklerin ilk “temel haklar beyannamesi” olarak kabul edilen (Üçok, Mumcu 1976: 313). Tanzimat Fermanı’nda vergilemedeki ödeme gücü, eşitlik ve kanunilik ilkesi yer almaktadır. 1856 yılında yayımlanan Islahat Fermanı ise, vergilendirme alanında geçerliliği süren ilkelerin

şekillendiği başka bir belge olarak ifade edilebilir. Bu fermanı önem kılan husus, çeşitli alanlarda olduğu kadar vergi alanındaki eşitlik ilkesine de vurgu yapmasıdır (Gözler 2000: 12-21). Öte yandan 1875'te ilan edilen Adalet Fermanı'nın da odak noktasında mali konularla özellikle vergilerin olduğu görülmektedir (Küsmenoğlu 2010: 13). Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası olan ve 23 Aralık 1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi'nin; 20,25 ve 96.maddesinde eşitlik, ödeme gücü doğrultusunda vergileme ve vergilemede kanunilik ilkelerinin açıkça düzenlendiği görülmektedir. Kanun-i Esasi'nin 20.md'sinde, "*Tekâlifî mukarrere nizamâtı mahsusasına tevfiқан kâffeı tebaa beyninde herkesin kudreti nisbetinde tarh ve tevzi olunur*" hükmüne yer verilmektedir. Bu maddeyle, verginin genel olması, eşit ve ödeme gücü nispetinde vergi alma ilkeleri ifade edilmektedir. 25-96. maddede kanuni ilkesinin açıkça belirtildiği görülmektedir. Kanun-ı Esasî 25. maddesiyle düzenlenen "*Bir kanuna müstenit olmadıkça vergi rüsumat nâmı ile ve nâmuaherle hiç kimseden bir akçe alınamaz*" hükmünde verginin yasal olma ilkesi, 96. maddeyle belirtilen hükmün pekişmesi sağlanmıştır. Dolayısıyla 96.maddeyle vergilerin bir kanunla tayin edilmedikçe konulamayacağı, dağıtılamayacağı ve alınamayacağına işaret edilmektedir (Kartalcı, Doğan 2013: 120; Günay, Tekir 2018: 727) ([www.anayasa.gov.tr /tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1876-kânûn-i-esâsî/](http://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1876-kânûn-i-esâsî/),2021).

İstanbul işgal edilip son Osmanlı Meclisi'nin dağıtılmasından sonra 23 Nisan 1920'de Ankara'da TBMM'nin toplanması ile oluşturulan ilk anayasa 1921 tarihli Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'dur.1921-1924-1961 ve halen geçerli olan 1982 Anayasalarında vergi ve vergi ödevine ilişkin hususların hangi maddelerde ve nasıl düzenlendiği aşağıda ele alınmaktadır.

➤ 1921 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu)

İstanbul'un işgal altında olmasının bir sonucu olarak kurulan (Kartalcı, Doğan 2013: 120). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda vergilendirme ile ilgili bir hükme yer verilmediği, vergilendirmeye ilişkin yetkinin kanun yapma yetkisinde dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde olduğu anlaşılmaktadır. 1921 anayasasının bazı hükümleri gelişmelerin arkasında kalarak önemli eksikliklerinden söz edilebilecek yetersiz bir

anayasa olması nedeniyle sadece 3 yıl yürürlükte kalabilmiştir. Bu sebeplerle bütünüyle yeni anayasa çalışmalarına başlanmıştır.

➤ 1924 Anayasası (Teşkilat-Esasiye Kanunu)

Cumhuriyet'in ilk Anayasası, 20 Nisan 1924 yılında mecliste kabul edilerek 1924 Anayasasında vergilendirmeye ilişkin 84-85.maddeler aşağıda sunulmuştur:

“Vergi, Devletin umumi masarifine halkın iştiraki demektir.”

(Vergi, Devletin genel masraflarına halkın pay vererek katılması)

“Bu esasa mugayir olarak hakikî veya hükmî şahıslar tarafından veya onlar namına rüsum, âşar ve sair tekâlif alınması memnudur”.

(Bu esasa uymayarak gerçek ya da tüzel kişilerin ya da bu kişiler adına resimler, ondalık alınmaları ve başka yüklemeler yapması yasaktır).

Vergi yalnızca bir kanun ile tarh ve cibayet olunmaktadır (1924 Anayasa m:85).

➤ 1961 Anayasası (T.C. Anayasası)

Cumhuriyet Tarihinin üçüncü anayasası 20.07.1961 tarihi 10859 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 1961 Anayasasında Vergi Ödevi 61.md görülmektedir. Sözü edilen madenin vergi başlığı taşıdığı görülmektedir.

61.madde şu içerikten oluşmaktadır;

“Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.”

“Vergi, resim ve harçlar ve benzeri malî yükümler ancak kanunla konulur. “

“Kanunun belli ettiği yukarı ve aşağı hadler içinde kalmak, ölçü ve esaslara uygun olmak şartıyla, vergi, resim ve harçların muafiyet ve istisnalarıyla nispet ve hadlerine ilişkin hükümlerde değişiklik yapmaya, Bakanlar Kurulu yetkili kılınabilir. “

➤ 1982 Anayasası (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası)

Cumhuriyet tarihimizin dördüncü anayasası olan ve hala yürürlükte olan 07.11.1982 tarihinde kabul edilmiş ve 2709 nolu 09.11.1982’de 17863 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. 1982 anayasasında vergi ile ilgili maddeler şöyledir;

“Herkesin, kamu giderlerinin karşılanması için, malî gücü doğrultusunda, vergi ödeme yükümlülüğü vardır.

“Verginin adaletli ve dengeli dağılması, maliye politikasında sosyal amaçtır.”

“Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.”

“Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.”

Vergi sistemindeki adaletin temel hedef olması ile birlikte bir ülkedeki uygulanan vergilerle dolaysız vergilerin bileşimi o ülkede yaşayan kişilerin tasarruf, tüketim, çalışma ve yatırım gibi tercihlerinde etkili bir faktör olduğu kesindir.

Vergilerin “yansıma” kriterine göre dolaylı ve dolaysız vergiler olarak ikiye ayrılması mümkündür.

Dolaylı vergi; bir tüzel veya gerçek kişinin geliri ya da sermayesi üzerinden direkt olarak değil, kişilerle aralarında gerçekleşmiş olan ekonomik işlemlerin üzerinden belirlenen oranda alınan vergi türüdür. Verginin yüklenildiği ve vergi dairesinde mükellef olanlar birbirinden ayrılmaktadır. Özel Tüketim Vergisi (ÖTV), Katma Değer Vergisi (KDV), Gümrük Vergileri, Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV), gibi vergiler dolaylı vergilere örnek olarak gösterilebilir. Bu vergi elde edilen gelir veya kazanç yerine, yapılan harcamalardan alınmaktadır.

Dolaysız vergiler; dolaysız vergilerde olduğunun aksine, bireylerin kazanç veya gelirlerinden alınan vergiler olarak ifade edilebilir. Kurumlar ve Gelir vergisi, dolaysız/doğrudan vergiler için örnek olarak verilebilir. Dolaylı vergilere göre bu vergi türünün yansıtılması nispeten daha güçtür. Uygulamada ise muamele vergileri gider vergileri, olarak tüketim vergileri ise mal ve hizmet olarak isimlendirilmektedir (Bektaş 2019: 426).

1.2. Vergiye İlişkin Temel Kavramlar

Vergi teorisinde kullanılan kavramlar vergi konusu, mükellefi, vergi sorumlusu, verginin doğduğu olay, istisna, muafiyet, verginin matrahı, tarhı, tebliği, tahakkuku ve tahsilidir.

1.2.1. Verginin Konusu:

Verginin konusunu, üzerinde vergi konmuş olan ve bu sebeple doğrudan ya da dolaylı yoldan verginin kaynağının oluşumunu sağlayan ekonomik unsur olarak tanımlamak mümkündür. Vergi borcunun doğmasına sebep olan ekonomik unsurların ise vergi konusunun oluşumunu sağladığı ifade edilmektedir. (<https://www.muhasabedersleri.com/butce-vergi/vergi.html>).

Verginin konusu ekonomik değer olabileceği gibi, hukuki bir muamele, fiziki bir varlık, bir fiil veya olay vb. olabilmektedir. Yalnızca maddi anlamdaki eşya ya da mallar değil, mükellefin fiziki varlığı, maddi olmayan ekonomik unsurlar, veya sosyal durumları da vergi kapsamına dahil edilmektedir.

Hangi ürün veya hizmetlerin vergi konusuna dahil edileceği önceden belirleyerek sınırlandırılması oldukça zordur. Çünkü vergi konusunu oluşturup vergi mükellefiyetinin dayandığı iktisadi unsurların sürekli değişiklik göstermektedir. Kanun koyucunun gerek gördüğü durumda, her an şimdiye kadar vergiyle hiçbir ilişkisi bulunmayan bir iktisadi unsurun üzerine vergi alınmasını sağlayabilir.

Maddi olmayan veya olan ekonomik unsurların vergi konusunu oluşturmalarına dair Türk Vergi Sisteminde bir takım örnekler verilebilir. Örnek olarak, Emlak Vergisinde konu, arazi veya bina gibi gayrimenkulleri kapsamaktadır. Katma Değer Vergisinde konu gayrimenkul ve menkul malların yanına ek olarak bazı hizmetlerini de kapsamaktadır. Ticari, zirai, sınai ve mesleki faaliyetlere yönelik yapılan mal teslimatları KDV'ye tabi olmasının yanı sıra, aynı kapsamda yapılacak olan hizmetlerde bu vergiye tabi tutulmaktadır (Pehlivan 2013: 100).

1.2.2. Vergi Mükellefi ve Vergi Sorumlusu

Vergi mükellefi; üzerine vergi yükümlülüğü doğan tüzel veya gerçek kişilerin genel ismidir. Herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin vergi mükellefi olmasında

kanunen bir engel bulunmamaktadır. Kişinin, tam ehliyeteye sahip olmadığı durumlarda dahi, verginin doğmasına sebep olan olay gerçekleştiğinde vergi mükellefi olmaktadır. Bu sebeple kişi reşit olmasa, akıl sağlığı yerinde olmasa dahi vergi mükellefi olması mümkündür.

Kanuni ve hukuki olarak iki türde vergi mükellefinden söz edilebilir. Kanuni olarak vergi mükellefleri, vergi kanunlarında kabul edilen kişilerdir. Fiili (aracı) vergi mükellefleri de vergi kanunlarında kendine vergi borcu düşecek olan kişiler olmasalar bile vergi yansısıyla fiili olarak vergiyi ödeyecek kişilerdir (Yüksel 2018: 39).

Vergi sorumlusu, vergi mükellefinin namına vergi idaresiyle ilişkisi bulunan kişilerdir. Vergi sorumluları verginin asıl mükellefi olmamakta, farklı sebeplerden ötürü mükellef yerine vergiyi ödeyen kişilerdir.

Küçükler, kısıtlılar ve tüzel kişiler vergi mükellefi ise, vergi sorumlusu kanuni temsilcisi, verginin kaynakta kesilmesi durumunda ise vergi sorumlusunun işveren olduğu ifade edilmektedir (Yüksel 2018: 39).

1.2.3. Vergiyi Doğuran Olay

"Vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar" (VUK mad: 19).

Vergi doğuran olayın belirlenmesi vergilendirme bakımından oldukça önemlidir. Devletin vergi alacağının, verginin doğmasına sebep olan olayla başladığı söylenebilir. Mükellef açısından vergi borcu; devlet için vergi alacağı şeklinde olayın ortaya çıkması ile başlamaktadır.

Vergi borcu doğmasında, doğacak verginin konusu olması gerekmektedir. Ancak bu durum vergi borcunun doğması için yeterli olmaz. Vergi borcu oluşmasında, hem vergi konusunun olması hem de vergi doğmasına sebep olan olayın vergi konusuyla ilişkili olması gerekmektedir. Farklı bir ifadeyle vergi mükellefinin, verginin konusuyla kanunun öngörmüş olduğu biçimde bir ilişkisi bulunmalıdır (Özcan 2017: 160-163).

1.2.4. Vergide İstisna ve Muafiyet

Vergide istisna, vergi konusundaki muafiyeti kapsıyorsa mükellefiyet kısıtlamasını ifade etmektedir. Vergilemede genellik kuralı gereği, herkesin ayırım gözetilmeksizin vergi ödemesi gerekir. Fakat bir kısım sosyal ve ekonomik sebeplerden dolayı vergi konusunda veya mükellefiyeti hususunda bir takım kısıtlamaları uygulamak gerekebilir.

Vergi hususunda kısıtlamayı ifade eden istisna, vergi kanunlarına göre vergilendirmesi gereken bir konunun kısmen veya tamamen, geçici veya daimi olarak vergi dışı tutulmasıdır. Vergi istisnasına örnek olarak katma değer vergisinde ihracat istisnasını gösterebiliriz.

Vergi mükellefiyetinde kısıtlamayı ifade eden muafiyetin, vergi kanununa göre kendisi için vergi borcu oluşmasını öngörülen bireylerin tamamen veya kısmen, geçici veya devamlı olarak vergi mükellefiyetinin dışında tutulmaktadır. Örnek olarak Gelir Vergisi Kanunu'nda bulunan esnaf muafiyeti, küçük çiftçinin muafiyeti ve diplomatların muaflığı gösterilebilir. Öte yandan, vergi istisnası, muafiyet veya indirim şeklinde devletin vergiyi almaktan vazgeçtiği, verginin miktarı her yıl hesap edilerek “vergi harcamaları” cetvelinde merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısına eklenmektedir (Pehlivan 2013: 103).

Herhangi bir sabit iş yeri olmaksızın seyyar bir şekilde ve doğrudan tüketiciye iş yapan esnaf, kalaycı, kaynakçı, tesisatçı, ayakkabı tamircisi, çilingir, kunduracı, berber, Fotoğrafçı, demirci, odun ve kömür öğütücü gibi küçük sanatlarla uğraşan kişilerden vergi alınmaması bir esnaf muaflığına bir örnektir.

Muafiyet ve istisnaları sürekli veya geçici, tamamen veya kısmen olabilmektedir. İstisna veya muafiyetin olabilmesi için, evvela kanunla vergi kapsamında tutulan kişiler konu olmalıdır. Kanunda vergi konusunun olmadığı bir konunun istisna kabul edilmesi mümkün değildir (Sağbaş, Saruç 2020: 84-85).

Vergide muafiyetler ve istisnaların;

i) Sosyal (gelir dağılımındaki dengesizliklerin azaltılması maksadıyla istisna ve muafiyetlerden yararlanılabilir, gelir vergisinde esnafın muafiyeti örnek olarak verilebilir)

ii) Ekonomik (ekonomik faaliyetin gerçekleşmesi için istisna ve muafiyetlerden faydalanılabilir; örneğin ihracat gelirlerini arttırmak için KDV’de ihracat işlemlerinde vergi istisnasının olması gibi)

iii) Kültürel (kültürel amaçlara yönelik istisna ve muafiyetlerden yararlanılabilir, el sanatlarının teşvik edilmesine yönelik el sanatlarıyla uğraşanlardan vergi alınmaması örnek olarak verilebilir)

iv) Politik (diplomatların muafiyeti)

v) İdari (istisna ve muafiyet neticesinde vergi idaresinin işi kolaylaşarak vergi maliyeti düşmektedir) gibi nedenlerle var olduğu ifade edilmektedir (Sağbaş, Saruç 2020: 84-85).

1.2.5. Vergi Matrahı

Vergi hesaplamasında esas alınan değer veya miktarı matrah olarak tanımlamak mümkündür. Bir başka ifadeyle matrah, üstüne vergi uygulanarak vergi hesaplanmasını sağlayan ekonomik değer veya fiziki unsurlardır.

Matrah tespit yöntemleri, Ad valorem ve spesifik olarak iki türdür. Verginin hesaplanmasında vergi konusu ve değerinin dikkate alınmasıyla meydana gelen matraha ad valorem matrah denilmektedir. Verginin hesaplanmasında vergi konusu ve miktarının dikkate alınmasıyla meydana gelen matrah spesifik matrah olarak isimlendirilmektedir. Spesifik matraha göre alınan vergiye spesifik vergi, ad valorem matraha göre alınan vergiye ise ad valorem vergi denir. Ad valorem matrah değer esaslı matrah; spesifikmatrah miktar esaslı matrah olarak da adlandırılır.

Vergileme avantajları sebebiyle genellikle günümüzde ad valorem vergiler kullanılmaktadır. Çünkü spesifik vergide vergilenecek malın değeri değil miktarına dikkat edilmesi önemli dezavantajıdır. Bir örnekle açıklanırsa, emlak vergisinde spesifik matrah kabul edilip evin değerine dikkat edilmezse bir gecekonduyla bir villa aynı vergi miktarını ödemektedir (<https://vergidosyasi.com/2017/11/17/Vergi-Matrahi-Nedir-Spesifik-Ve-Advalorem-Vergileme>: 2017).

Matrahı belirlenme yollarının dört başlık altında incelenebilir.

i) **Beyan Usulü:** Mükellefin mali yıl süresince gelir- giderlerinin kayıt altına alınıp ve belgelendirmesi, dönemin sonunda kanunen belirlenen kurallara uygun olarak

matrahın tespit etmesi ve vergi idaresine beyannameyle beyan etmesidir. Günümüzde sık kullanılan bir matrah belirleme yöntemidir.

ii) Karine ve Dış Göstergeler Usulü: Mükellef mali gücünün dış göstergelerle belirlenebileceği düşüncesinden hareketle, matrahın dış göstergelerin esasa alınmasıyla tespit edildiği yöntemdir. Söz gelimi emlak vergisinde evin pencere sayısına göre vergilendirilmesi karine usulüdür.

iii) Götürü Usul: Vergi idaresi tarafından belirlenen ölçütleri taşıyan tüm mükelleflerin matrahlarının aynı kabul edildiği ve buna göre vergilendirildiği bir yöntemdir. Türkiye’de 1998 tarihine kadar uygulanmış olan bu yöntem vergi idaresi tarafından belirlenen ve küçük esnaf olma durumunun bir takım ölçütlerini sağlayan tüm mükelleflerin belirli matrah üzerinden vergilenmesini sağlamakta olsa bile artık götürü usulünün yerini basit usul yöntemi almıştır.

iv) İdarece Takdir Usulü: Vergi dairesi tarafından her mükellefin matrahının ayrı ayrı belirlenmiş olduğu bir yöntemdir (Yüksel 2018: 40).

1.2.6. Verginin Tarhı

Verginin tarhı, vergi alacağının, kanunda belirlenen matrah ve nispetler doğrultusunda vergi dairesi tarafından hesaplanarak, alacağın miktarını belirleyen idari bir muameledir (VUK, m.20). Hukuki niteliği itibariyle, tarh işlemi bireysel, belirtici ve yürütülmesi zorunlu idari işlemdir.

Vergi Usul Kanunu göre tarh işlemi şekilleri aşağıda belirtilmiştir.

- 1) İlk usul, Türk Vergi Hukuku’nun ana yöntemi olan “beyannameye dayanan tarh usulüdür. Bu usul, olağan tarh usulü olup, aksi hüküm olmadığı sürede geçerlidir. Mükellef mali yıl süresince gelir- giderini kayıt altına alarak, belgelendirerek, dönem sonunda kanunen belirlenen ölçütlere uygun şekilde matrahı tespit ederek ödemesi gereken vergiyi hesaplaması ve bunu vergi idaresine beyanname yoluyla beyan etmesidir. Türkiye’de Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, KDV gibi vergiler beyana dayanan tarhiyatla belirlenir.
- 2) İkmalen tarh “hangi şekilde olursa olsun vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah

farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir” şeklinde tanımlanmıştır (VUK m: 29).

- 3) Re’sen tarh “vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkân bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır” (VUK m:30).
- 4) Verginin idare tarafından tarhı; “29 uncu ve 30 uncu maddeler dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir”(VUK m:30).
- 5) Tahrire dayanan tarhı, verginin tahrir usulüyle belirlenen matrahlar esasından hesaplanmasıdır¹ (VUK m:36).

1.2.7. Verginin Tebliği

Verginin tebliği, tarh edilen verginin veya vergi ile ilgili diğer hususların kanunlara uygun yollarla mükellefe bildirilmesidir. Vergi Usul Kanunu’nun 21. maddesine göre tebliğ, “vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesidir”.

Verginin tebliğiyle ilgili hükümler Vergi Usul Kanunu’nun “Tebliğler” başlıklı Beşinci Kısımında (93 ila 109. maddeler) dört bölüm ² halinde yer almaktadır.

Vergi dairesi tarafından yapılan işlemler, hüküm ifade etmesi için tarhiyatla ilgili ihbarname, düzenleme fişi, yoklama fişi ve diğer belgeler ile davet yazılarının

¹ Tahrir; kaydetme, kayıt ya da tescil, deftere geçirme; kadastrodur.

² Birinci Bölüm “Tebliğ Esasları ve Muhataplar” (93 ila 98. maddeler), İkinci Bölüm “Posta ile Tebliğ” Usulü” (99 ila 102. Maddeler), Üçüncü Bölüm “İlan Yoluyla Tebliğ Usulü” (103 ila 106. Maddeler) ve Dördüncü Bölüm “Tebliğlere Ait Türlü Hükümler” (107 ila 109. maddeler).

ilgilisi veya muhataba tebliğ edilmesi gerekmektedir. Vergi Usul Kanunu'na göre (94 ila 98. maddeler) tebliğ yapılacak kimseler aşağıdaki gibidir:

Tebliğ mükellefler, mükelleflerin kanuni temsilcileri, umumi vekilleri veya vergi cezası kesilenlere yapılmaktadır. Tüzel kişiler için yapılacak tebliğ, başkana, müdüre veya kanuni temsilcilere, vakıf ve cemaat gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise bunları idare edenler veya temsilcilere yapılmaktadır (VUK mad: 94).

Mükellefin yerindeki veli, vasi veya kayyım gibi vergi sorumlusunun birden fazla olması durumunda, tebliğ bunların yalnızca birine yapılmaktadır. Şayet tebliğe mevzu olan işe ayrı bir vasi veya kayyım bakmakta ise, tebliğ bunlara yapılmaktadır (VUK mad: 95). Deniz, kara, hava veya jandarmadaki erata yapılacak olan tebliğlerin kıta komutanına ya da müessese amiri gibi en yakındaki üst vasıtasıyla yapılmaktadır (VUK mad: 96).

Yabancı memlekette bulunanlara tebliğ o memleketin yetkili makamı vasıtasıyla yapılır. Bunun için anlaşma varsa veya o memleketin kanunları müsait ise o yerdeki Türk siyasi memuru veya konsolosu tebliğin yapılmasını yetkili makamdan ister (VUK mad: 97).

Kamu idare ve müesseselerine yapılacak tebliğ, bu idare ve müesseselerin en büyük amirlerine veya bunların muavinlerine veya en büyük amirin yetkili kılacağı memurlara yapılır (VUK mad: 98).

Verginin tebliğ usulü ile ilgili hükümler ise Vergi Usul Kanunu'nun 93. maddesinde ve 99. ila 107. maddelerinde yer almaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nun "Tebliğ Esasları" başlıklı 93. maddesine göre; tahakkuk fişi hariç, vergilendirme ile ilgili olup, hüküm ifade eden tüm belgeler, adresleri bilinen gerçek ve tüzel kişilere posta vasıtasıyla, adresleri bilinmeyenlere ise ilan yolu ile tebliğ edilir. Ayrıca ilgilinin kabul etmesi şartı ile tebliğin daire veya komisyonda yapılması da mümkündür. Bu madde hükmünden de anlaşıldığı gibi; verginin tebliği; posta vasıtasıyla, ilan yolu ile ve ilgilinin kabul etmesi şartı ile daire veya komisyonda yapılabilmektedir. Nitekim Vergi Usul Kanunu'nun 99. ila 102. maddelerinde posta ile tebliğ usulü, 103. ila 106. maddelerinde ise tebliğin ilanla

yapılacağı haller yer almaktadır. Ayrıca verginin tebliği, memur vasıtası ile (VUK mad:107) ve elektronik ortamda (VUK mad:107/A) gerçekleştirilebilmektedir.

Vergi Usul Kanunu'nun "Tebliğler" başlıklı Beşinci kısmı (94. ila 98. maddeler hariç) bir arada değerlendirildiğinde; posta ile tebliğ, daire veya komisyonda tebliğ, memur vasıtası ile tebliğ, ilan yolu ile tebliğ ve elektronik tebliğ olmak üzere beş farklı tebliğ usulü olduğu görülmektedir.

- i) Posta İle Tebliğ Usulü: Posta ile yapılan gönderimlerde, gönderilecek belge kapalı bir zarf içinde adresleri bilinen gerçek ve tüzel kişilere gönderilir. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca tarafından özel hazırlanan kullanılır. Vergi Usul Kanunu'na göre (mad:101) bilinen adresler,
 1. Mükellef tarafından işe başlamada veya adres değişikliğinde bildirilen işyeri adresleri,
 2. Yoklama fişinde veya ilgilinin imzası bulunmak şartıyla yetkili memurlar tarafından bir tutanakla tespit edilen işyeri adresleri ve
 3. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'na göre oluşturulan adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresidir.
- ii) Daire Veya Komisyonda Tebliğ: Vergi Usul Kanunu'nun 93. maddesine göre tebliğin daire veya komisyonda yapılması da mümkündür. Ancak tebliğin daire veya komisyonda yapılması için ilgilinin bu durumu kabul etmesi şarttır.
- iii) İlan Yolu İle Tebliğ Usulü: Muhatabın Vergi Usul Kanunu'nun 101. maddesi kapsamında bilinen adresi yoksa veya bilinen adreste tebliğ yapılamamışsa, muhatabın adres kayıt sisteminde kayıtlı bir adresi bulunmazsa, yabancı memleketlerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkân bulunmazsa ve başkaca nedenlerden dolayı tebliğ yapılmasına imkân bulunmazsa tebliğ ilan yoluyla yapılır. Tebliğin konusu, her biri için ayrı ayrı olmak üzere, 3.600 liradan az vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ilan yazısı tebliğ yapan vergi dairesinin ilan koymaya mahsus mahalline asılır. İlan yazısının bir sureti mükellefin bilinen son adresinin bağlı olduğu muhtarlığa gönderilir. İlan ile yapılan tebliğin konusu 3.600 lira ila 360.000 lira arasındaki vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ilan, ilgili vergi

dairesinin bulunduğu yerin belediye sınırları içinde çıkan bir veya daha fazla gazetede yayımlanır. Tutarın 360.000 lirayı aşması halinde ilan, Türkiye genelinde yayın yapan günlük gazetelerden birinde ayrıca yapılır. Tebliğ olunacak evrakın örnekleri yabancı memlekette bulunan mükellefin bilinen adresine ayrıca posta ile gönderilir (VUK mad:103 ve mad:104).

- iv) Memur Vasıtası İle Tebliğ: Hazine ve Maliye Bakanlığı tebliğleri posta yerine memur vasıtasıyla da yaptırmaya yetkilidir. Bu madde hükmünün uygulanmasında da bu kısımdaki tebliğ esaslarına uyulur (VUK mad:107).
- v) Elektronik Ortamda Tebliğ: Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tebliğ yapılacak kimselere, Vergi Usul Kanunu'nun 93. maddesinde sayılan usullerle bağlı kalınmaksızın, tebliğe elverişli olan kep adresi, mail, Gelir İdaresi Başkanlığı İnternet Vergi Dairesi Sistemi e-tebligat elektronik bir adres vasıtasıyla elektronik ortamda tebliğ yapılabilir. Elektronik ortamda tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır (VUK mad:107/A).

1.2.8. Verginin Tahakkuku

Verginin tahakkuku, tebliğ ve tarh edilen verginin ödenmesi gerekli bir safhaya gelmesi olarak ifade edilmektedir. (VUK m:22) Yani verginin kesinleşmesi, tebliğ ve tarh edilen verginin ödenebilecek hal almasıdır. Tarh işlemiyle hesaplanmakta olan vergi tutarının tebliğ edilmek suretiyle mükellefe duyurulmasının ardından, bir itirazın olmaması halinde artık kesinleşmiş olur ve belirlenen vadeye göre ödenebilecek hal alır.

Alacaklı vergi idaresi tahakkuk eden vergi borcunun ödenmesini yükümlüden talep edilebilir.

Tahakkuk aşaması beyana dayalı vergilerde veya tahakkuku tahsile bağlı vergilerde değil fakat idarenin inisiyatifıyla gerçekleştirilen ikmalen ve re'sen tarh edilen vergilerde ayrı bir aşama biçiminde söz konusu olur.

Tahakkuk aşaması yükümlünün tutumuna göre iki farklı şekilde gerçekleşir.

i) Kendiliğinden tahakkuk: Tarh ve tebliğ edilmiş olan vergi borcuna dair yasada öngörülmüş bulunan 30 günlük vergi davası açma süresi dava açmadan geçirilirse vergi borcu kendiliğinden tahakkuk etmiş olur.

ii) Yargı organının kararı üzerine tahakkuk: Yükümlü kendisine tarh ve tebliğ edilmiş olan vergi borcuna karşı yasada öngörülmüş bulunan 30 günlük vergi davası açma süresi içinde vergi mahkemesi nezdinde bir vergi davası açarsa, dava konusu yapılmış tarh işleminin yürütülmesi kendiliğinden durur, vergi borcu tahakkuk etmez ve verginin tahsili ertelenmiş olur. Böyle bir durumda vergi mahkemesi dava konusu yapılmış işlemin hukuka uygun olması nedeniyle açılan davayı reddederse vergi borcu mahkemenin verdiği red kararı üzerine tahakkuk eder, böylece vergi borcu tahsili talep edilebilir hale gelir (Küçük 2020), (Öncel vd 1985).

1.2.9. Verginin Tahsili

Tarh, tebliğ ve tahakkuk evresinin ardından sonraki evre verginin tahsil edilmesi evresidir. Tahsilat nakit veya banka aracılığıyla olabileceği gibi mahsuben de yapılmaktadır. Vergi kural olarak mükellefin bağlı olduğu vergi dairesince tahsil edilir. Mükellefin vergilendirmeye dair bilgileri, borçlar ve servetlere dair kayıtlar vergi dairesi tarafından takip edilir. Günümüzde de kredi kartıyla vergi ödemesinin yapılması gibi kolaylıklar getirilerek, bankaların yaptığı bu tahsilatlar süresinde mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine aktarılmaktadır.

Vergi tahsilatı, tahakkuk edilen vergi borcunu kanuna uygun şekilde ödenmesi anlamına gelmektedir. Verginin tahsili ile vergi mükellefiyeti ilişkisi sona erer ve vergi yükümlülüğü ortadan kalkar. Tahsil işleminin hukuki niteliği: vergi tahsilatı bireysel (sübjektif), asli ve inşai-yapıcı bir idari işlemdir. Tarh işlemi ile tahsil işlemi arasında işlem-sonuç ilişkisi vardır, bu iki işlem birbirine zincirleme bağlıdır.

Vergi tahsili işlemi 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca yapılır. Verginin tahsil işlemi ya yükümlünün iradesine dayalı olarak iradi ya da yükümlünün iradesi olmadan cebri tahsil biçiminde gerçekleşir.

1. *İradi tahsil*: Yüklünün tahakkuk etmiş vergi borcunu kendi iradesiyle vadesinde veya vadeden sonra ödemesidir. Vergi borcu vadesinde ödenmediğinde ödemenin geciktirilmesinin yaptırımı olarak asıl borca gecikme zammı eklenir.

2. *Cebri tahsil*: Yüklünün kendiliğinden ödemediği vergi borçlarının tahsilatı için vergi daireleri harekete geçmektedir, bu durumda vergi borcunu cebren tahsil etmek söz konusu olabilir. Yüklüye bir ödeme emri gönderilir ve yüklü hakkında vergi borcunun güvence altına alınmasını sağlayan güvence önlemleri uygulanır (Küçük 2020).

1.3. Katma Değer ve Katma Değer Vergisi

Çalışmamızın bundan önceki kısmında vergi kavramı ve vergiye ilişkin temel kavramlar açıklanmıştır. Konumuzla ilgili olması bakımından aşağıda katma değer kavramı, KDV tarihçesi ve TVS’de yer alan Katma Değer Vergisi Kanunu (KDVK) hakkında bilgi verilecektir.

1.3.1. Katma Değer Kavramı ve Katma Değerin Hesaplanması

Katma değer, bir işletmenin dışarıdan tedarik ettiği girdilere kendi bünyesinden kattıklarıdır. Katma değer kavramı ile sadece herhangi bir ürünlerdeki fiziksel değişim ifade edilmemektedir. Sınırlı oranda fiziksel girdinin kullanıldığı hizmet sektöründe elde edilen fayda da katma değer olarak adlandırılmaktadır (Akyol 2018:228). Bu açıdan katma değer bir ürüne işleme yoluyla katılan, hizmete emekle eklenen değer, toplam üretime ilave katkı şeklinde tanımlanabilir.

Katma değer kavramı, ekonomik açıdan makro ve mikro düzeylerde farklı şekillerde karşılık bulmaktadır. Makro ve mikro açıdan katma değer kavramı ve katma değer hesaplanmasına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir. Makroekonomik açıdan katma değer; üretime katılmalarının karşılığı olarak, üretim faktörlerine ödenen paylar toplamı olarak ifade edilebilir. Farklı bir ifadeyle; , doğa, emek, sermaye ve teşebbüs gibi üretim faktörlerine verilen ücret, kira, faiz ve kâr gibi paylar toplamını katma değer olarak ifade etmek mümkündür. Bu bağlamda makroekonomik açıdan katma değer, üretim faktörlerine ödenen ücret, faiz, kira ve kârlar toplanarak hesaplanmaktadır (Mardani 1994: 13; Öztürk 2011: 3; Özcan 2015: 42).

Mikroekonomik açıdan da katma değer, işletmede oluşturulan hizmet ve malların satış bedeliyle, bu hizmet ve malların maliyeti arasında oluşan olumlu fark şeklinde açıklanmaktadır (Öztürk 2011:3). Bu bağlamda mikroekonomik açıdan katma değer, bir işletmede satışlardan elde edilen gelirden, o işletmenin dışardan satın aldığı hammadde, malzeme, mal ve hizmetlere ödediği tutar çıkarılarak hesaplanmaktadır. Mikroekonomik açıdan katma değer, malların üretim aşaması neticesindeki değeriyle o üretim aşamasına girdiğinde oluşan maliyet arasında oluşan farklılığı nitelemektedir. Bu bağlamda mikroekonomik yönden katma değer, bir malın üretim aşamasında o malın değerine yapılan ilave, üretim aracılığı ile mal ve hizmetlere işletme tarafından eklenen “değer” olarak da tanımlanabilir (Mardani 1994:15; Akal, 2002:332; Öztürk 2011:4; Yücedoğru ve Ören, 2017:940).

Katma değer in hesaplanmasında literatürde;

- i) Toplama Yöntemi,
- ii) Çıkarma Yöntemi ve
- iii) Vergi Mahsubu Yöntemi

olmak üzere üç yöntemden bahsedilmektedir. Toplama ve çıkarma yöntemleri dolaysız, vergi mahsubu yöntemi ise dolaylı hesaplama yöntemidir. Toplama yöntemi makroekonomik açıdan, çıkarma yöntemi ise mikroekonomik açıdan katma değer hesabında kullanılmaktadır (Mardani 1994:14; Uluatam 2001:393; Öztürk 2011:10; Özcan 2015:4).

Toplama yönteminde katma değer ve üretim faktörlerine ödenen miktar, faiz, kira ve kârların toplamı ile ulaşılmaktadır. Toplama yönteminde katma değer aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$\text{Katma Değer} = \text{Kira} + \text{Faiz} + \text{Kar} + \text{Ücret ve Maaş}$$

Çıkarma yönteminde katma değere, işletmenin ürettiği, sattığı mal ve hizmetler değerinde dışardan mal ve hizmet alımları için yapılan ödeme ve borçlanmaların düşürülmesi sonucunda ulaşılmaktadır. Çıkarma yönteminde katma değer aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

Katma Değer=Satış Değeri–Satın Alınan Girdilerin Değeri

Vergi mahsubu yönteminde ise katma değer, ödenmesi gereken katma değer vergisi hesaplandıktan sonra bulunmaktadır. Bu yöntemde önce ödenmesi gerek katma değer vergisi hesaplanmakta ve bu tutar “100 / KDV Oranı” ile çarpılarak katma değer hesaplanmaktadır. Vergi mahsubu yönteminde katma değer aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

Katma Değer = Ödenmesi Gereken Katma Değer Vergisi * (100 / KDV Oranı)

Ödenmesi gereken katma değer vergisi, satışlar nedeniyle tahsil edilen katma değer vergisinden alışlar nedeniyle ödenen katma değer vergisi mahsup edilerek bulunmaktadır. Bu durumda vergi mahsubu yönteminde katma değer aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

Katma Değer = (Tahsil Edilen KDV – Ödenen KDV) * (100 / KDV Oranı)

Katma değer, çıkarma yöntemi ve vergi mahsubu yöntemine göre hesaplanmasında ulaşılan sonuç aynı olmaktadır.

Örneğin; A işletmesinin 150.000.-₺’ye aldığı X malını 198.000.-₺’ye sattığını varsaydığımızda A işletmesi tarafından yaratılan katma değer, bir başka ifadeyle söz konusu X malına A işletmesi tarafından eklenen “değer”

Çıkarma yöntemine göre;

Katma Değer = 198.000 – 150.000 = 48.000.-₺ olarak hesaplanır.

Aynı örnek vergi mahsubu yöntemine göre çözüldüğünde katma değer yine 48.000.-₺ olarak hesaplanacaktır³.

Tahsil Edilen KDV = 198.000 * 0,18 = 35.640.-₺

Ödenen KDV = 150.000 * 0,18 = 27.000.-₺

Katma Değer = (35.640 – 27.000) * (100 / 18) = 48.000.-₺

Bir mal veya hizmetin üretiminden nihai tüketicisine kadar geçen süreçte yaratılan katma değer, KDV’nin matrahıdır. KDV tutarı ise katma değer, KDV oranıyla çarpılması neticesinde hesaplanmaktadır. KDV oranları, 3065 sayılı Katma

³ KDV oranı %18 olarak alınmıştır

Değer Vergisi Kanunu'nun 28. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak yayımlanan 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na ekli (I) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %1, (II) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %8, bu listelerde yer almayan vergiye tabi işlemler için %18 olarak tespit edilmiştir.

Katma değer daha önce de ifade edildiği gibi, bir malın üretiminde her bir aşamanın, sözü edilen malın değerine yapılan eklemeler ve üretimin her evresinde yaratılan katma değerlerin toplamı, nihai tüketiciye malın satış fiyatıyla eşittir.

Katma değerın hesaplanması, nihai tüketicilere satılan ekmeğin üretim süreci üzerinden aşağıda sayısal olarak örneklendirilmektedir. Örnekte hasat edilen buğdayın çiftçi tarafından un fabrikasına satılması ekmek üretiminde birinci aşama olarak kabul edilmiştir. İkinci aşamada un fabrikası tarafından çiftçiden alınan buğday unlu mamuller üreten işletmeye un olarak satılmaktadır. Üçüncü ve son aşamada ise unlu mamuller üreten işletme tarafından un fabrikasından alınan un ekmek olarak nihai tüketicilere satılmaktadır.

Birinci aşamada hasat edilen buğday çiftçi tarafından un fabrikasına 3.500.- ₺'ye satılmıştır. Çiftçinin un fabrikasına sattığı buğdayın fiyatı ile buğday üretimi için ödediği fiyat arasındaki fark çiftçi tarafından yaratılan katma değerdir.

Çiftçi Tarafından Yaratılan Katma Değer ⁴	: 3.500.-₺
Çıkarma Yöntemine Göre:	
Katma Değer = 3.500 – 0 = 3.500.-₺	
Vergi Mahsubu Yöntemine Göre:	
Tahsil Edilen KDV = 3.500 * 0,01 = 35.-₺	
Ödenen KDV = 0 * 0,01 = 0.-₺	
Katma Değer = (35 – 0) * (100 / 1) = 3.500.-₺	

Hesaplanan 3.500.-₺ Katma Değer Vergisi'nin matrahıdır ve bu durumda Katma Değer Vergisi $3.500 * 0,01 = 35.-₺$ olarak hesaplanır⁵.

⁴ Örnekte hasat edilen buğdayın çiftçi tarafından un fabrikasına satılması ekmek üretiminde birinci aşama olarak kabul edildiği için buğday üretiminde çiftçi tarafından ödenen fiyat (satın alınan girdilerin değeri) sıfır (0) olarak kabul edilmiştir.

⁵ Buğday, un ve ekmek 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na ekli (I) sayılı listede yer almaktadır ve söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı ile (I) 1 No'lu listede KDV oranı %1 olarak belirlenmiştir.

İkinci aşamada un fabrikası tarafından çiftçiden alınan buğday unlu mamuller üreten işletmeye 4.300.-₺'ye un olarak satılmaktadır. Un fabrikasının unlu mamuller üreten işletmeye sattığı unun fiyatı ile çiftçiden aldığı buğdayın fiyatı arasındaki fark un fabrikası tarafından yaratılan katma değerdir.

Un Fabrikası Tarafından Yaratılan Katma Değer	:	800.-₺
---	---	--------

Çıkarma Yöntemine Göre:

$$\text{Katma Değer} = 4.300 - 3.500 = 800.-₺$$

Vergi Mahsubu Yöntemine Göre:

$$\text{Tahsil Edilen KDV} = 4.300 * 0,01 = 43.-₺$$

$$\text{Ödenen KDV} = 3.500 * 0,01 = 35.-₺$$

$$\text{Katma Değer} = (43 - 35) * (100 / 1) = 800.-₺$$

Hesaplanan 800.-₺ Katma Değer Vergisi'nin matrahıdır ve bu durumda Katma Değer Vergisi $800 * 0,01 = 8.-₺$ olarak hesaplanır.

Üçüncü ve son aşamada ise unlu mamuller üreten işletme tarafından un fabrikasından alınan un ekmek olarak 5.200.-₺'ye nihai tüketicilere satılmaktadır. Unlu mamuller üreten işletmenin nihai tüketicilere sattığı ekmeğin fiyatı ile un fabrikasından aldığı unun fiyatı arasındaki fark unlu mamuller üreten işletme tarafından yaratılan katma değerdir.

Unlu Mamuller Üreten İşletme Tarafından Yaratılan Katma Değer	:	900.-₺
---	---	--------

Çıkarma Yöntemine Göre:

$$\text{Katma Değer} = 5.200 - 4.300 = 900.-₺$$

Vergi Mahsubu Yöntemine Göre:

$$\text{Tahsil Edilen KDV} = 5.200 * 0,01 = 52.-₺$$

$$\text{Ödenen KDV} = 4.300 * 0,01 = 43.-₺$$

$$\text{Katma Değer} = (52 - 43) * (100 / 1) = 900.-₺$$

Hesaplanan 900.-₺ Katma Değer Vergisi'nin matrahıdır ve bu durumda Katma Değer Vergisi $900 * 0,01 = 9.-₺$ olarak hesaplanır.

Yapılan hesaplamalar aşağıda bir tablo halinde topluca verilmektedir.

Tablo 1. Ekmek Üretim Sürecinde Yaratılan Katma Değer ve Katma Değer Vergisi

	Üretim Aşamaları	Satış Fiyatı	Katma Değer	KDV (%1)
Çiftçi	Buğday	3.500	3.500	35
Un Fabrikası	Un	4.300	800	8
Unlu Mamuller Üreten İşletme	Ekmek	5.200	900	9
Toplam		13.000	5.200	52

Tablodan da görüldüğü üzere üretimin her aşamasında yaratılan katma değerler toplamı ($3.500 + 800 + 900$) malın nihai tüketiciye satış fiyatına (5.200) ve üretimin her aşamasında yaratılan katma değer üzerinden alınan Katma Değer Vergileri toplamı ($35 + 8 + 9$) malın nihai tüketiciye satış fiyatı üzerinden hesaplanan Katma Değer Vergisine ($5.200 * 0,01$) eşittir.

1.3.2. Katma Değer Vergisi ve Tarihçesi

KDV sistemi düşüncesinin ilk defa Yale Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Thomas S. Adams 1918’de New Haven’de Milli Vergileme Kurulu’ndaki konferansında “Tadil Edilmiş Kurumlar Vergisi” ismiyle gündeme gelmiştir. 1919 yılında ise Alman iş insanı ve o zamanki hükümetin ekonomi danışmanı olan Dr. Wilhem Von Siemens, bu sistemi “Yeni Bir Muamele Vergisi” olarak, hükümete tavsiye etmiştir (Mardani 1994:7; Arslan 2006:2; Özcan 2015:39; Yılmaz 2017:60).

Japonya KDV’nin modern şekliyle uygulanmasına kalkışan ilk ülke olarak kayıtlara geçmiştir. Japonya’nın 1950 yılında Katma Değer Vergisi Kanunu çıkarttığı fakat hiç uygulamaya geçirmeden kaldırdıkları bilinmektedir. Katma Değer Vergisi, Adams tarafından önerilen şekliyle, ilk kez 1953 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nin Michigan eyaletinde “İşletme Faaliyeti Vergisi” olarak uygulanmıştır. Avrupa kıtasında ise ilk kez 1954 yılında Fransa’da uygulanmıştır (Mardani 1994:7; Arslan 2006:2; Güngör 2017:76).

Ancak Katma Değer Vergisi’nin asıl gelişimi Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun kuruluşundan itibaren olmuştur. Topluluğun ana sözleşmesi olan ve

25 Mart 1957 tarihinde Roma'da imzalanarak 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe giren Roma Antlaşması'nın "Vergi Hükümleri" başlıklı ikinci bölümünde (95 ila 99. maddeler) vergi uyumlaştırılması konuları düzenlenmektedir. Roma Antlaşması'nın dolaylı vergilerin uyumlaştırılmasını hükme bağlayan 99. maddesi aşağıdaki gibidir (<https://www.ikv.org.tr/images/files/A2-tr.pdf>, Erişim Tarihi: 02.08.2021).

"Konsey, Komisyonun önerisi üzerine ve Avrupa Parlamentosunun görüşünü aldıktan sonra oybirliğiyle, muamele vergileri, özel tüketim vergileri ve diğer tür dolaylı vergilere ilişkin mevzuatın uyumlaştırılmasına yönelik hükümleri, bu uyumlaştırmanın 8a. Maddesinde öngörülen sürede iç pazarın kurulmasını ve işleyişini sağlaması için gerekli olduğu ölçüde kabul eder".

Topluluğa üye ülkeler arasında dolaylı vergilerin uyumlaştırılmak istenmesinde temel amaç, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kuruluş amacına uygun olarak rekabet açısından tarafsız olmayı amaçlamaktadır. Üye ülkelerde serbest rekabet ortamının oluşturulması için, ülkelerin dolaylı vergilerini şeffaf ve nötr olması gereklidir (Oral 2005:252).

Avrupa Ekonomik Topluluğu Maliye Komitesi, 1962 yılında Katma Değer Vergisi'nin üye olan bütün ülkelere sözü edilen bu verginin uygulaması yönünde tavsiyede bulunmuştur. Yapılan çalışmalardan sonra işlem vergileri arasında en uygun olanın Katma Değer Vergisi olduğuna karar verilmiş ve 1967 tarihinden sonra üye ülkelerde kullanılmasına dair gerekli önlemler alınmıştır. 1968'den itibaren ilk başta Almanya olmak üzere diğer AB üyelerinde de yürürlüğe girmiştir (Arslan 2006:3; Yılmaz 2017:60).

Katma Değer Vergisi, 1960'lı yılların sonlarında 10'dan daha az, 1980'lerin sonuna doğru 48 ülkede uygulanan bir vergi türüken, OECD tarafından yayımlanan Tüketim Vergisi Trendleri 2020 Raporu'nda Katma Değer Vergisi'ni uygulayan ülke sayısı 170 olarak belirtilmiştir. Söz konusu rapora göre Fildişi Sahili (Côte d'Ivoire) 1960 yılında Katma Değer Vergisi'ni uygulayan ilk ülkedir. Son olarak 2019 yılında Angola (Angola) ve Kosta Rika (Costa Rica) Katma Değer Vergisi'ni uygulayan ilk ülkeler arasına katılmışlardır (OECD 2020: 211). Mevcut durumda uluslararası ortamda tanınan 206 ülkenin 170'inde uygulama alanı bulan Katma Değer Vergisi Dünyanın yaklaşık %83'ünde fiilen uygulanmaktadır.

1.3.3. Türk Vergi Sisteminde Katma Değer Vergisi

KDV fikri Türkiye’de uygulamaya geçmeden öncesinde atılan temellere dayanmaktadır. Dahası dünyada KDV’nin uygulamasında ilk örnek olarak Türkiye’nin gösterildiğine yönelik görüşlere de rastlamak mümkündür. Türkiye Büyük Millet Meclisi 17 Şubat 1925’te milli gelirin büyük bir kısmını oluşturan Aşar Vergisinin Kaldırılmasının ardından milli gelirden ciddi bir azalmanın yaşandığı görülmüştür. Bu düşüşün telafisi için 1926 tarihinde 735 sayılı Umumi İstihlak Vergisi Kanunuyla aynı yıl 737 sayılı Eğlence ve Özel Tüketim Vergisi yasasının uygulanmaya geçirilmesi vergi sistemi açısından uygulanan dünyadaki en eski katma değerlerden biridir. (Katma Değer Vergisi Kanunu Genel Gerekçesi Kanun Tasarısı ve Komisyon Raporları) (Yılmaz 2017: 60).

Ancak o dönemde Türkiye ekonomisinin yapısı bu verginin başarılı bir şekilde yetiştirilmesine uygundu. Bu nedenle 1927 yılında yapılacak düzenlemelerle Umumi İstihlak Vergisi 21 Mayıs 1927 tarihli 1039 sayılı Muamele Vergisi yerini almıştır. Bu verginin yabancı sermayeli işletmelere ait ürünler, banka ve sigortacılık faaliyetlerinin vergilendirilmesini sağlamıştır. Sanayi işletmelerinde vergiden kaçış amacıyla eski üretim yöntemlerine yönelme dolayısıyla küçük işletme tipine yöneltmesi sonucunda ekonomide olumsuz etkilerini hissettirmiştir (Dikmen 2012), (Eroğlu 2010: 76-81-82), (Yaşa 1980: 300).

1039 sayılı Muamele Vergisi Kanunu’nun yerine 10 Mayıs 1934 sayılı ve 2430 sayılı Muamele Vergisi Kanunu’nda uygulanmasına karar verilmiştir.

2430 sayılı Kanunda bütün sınai müesseseler için imalatlar ve dışarda imal edilerek ülkemize ithal edilen mallar verginin konusuna kayıt edilmiştir. Altı sene kadar uygulanmasının ardından, II.Dünya Savaşı’nın başlarında çoğalan gelir ihtiyacının karşılanması amacıyla yürürlükten kaldırılarak yerine 28.05.1940/3843 sayılı Muamele Vergisi Kanunu getirilmiştir.

(Saraç 1985: 90). Bu kanun kapsamında sınai müesseseler ve bu müesseselere imalât yapan toptan ticarethaneler ve müteahhitler, sınai müesseselerden veya bunların fiyalyal⁶, satış mağazaları ya da şubelerinden direkt veya komisyoncu, simsar

⁶ Filyal: tümü, bağlı şirket, bağlantılı firma

vb. mutavassıtların⁷ delâletile⁸ mal alımı yapan toptancılar ve müteahhitlerde vergiye tabi tutulmuştur (3483 mad:2, 1957) (<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/4822.pdf>).

3843 sayılı Muamele Vergisi Kanunu, 1957 yılına kadar tamamlanmış olup, 17 yıl uygulanmada kalmış, bu kanun endüstri alanımızın kapsamının gelişmesini belirgin bir şekilde engellediğini ortaya koymaktadır. Küçük esnafa olan vergi muafiyeti büyük sanayi tesislerinin parçalanmasına neden olmuş ve vergi uygulamalarından vergilemenin anlaşılmasını engellemiştir. Ayrıca bu muafiyet kapsamın içine girmeyen büyük sanayi tesisleri ile küçük ve orta büyüklükteki esnaf için eşitsizliği haksız rekabete sebep olmuştur (Derkunt 1982: 35). (Yılmaz 2017: 59-74).

1957 yılında Gider Vergileri reformuna gidilerek bir şekilde ve karmaşık düzenlemeler ile tanıtıcının kurumsallaştırılması ve tasarımı gider vergi reformu başlatılmıştır. Gider Vergileri Kanunu daha uzun bir geçerlilik süresi uygulanamayan kanunda başarılı olamamıştır ve katma değer vergisinin yürürlüğe girmesi ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

Günümüzde gelişmiş ve en modern harcama vergisi diye kabul edilmiş olan KDV uygulamasının uygulanmasında izlenen politika tedbirlerin ilk defa İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer aldığı görülmektedir. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nıyla uygulamaya konulması, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'na geçişte gider vergilerinde taban genişletilmesinin öngörülmüş olsa bile uygulamaya geçilmesi Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında gerçekleşmiştir. 1972'de Maliye Bakanlığı tarafından konuyla ilgili komisyon kurularak ilk tasarının hazırlanması sağlanmıştır. İlk defa hazırlanan bu Türk Katma Değer Vergisi kanun tasarısının hazırlanmakta olduğu süreçte Almanya ile işbirliği yapılarak tasarının iyileştirilmesine yönelik Almanya'nın tecrübeleri dikkate alınmıştır. 1971,1974,1976,1977 ve 1978 yıllarında Maliye Bakanlığı tarafından beş kez kanun tasarısı taslağının hazırlandığı bilinmektedir. Ayrıca 1980'de ise iki farklı kanun tasarısının hazırlanıp parlamentoya sunulduğu görülse bile fakat kanunlaştırılmamıştır (Tatlıdil, Ayaz 1992: 4; www.sbb.gov.tr).

⁷ Aracılık eden, aracı.

⁸ Yol gösterme, kılavuzluk etme

Katma değer vergisinin uygulanmak istemesinin amaçları arasında harcama vergilerinde yaşanan sıkıntılar ve Avrupa Birliği'nde uygulanan vergi sistemi ile uyumsuzlukları en aza indirerek uyum sürecine daha hızlı ayak uydurmak da yer almaktadır.

Türkiye'de Katma Değer Vergisi kanunuyla ilgili olarak 1970'li yıllarda başlayan çalışmaların sonrasında 3065 sayılı 2 Kasım 1984 tarih ve 18563 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve 1 Ocak 1985'te tamamlanmıştır. KDVK yürürlüğe girmesi ile birlikte;

- a. 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu (Banka ve sigorta muameleleri vergilerine ilişkin hükümleri hariç).
- b. 2456 sayılı işletme Vergisi Kanunu,
- c. 1318 sayılı Finansman Kanununun Spor-Toto Vergisine ilişkin hükümleri,
- d. 6747 sayılı Kanunun Şeker istihlak Vergisine ilişkin hükümleri,

yürürlükten kaldırılmıştır (3065 mad:61).

Devletin ekonomik, mali ve sosyal işlevlerindeki tarihsel süreçte geçirmiş olduğu gelişim ve değişimlere bağlı olarak, vergi sistemleri, işlevleri ve yapısının da değişim göstermiştir. Vergi sistemlerinde yapılan iyileştirmeye yönelik düzenlemeler, sosyal ve ekonomik yapının da yeni dönüşümler yaşamasına zemin hazırlamıştır. Vergilendirme sisteminde zaman içindeki reformlar toplumu sosyal kültürel bakımdan toplumsal değişime devlet rejiminin de kurumsal yapısal olarak yönetsel olarak yeniden şekillenmesine neden olmuştur.

Türk Vergi Sisteminde sistemsal arayış ve en uygununu bulma noktasında farklı vergi sistemleri denenmiş olup, bu denemeler sonrasında yeni vergi türleri kullanılmıştır. Zamanımızın en modern ve gelişmiş vergisi olarak bilinen KDV, vergi reformu araştırmaları sonucunda uygulamaya giren kanunlarından biridir. 1985 yılında, Türk Vergi Sisteminde, bu tarihe kadar bir takım hizmet ve malların ithalatı, üretimi veya tüketimi ile ilişkili olarak farklı evrelerde uygulanmakta olan dolaylı vergiler kaldırılarak, bunların yerine imalat veya ithalattan tüketiciye kadar her aşamada uygulanacak olan Katma Değer Vergisi Kanunu (KDVK) yürürlüğe konulmuştur (Sakınç, Aybarc 2017: 10).

Türk Vergi Sistemin de yapılan en önemli vergi reformu olarak değerlendirilen Katma Değer Vergisi uygulanabilirliğinin yanında vergi gelirleri payındaki etkinliğini analiz etmek daha uygun olacaktır.

Aşağıdaki tabloda Katma Değer Vergisi'nin vergi gelirlerindeki payına dair veriler yer almaktadır. Tablo incelendiğinde, uygulamaya geçildiği ilk yılda %24,8'lik payının 1997'ye gelindiğinde %33'lere çıkmış olmasına karşın, 1998-99 zamanında düşüş yaşanarak, yaşanan ekonomik krizlerin harcama üzerindeki etkisinden söz etmek mümkündür. 2002'ye gelindiğinde %34'lere kadar yükselen payın, 2002-2016 yılları arasında ortalama %32,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Yürürlüğe girdiği tarihten 2002 yılına kadar vergi gelirleri içerisindeki payını artıran KDV, bu tarihten sonra %32'ler düzeyinde seyretmiştir. 2017 yılından itibaren %40'lar üzerine çıkmıştır 2020 pandemi Covid-19 süreci Katma Değer Vergisi üzerinde etkisini göstermemiş % 42,9 oranında olmuştur. Aşağıdaki tabloya baktığımızda 1985-2020 yıllar arasında baktığımızda ise KDV gelirinin toplam vergi geliri içindeki ortalaması %32,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de Katma Değer Vergisinin 1984-2020 Yılları Arasındaki Vergi Gelirleri İçindeki Payı

Yıllar	Vergi Gelirleri (1.000.-₺)	Toplam KDV (1.000.- ₺)	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)
1985	3.829	951	24,8
1986	5.972	1.568	26,3
1987	9.051	2.567	28,4
1988	14.232	4.177	29,3
1989	25.550	6.461	25,3
1990	45.399	12.371	27,2
1991	78.643	22.832	29,0
1992	141.602	42.088	29,7
1993	264.273	81.877	31,0
1994	587.760	176.742	30,1
1995	1.084.350	354.980	32,7
1996	2.244.094	743.026	33,1
1997	4.745.484	1.561.562	32,9
1998	9.228.596	2.725.083	29,5
1999	14.802.280	4.164.334	28,1
2000	26.503.698	8.379.554	31,6
2001	39.735.928	12.438.860	31,3
2002	59.631.868	20.400.201	34,2
2003	84.316.169	27.031.099	32,1
2004	101.038.904	34.325.208	34,0
2005	119.250.807	38.280.429	32,1
2006	151.271.701	50.723.560	33,5
2007	171.098.466	55.461.123	32,4
2008	189.980.827	60.066.230	31,6
2009	196.313.308	60.169.248	30,6
2010	235.714.637	75.649.986	32,1
2011	284.490.017	95.550.463	33,6
2012	317.218.619	103.155.875	32,5
2013	367.517.727	123.878.363	33,7
2014	401.683.956	130.538.554	32,5
2015	465.229.389	153.844.174	33,1
2016	529.607.901	168.808.352	31,9
2017	517.327.838	217.334.117	42,0
2018	667.319.541	290.321.103	43,5
2019	740.137.784	319.695.224	43,2
2020	815.652.449	349.795.348	42,9

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı Genel Faaliyet Raporları oluşturulmuştur.

Katma Değer Vergisinin Türk Vergi Sistemi açısından bir diğer başarısı belge düzeninin yerleşmesine bağlı olduğundan, bu dönemde Vergi Usul Kanunu'nda bir dizi düzenleme yapılmıştır, ayrıca 3100 sayılı Kanun'la perakendecilere yazar kasa kullanma zorunluluğu getirilmiştir. Katma Değer Vergisinin bir diğer başarısı ise bize beyanname verme düzenini getirmiş fatura kavramını yerleştirmiştir, toplumumuzda düzenli beyanname verme anlayışını oluşturmuştur. Alışverişlerde belge istenmesini teşvik etmek amacıyla da ücretlilere vergi iadesi sistemi uygulanmıştır.

1.4. Katma Değer Vergisi Kanunu

Katma Değer Vergisi Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen 3065 sayılı KDV Kanunu, 2 Kasım 1984 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış, 1 Ocak 1985 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Katma Değer Vergisi Kanunu Maliye Bakanlığı ile sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin işbirliği sonucu gerçekleştirilen toplantılar, basın-yayın organlarında yer alan haber ve yorumlarla bu vergi kısa sürede etkin bir şekilde halka tanıtılmıştır. Katma Değer Vergisinin ülkemizde uygulanması filmlere bile konu olmuştur (Katma Değer Şaban). Çalışmamızın bu bölümünde Katma Değer Vergisi Kanunu hakkında bilgi verilecektir (KDVK 1984).

1.4.1. Katma Değer Vergisinin Konusu

Katma Değer Vergisi'nin Konusu KDV Kanunun 1.maddesinde aşağıdaki belirtilmiştir.

Aşağıda sıralanan Türkiye'de yapılan işlemler KDV'ye tabi tutulmuştur:

1. Sınai, ticari, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyetinde yapılan hizmet ve teslimlerinde,
2. Her türlü malın ve hizmetin ithalatında,
3. Diğer faaliyetler sonucunda doğan hizmet ve teslimler,
 - a) Posta, telefon, telgraf, teleks vb. hizmetlerle radyo ve TV hizmetleri,
 - b) Şans ve talih oyunlarının düzenlenip, oynanması,
 - c) Profesyonel sanatçılar tarafından yapılan gösteri ve konserlerle

profesyonel sporcuların katılmış olduğu spor faaliyetleri, maçlar ve yarışlar düzenlenip gösterilmesi,

d) Gümrük depoları ve Müzayede yerlerinde yapılan satışlarla 10/2/2005 tarih ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununda düzenlenmiş olan ürün senedinin ve bu senetlerin temsil ettiği ürünleri depodan çekeceklerle teslimi,

e) Boru hatları ve ham petrol, gaz vb. ürünlerinin taşınmaları,

f) Gelir Vergisi Kanununun 70.maddesi ile belirlenen hak ve malların kiralama işlemleri,

g) Genel ve katma bütçeli idarelerine, belediye ve köylerle bunların teşkil etmiş olduğu birliğe, il özel idaresine, üniversiteye, vakıf ve dernek derneklere, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğerk müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri.

h) Rekabette eşitsizliğin giderilmesi amacıyla isteğe bağılı olarak, mükellefiyetler suretiyle vergilendirilecek teslim ve hizmetler.

“Ticari, sınai, zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyetinin devamlılığı, kapsamı ve niteliği Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre; Gelir Vergisi Kanununda açıklık bulunmadığı hallerde, Türk Ticaret Kanunu ve diğerk ilgili mevzuat hükümlerine göre tayin ve tespit edilir.

Bu faaliyetlerin kanunların veya resmi makamların gösterdiği gerek üzerine yapılması, bunları yapanların hukuki statü ve kişilikleri, Türk tabiiyetinde bulunup bulunmamaları, ikametgâh veya işyerlerinin yahut kanuni merkez veya iş merkezlerinin Türkiye’de olup olmaması işlemlerin mahiyetini değıştirmez ve vergilendirmeye mani teşkil etmez.

İthalatın kamu sektörü, özel sektör veya herhangi bir gerçek veya tüzelkişi tarafından yapılması veya herhangi bir şekil ve surette gerçekleştirilmesi, özellik taşıması vergilendirmeye tesir etmez. “ (3065s.KDVK madde:1).

1.4.1.1. Teslim ve Teslim Sayılan Haller

Katma Değer Vergisi kanuna göre Teslim ve teslim sayılan haller Kanunun 2 ve 3 maddesinde aşağıdaki şekilde yer almıştır.

Teslim:

1. Teslim, bir mal üzerinde tasarruf hakkı bulunan malik veya malik namına hareket edenler tarafından, alıcılara ya da alıcı adına hareket edenlere

devredilmesi olarak tanımlanabilir. Bir malın alıcısı ya da alıcı namına hareket edenin göstermiş olduğu yere ya da kişilere tevdi teslim hükmündedir. Malın alıcı ya da alıcı adına hareket edenlere gönderilmesi durumunda, mal nakliyesinin başlatılması ya da nakliyeciyeye tevdi edilmesi de mal teslimi olarak kabul edilir.

2. Bir mal üzerinde tasarruf hakkı iki ya da daha fazla kişi tarafından zincirleme şeklinde akit yapılarak, malın bu süreçte el değiştirmeden direk son kişiye devredilmesi durumunda, arada bulunan evrelerin her birinin ayrı bir teslim olduğu söylenebilir.
3. Elektrik, su, ısıtma, soğutma, gaz vb. şekillerde bulunan dağıtımlarda mal teslimi olarak kabul edilmektedir.
4. Kap ve ambalajlar ile döküntü ve tali maddelerin geri verilmesinin mutat olduğu hallerde teslim, bunların dışındaki maddelerle yapılmış sayılmaktadır. Bunların yerine aynı cins ve mahiyette kap ve ambalajlar ile döküntü tali maddelerin geri verilmesinde de aynı hüküm uygulanır.
5. Trampa, iki farklı teslim hükmünü taşımaktadır. Kanunun uygulamasında; arsa sahipleri ile müteahhitlerin inşaat işlerindeki karşılıklı olarak anlaşması ile arsa karşılığı konut veya iş yeri takası yapılmış sayılacaktır.

Teslim sayılan haller:

1. Vergiye tabi mallar her ne şekilde olursa olsun, vergiye tabi işlemlerin dışında kalan amaçlar doğrultusunda işletmeden çekilmesi, vergiye tabi olan malların işletme personeline prim, hediye, ücret, ikramiye, teberru gibi namlar olarak verilmesi,
2. Vergiye tabi olan malların, üretilip teslimi vergiden istisna edilmiş olan mallar için her ne suretle olursa olsun kullanılması veya sarfı,
3. Mülkiyetin korunması kaydıyla yapılan satışta zilyedliğin devri olarak iade edilmiştir.

1.4.1.2. Hizmet ve Hizmet Sayılan Haller

Katma Değer Vergisi Kanuna göre Hizmet ve Hizmet sayılan haller Kanunun 4. 5. 6. 7. maddesinde aşağıdaki şekilde yer almıştır.

Hizmet:

1. Hizmet, teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemlerdir. Bu işlemler; bir şeyi yapmak ve işlemek, meydana getirmek, imal etmek, onarmak, temizlemek, muhafaza etmek, hazırlamak, değerlendirmek, kiralamak, bir şeyi yapmamayı taahhüt etmek gibi, şekillerde gerçekleşebilir.
2. Bir hizmetin karşılığının bir mal teslimi veya diğer bir hizmet olması halinde bunların her biri ayrı işlem olup, hizmet veya teslim hükümlerine göre ayrı ayrı vergilendirilirler.

Hizmet sayılan haller:

Vergiye tabi bir hizmetten, işletme sahibinin, işletme personelinin veya diğer şahısların karşılıksız yararlandırılması hizmet sayılır.

İşlemlerin Türkiye'de yapılması:

- a) Malların teslim anında Türkiye'de bulunmasını,
- b) Hizmetin Türkiye'de yapılmasını veya hizmetten Türkiye'de faydalanılmasını,

İfade eder.

Uluslararası taşıma işleri:

Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık ile transit taşıma işlerinde, hizmetin iç parkura isabet eden kısmı Türkiye'de yapılmış sayılır.

1.4.2. Katma Değer Vergisinin Vergi Mükellefi ve Vergi Sorumlusu

Katma Değer Vergisinin vergi mükellefi ve vergi sorumlusu Katma Değer Vergisi Kanunun “*Mükellef ve Vergi Sorumlusu*” başlıklı ikinci bölümde (madde 8 – madde 9) belirtilmiştir. Buna göre KDV mükellefi;

Mükellef:

1. Katma Değer Vergisi Mükellefi:

- Mal teslimi ve hizmet ifası halleri işlerini yapanlar,
- Mal ve hizmet ithal edenler,
- Transit taşımacılıkta geçiş veya gümrük işlemleriyle muhatap olanlar,
- Müzayede mahallerinde yapılan satışlarda bu satışları yapanlar,
- PTT İşletme Genel Müdürlüğü ve radyo ve televizyon kurumları,
- Her türlü şans ve talih oyunlarını tertip edenler,
- Profesyonel sporcu ve sanatçıların yer aldığı kültürel ve sportif faaliyetler.
- Gelir Vergisi Kanununun 70. maddesiyle belirlenen mallar ve hakları kiraya vermiş olanlar,
- İstek doğrultusunda mükellefiyet talebinde bulunanlar.

Vergiye tabi bir işlem söz konusu olmadığı veya Katma Değer Vergisini fatura veya benzeri vesikalarda göstermeye hakkı bulunmadığı halde; düzenlediği bu tür vesikalarda Katma Değer Vergisi gösterenler, bu vergiyi ödemekle mükelleftirler. Bu husus kanuna göre borçlu oldukları vergi tutarından daha yüksek bir meblağı gösteren mükellefler için de geçerlidir. Bu gibi sebeplerle fazla veya yersiz hesaplanan ve Hazineye ödenen vergi, Maliye Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslara göre işlemi yapan mükellefe iade edilir. Şu kadar ki söz konusu iadenin yapılabilmesi için işlemle ilgili beyanların düzeltilmesi ve fazla veya yersiz hesaplanan verginin satıcı tarafından alıcıya geri verilmesi şarttır” (3065 s.KDVK madde: 8).

Vergi sorumlusu ise:

“1. Mükellefin Türkiye içinde ikametgâhının işyerinin, kanuni merkezi ve iş merkezinin bulunmaması hallerinde ve gerekli görülen diğer hallerde Maliye Bakanlığı, vergi alacağının emniyet altına alınması amacıyla, vergiye tabi işlemlere taraf olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutabilir. Şu kadar ki Türkiye’de ikametgâhı, işyeri, kanuni merkezi ve iş merkezi bulunmayanlar tarafından Katma Değer Vergisi mükellefi olmayan gerçek kişilere elektronik ortamda sunulan hizmetlere ilişkin Katma Değer Vergisi, bu hizmeti sunanlar tarafından beyan edilip ödenir. Maliye Bakanlığı elektronik ortamda sunulan hizmetlerin kapsamı ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.” (3065s.KDVK madde: 9).

“2. Fiili ya da kaydi envanter sırasında belgesiz mal bulundurulduğu veya belgesiz hizmet satın alındığının tespiti halinde, bu alışlar nedeniyle ziyaa uğratılan Katma Değer Vergisi, belgesiz mal bulunduran veya hizmet satın alan mükelleften aranır” (3065s.KDVK madde: 9).

“Belgesiz mal bulundurdıkları veya hizmet satın aldıkları tespit edilen mükelleflere, bu mal ve hizmetlere ait alış belgelerinin ibrazı için tespit tarihinden itibaren 10 günlük bir süre verilir. Bu süre içinde alış belgelerinin ibraz edilememesi halinde, belgesi ibraz edilemeyen mal ve hizmetlerin tespit tarihindeki emsal bedeli üzerinden hesaplanan Katma Değer Vergisi, alışlarını belgeleyemeyen mükellef adına re'sen tarh edilir. Bu tarhiyata vergi ziyai cezası uygulanır.” (3065s.KDVK madde: 9).

“Ancak belgesiz alınan mal ve hizmetleri satanlara, bu satışlarla ilgili olarak, vergi inceleme raporuna dayanılarak Katma Değer Vergisi tarhiyatı yapıldığı takdirde, ziyaa uğratılan vergi ve buna ilişkin ceza ayrıca alıcılardan aranmaz.

3. 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa göre düzenlenen ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimine ait Katma Değer Vergisinin ödenmesinden lisanslı depo işleticileri sorumludur” (3065 s.KDVK madde: 9).

1.4.3. Katma Değer Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay

Katma Değer Vergisinde, verginin doğmasını olay Katma Değer Vergisi Kanununun “*Vergiyi Doğuran Olayın Meydana Gelmesi*” başlıklı üçüncü bölüm 10. Maddesinde aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

Buna göre KDV vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi:

- Malan tesliminde veya hizmetin ifasında, mal tesliminin ya da hizmetin gerçekleşmesi,
- Mal teslimi veya hizmetin yapılmasından evvela fatura vb belgelerin verilmesi durumunda, bu belgede gösterilmiş olan miktarla sınırlı olacak şekilde fatura ya da benzer belgenin düzenlenmesi,
- Kısım kısım malın teslim edilmesi ya da hizmetin sunulması mutad olan ya da bu hususlarda mutabık kalınmış olan durumlarda, her bir kısmının teslimi ya da bir bölüm hizmetin sunulması,
- Komisyoncu aracılığıyla ya da konsinyasyon sureti ile yapılmış satışta, malın

alıcıya teslimi,

- Malın alıcı ya da alıcı adına hareket edenlere gönderilmesi durumunda, malın nakliyesine başlanması veya nakliyeciyi veya sürücüye tevdi,
- Elektrik, su, ısıtma, soğutma, gaz vb. enerji dağıtım veya kullanımında bedellerin tahakkuk ettirilmesi,
- İthalatta, Gümrük Kanununa göre gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başlaması, gümrük vergisine tabi olmayan işlemlerde ise gümrük beyannamesinin tescili,
- İkametgâhı, işyeri, kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından yabancı ülkeler ile Türkiye arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılıkta gümrük bölgesine girilmesi veya gümrük bölgesinden çıkılması.
- 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa göre düzenlenen ürün senetlerinin temsil ettiği ürünlerin depodan çekilmesi sırasında meydana gelmektedir.

1.4.4. Katma Değer Vergisinde Muafiyet ve İstisna

Katma Değer Vergisi farklı amaçlarla, belli kişilerin yaptıkları teslimlerle belirlenen konuda yapılan teslimleri vergi dışında bırakmıştır. Katma Değer Vergisinin 11-19 maddelerinde hangi konularının istisna yapılarak vergiden muafiyeti tanınan konulara değinilmiştir. İstisna ve muafiyetin ekonomik sebepleri olabileceği gibi, siyasal ve sosyal sebepleri de olabilmektedir. Örnek olarak motorlu nakil vasıtalarını kullanmamak suretiyle gezici olarak ya da bir işyeri olmaksızın perakende ticaret yapan bireylerden alınmaması, bir esnaf muaflığıdır. Bu muaflık küçük esnafın korumasını amaçlamaktadır. Siyasal amaçlıdır kişiler muaf tutulmuştur vergi dışı bırakılan bir kişidir. Bununla birlikte ihracatın gelişmesini sağlamak için mal ihracatından KDV alınmaması ise bir ihracat istisnasıdır çünkü ihracat vergi dışı bırakılan kişi değil konudur.

1.4.5. Katma Değer Vergisi Matrahı ve Oranı

Katma Değer Vergisi Kanunu'nda Katma Değer Vergisinin matrahı;

- i. Teslim ve hizmet işlemlerinde (mad:20),

ii. İthalatta (mad:21) ve

iii. Uluslararası yük ve yolcu taşımalarında (mad:22)

olmak üzere ayrı ayrı ele alınmıştır. Ayrıca Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 23. maddesinde özel matrahlı olarak yer verilmiştir.

Buna göre;

- i. Teslim ve hizmet işlerinde matrah, bu işlemin karşılığını teşkil eden bedel olarak ifade edilmektedir. (KDV Kanunu mad:20/1). Bedel deyiminin, malın teslim alınmasını ya da kendisine hizmet sunulan yahut bu gerçek veya tüzel kişiler adına hareket edenlerden bu işlem karşılığı olarak her ne suretle olursa olsun alınan veya borçlandırılan para, mal ve para ile temsil edilebilen menfaat, değer ve hizmetler toplamını ifade ettiği bilinmektedir (KDV Kanunu mad:20/2). Belli tarife doğrultusunda fiyatı belirlenen işlerle bedelin bilet ile tahsil edilmiş olduğu durumlarda tarife ve bilet fiyatı Katma Değer Vergisine dahil edilerek tespit olunmaktadır ve bu vergi müşterilere ayrıca intikal ettirilmez (KDV Kanunu mad:20/4).
- ii. İthalatta ise vergi matrahı şu unsurların toplamından oluşmaktadır:
 - a) İthal malın gümrük vergisi tarhına tabi olan kıymeti, gümrük vergisinde kıymet esasına göre alınmaması ya da malın gümrük vergisinden muafiyeti durumunda, sigorta ve navlun bedelleri dahil (CIF) değeri, bunun belli olmadığı hallerde malın gümrükçe tespit edilecek değeri,
 - b) İthalat esnasında ödenmekte olan her türlü vergi, harç ve paylar,
 - c) Gümrük beyannamesi tesciline kadar yapılan öteki giderler ve ödemelerdeki vergilendirilmeyenlerle mal bedelinden hesaplanan fiyat farklılığı ve kur farkı ödemeleri.
- iii. Uluslararası yük ve yolcu taşımalarında, ikametgâhı, kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından yabancı ülkeler ile Türkiye arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılıkta şahıs ve ton başına kilometre itibariyle yurt içi emsalleri göz önüne alınmak suretiyle matrah tespitine Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

Özel matrah şekilleri şunlardır:

- a) Spor-Toto ve Milli Piyango dahil her türlü şans oyunlarına, katılma bedeli,
- b) At yarışları ve diğer farklı bahis ve talih oyunlarında bu yarış ve oyunlara katılma karşılığında alınan bedel ile bunların icra edildiği mahallere giriş karşılığında alınan bedel,
- c) Profesyonel sanatçının katılacağı gösteriler ve konserlerle profesyonel sporcuların katılmış olduğu spor faaliyetleri, yarışlar ve maçlar düzenlenmesi ve gösterilmesinde mahallere giriş karşılığında alınan bedelle bu mahallerde yapılan teslim ve hizmetin bedeli,
- d) Gümrük depolarındaki ve müzayede yerlerinde yapılmakta olan satışlarda kesinleşmiş satış bedeliyle 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında düzenlenen ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara tesliminde, senedin en son işlem gördüğü borsada oluşan değeri.
- e) Altından mamul veya altın ihtiva eden ziynet eşyaları ile sikke altınların teslim ve ithalinde matrah, külçe altın bedeli düşüldükten sonra kalan miktardır.
- f) İkinci el motorlu kara taşıtı veya taşınmaz ticaretiyle iştigal eden mükelleflerce, Katma Değer Vergisi mükellefi olmayanlardan (mükellef olanlardan istisna kap-samında yapılan alımlar dâhil) alınarak vafında esaslı değişiklik yapılmaksızın satılan ikinci el motorlu kara taşıtı veya taşınmazların tesliminde matrah, alış bedeli düşüldükten sonra kalan tutardır.
- g) Maliye ve Gümrük Bakanlığı işin mahiyetini göz önünde tutarak özel matrah

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 24. maddesiyle matraha dahil olan unsurlar, 25. maddesinde ise matraha dahil edilmeyen unsurlar belirtilmiştir.

Matraha dahil unsurlar:

- a) Teslim alanların göstereceği yere kadar, satıcının yaptığı yükleme, taşıma, ve boşaltma dair giderler,
- b) Paketleme, sigorta, komisyon vb gider karşılıklarıyla vergi, harç, resim, pay, fon karşılıkları gibi unsurlar,

- c) Vade farkı, fiyat farkı, kur farkı, faiz prim gibi çeşitli gelirler ile servis ve benzer adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değerler

Matraha dahil olmayan unsurlar:

- a) Teslim ve hizmet işlemlerinde fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen ticari teamüllere uygun miktardaki ıskontolar,
b) Hesaplanan Katma Değer Vergisi.

Vergiye tabi her bir işlem için, Katma Değer Vergisinin oranı, %10'dur. Cumhurbaşkanı bu oranları, %400 artırmaya, %1'e kadarda indirmeye, bu oranlar dahilinde çeşitli mallar ve hizmetlerle bazı malların perakende safhasında ve inşaatın yapıldığı arsaların veya konutların vergi değerini ve bulunduğu yer esas alınarak konut teslimlerinde farklı vergi oranlarının tespit edilmesinde yetkilidir.

1.4.6. Katma Değer Vergisinin Tarhı ve Ödenmesi

Katma Değer Vergisi'nin verginin tarhı ve ödenmesi Katma Değer Vergisi Kanununun “*Tarh İşlemleri*” ve “*Verginin Ödenmesi*” başlıklı dördüncü bölüm 43-46 maddelerinde aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

Buna göre KDV vergiyi tarh işleminin meydana gelmesi:

Tarh yeri:

1. KDV, mükellef iş yerinin bulunduğu yerin vergi dairesince tarh olunmaktadır.
2. Şayet mükellefin, ayrı yerlerde iş yerleri varsa ve farklı vergi daireleri bölgelerinde iş yerlerinin olduğu durumda, KDV gelir veya Kurumlar Vergisi esassından bağlı bulunduğu vergi dairesince tarh olunur.
3. Gayrimenkulün teslim edilmesinde mükellefin isteği halinde, KDV beyan üzerine gayrimenkulün bulunduğu yer vergi dairesince tarh olunur.
4. İthalde alınan KDV ilgili gümrük idaresi tarafından tarh olunur.
5. İkametgâh, kanuni merkezi veya iş merkezi Türkiye'de olmayanların motorlu kara taşıtıyla Türkiye ve yabancı ülkeler arasındaki yaptığı taşımacılıkla transit taşımacılığa dair KDV'de, ilgili gümrük idaresi tarafından tarh olunur.
6. Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın, faaliyet gereği mükellefin müracaatı

esaslı veya resen tarh yerinin tayin edilmesinde yetkisi vardır.

Tarhiyatın muhatabı:

KDV, bu vergiye mükellef kabul edilen tüzel ve gerçek kişiler adına tarh olunmaktadır.

Şöyle ki:

- a) Adi ortaklıkta, vergi ödenmesiyle müteselsilen sorumlu olarak ortaklardan biri,
- b) Türkiye'de yerleşik olmayan gerçek kişilerle kanunen merkezi veya iş merkezlerinden her ikisi de, Türkiye'de bulunmayan tüzel kişiler, bu kanunca vergi kesintisini yapmakla yükümlü kişi. Vergi kesintisini yapmakla yükümlü tutulan birinin olmaması durumunda, mükellefin Türkiye'de bulunan daimi temsilcisi, Şayet Türkiye'de birden çok temsilcisi varsa mükellef tarafından tayin edilecek kişi; tarhiyat tarihine dek bu tayinin yapılmaması durumunda, temsilcilerinden herhangi biri, daimi temsilcisi yoksa işlemleri mükellef adına yapanlar,

Tarhiyata muhatap tutulurlar.

Tarh zamanı:

Katma Değer Vergisi beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takip eden yedi gün içinde tarh edilir.

Verginin Ödenmesi:

1. Beyanname vermesi mecburi olan mükelleflerle vergi kesmekte yükümlü tutulanlar, bir vergilendirme dönemine ait katma değer vergilerini beyannamenin verileceği ayda yirmi altıncı günün mesai bitimine kadar ödemeye yükümlüdürler.
2. İthalde alınması gereken KDV, gümrük vergisiyle beraber aynı zamanlı olarak ödenmektedir.
3. Gümrük vergisine tabii olmayan ithalat ve ikametgâhının, kanuni merkezinin ve iş merkezinin yurt dışında bulunmakta olanlar tarafından motorlu kara taşıtları ile Türkiye ve yabancı ülkelerce yapılan taşımacılıkla transit taşımacılık kapsamında KDV, bu işleme ait özel beyanname verilmesindeki süre içinde ödenmektedir.

4. Beyanname vermek zorunluluğu bulunmayan mükellefin KDV'si, tarh süresinde ödenmektedir.

- Götürü usulünde vergilendirilen mükellefin KDV'si, Gelir Vergisi Kanununun götürü vergilendirmesine dair usul ve esaslarıyla vergilendirme dönemine ait hükümler çerçevesinde tarh ve tahakkuk ettirilmek suretiyle, götürü gelir vergisi ödeme süresinde ödenir.

5. Maliye Bakanlığı, Vergi Usul Kanunu gereğince işletme hesabına göre defter tutan mükellefin ödeme zamanı, beyanname verilen ayı takip eden ikinci ayın sonuna kadar uzatmaya, işlem mahiyeti göz önüne alınarak KDV'nin işlemten önce ödenmesi koşulu koymaya yetkilisi vardır.

1.4.7. Katma Değer Vergisinde İndirim ve İade Mekanizması

KDV esasen vergi indirimi sistemine dayanan bir vergilendirme şekli olarak ifade edilebilir. KDV'nin yapısında yer alan indirim ve mahsup mekanizması, son tüketici dışındakilerin üzerinde vergi kalmamasını amaçlıyor. Üretim-dağıtım zincirinin arasında yer alan birimler ödediği vergiyi tahsil ettiği vergiden düşerek verginin üzerlerinde kalmasını engellemeye çalışırlar. Katma Değer Vergisinde amaç vergi yükünün son tüketicinin üzerinde kalmasıdır (Vergi Konseyi 2017).

Katma Değer Vergisi uygulamasında her safhada hesaplanan vergiden bir önceki safhanın vergisi düşürülmekte ve kalan kısım mükelleflerce vergi dairesine ödenmektedir. İndirim mekanizması olarak adlandırılan bu uygulama ile fiilen mal ve hizmete sadece o safhada eklenen diğer bir ifadeyle katma değer vergiye tabi tutulmuş olmaktadır. Katma Değer Vergisi adının verilmiş olmasının nedeni de budur.

Örneğin: B İşletmesi A işletmesinden % 18 KDV hariç 1.000 TL tutarında peşin mal almıştır daha sonra C işletmesine % 18 KDV hariç 1.100 bedel ile satışını gerçekleştirmiştir. B işletmesinin A işletmesinden mal alışı ve B işletmesinin mal satışına ilişkin kayıtlar aşağıdaki gibidir.

- B İşletmesinin A işletmesine alışına ilişkin kaydı

153	Ticari Mallar	1.180,00	
191	İndirilecek KDV	180,00	
	100 Kasa		1.180,00

- B İşletmesinin C işletmesine mal satışına ilişkin kaydı

100	Ticari Mallar	1.298,00	
	600 Yurt İçi Satış		1.100,00
	391 Hesaplanan KDV		198,00

B işletmesinin mal alırken ödediği KDV ‘ si ile mal satarken tahsil ettiği KDV’ sine ilişki defteri kebir kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

191	391
180	198

B İşletmesinin ödemesi gereken KDV’si 198 TL olmasına rağmen daha önce 180 TL KDV başka işletmeye ödediği için ödemesi gereken 198 TL den ödemiş olduğu 180 TL düşerek geriye kalan 18 TL ilgili vergi dairesine ödeyecektir. Buna göre yapılacak mahsup kaydı (KDV tahakkuk kaydı) aşağıdaki gibi olacaktır.

391	Ticari Mallar	198,00	
	191 İndirilecek KDV		180,00
	360 Ödenecek Vergi Fonlar		18,00

Ülkemizde, yüklenilen Katma Değer Vergisinin teslim edilen mal ve hizmetler dolayısıyla müşterilerden tahsil edilen vergilerden indirilebilmesi, Katma Değer Vergisi Kanunu'nda belirtilen bazı şartların gerçekleşmiş olmasına bağlıdır. Bu şartlar kanunun 29 ve 34'üncü maddelerinde açıklanmıştır. Buna göre mükelleflerce yüklenilen Katma Değer Vergisinin, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan vergiden indirilebilmesi için;

1. Kanunda indirimle ilişkin sınırlayıcı bir hüküm olmamalıdır.
2. İndirilecek vergi yürütülen faaliyetler kapsamındaki bir teslim ve hizmet dolayısıyla yüklenilmiş olmalıdır.
3. Katma Değer Vergisi, alış faturası veya benzeri vesikalar ve gümrük makbuzu üzerinde ayrıca gösterilmiş olmalıdır.
4. Verginin gösterildiği belgeler kanuni defterlere kaydedilmiş olmalıdır.
5. İthalde alınan Katma Değer Vergisi söz konusu ise vergi ödenmiş olmalıdır.
6. İndirim hakkı, ilgili belgelerin kanuni defterlere kaydedildiği vergilendirme döneminde ve vergiyi doğuran olayın meydana geldiği takvim yılı aşılımsızın kullanılmalıdır yani dönemsel kavramı göz önünde bulundurulmalıdır (KDVK, 1984).

Mükelleflerin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan Katma Değer Vergisinden indirilemeyecek vergi ise Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 30'uncu maddesinde şu şekilde sıralanmıştır:

1. Vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan Katma Değer Vergisi,
2. Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere işletmelere ait binek otomobillerinin alış vesikalarında gösterilen Katma Değer Vergisi,
3. Deprem, sel felaketi ve Maliye Bakanlığı'nın yangın sebebiyle mücbir sebep ilan ettiği yerlerdeki yangın sonucu zayi olanlar hariç olmak üzere, zayi olan mallara ait Katma Değer Vergisi,

4. Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen Katma Değer Vergisi; mükelleflerin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan Katma Değer Vergisinden indirilemeyecek kısımlardır (KDVK 1984).

Katma Değer Vergisi iadesi, vergiye tâbi olan mükelleflere devletin sunduğu bir teşvik ya da istisnai durumdur. Katma Değer Vergisi'nin içinde barındırdığı mahsup ve indirim mekanizması, satış yapılan son tüketicinin dışında yer alan mükellefler üzerinden verginin kalmamasını amaçlar. Üretici-dağıtıcı zinciri içinde yer alanlar, tahsil ettiği vergiden ödediği vergiyi düşerek üzerinde vergi kalmamasını sağlar. İade hakkı doğurmayan işlemler dışında kalırsa eğer KDV iadesi uygulaması çeşitli durumlarda sağlanamayabilir. Kimi faaliyet türleri bünyesindeki mal ya da hizmet satışlarında KDV uygulaması ya hiç olmaz ya da düşük oranlı olarak gerçekleştirilir. Böyle durumlarda satıcı kendinden önceki aşamada doğan alım-satım işleminden yüklendiği KDV'yi satışa yansıtamaz.

Bazı durumlarda ise alıcı yasal yükümlülüklerden dolayı satıcıya Katma Değer Vergisi'ni ödemez. Ya tutarı vergi dairesine öder ya da yapılan işlem iade hakkı kapsamında olduğunda KDV iadesi kavramı devreye girer.

Katma Değer Vergisi İadesi 3065 sayılı kanun hükümlerine göre 3 farklı işlem grubundan oluşur. Bu işlemler;

- Tam İstisnalardan Kaynaklanan İade Talepleri.
- İndirimli Orana Tabi İşlemlerden Kaynaklanan İade Talepleri.
- Tevkifatlı İşlemlerden Kaynaklanan İade Talepleri.

Gelir İdaresi Başkanlığı Maliye Bakanlığı her işlem için farklı iade prosedürü uygulamaktadır. Bu prosedür de iadeyi çabuklaştırmak ve kolaylaştırmak için hızlandırılmış iade sistemi (HİS) ve indirimli teminat uygulamasına (İTUS) ilişkin düzenlemelerin yanında, raporlama ve tespit için mükelleflere iadenin özel esaslara göre yapılmasına yönelik uygulamalar geliştirmektedir (Oktar 2019: 1-15).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KATMA DEĞER VERGİSİ İADESİNİN ÖNEMİ VE İADE HAKKI DOĞURAN İŞLEMLER

2.1. Katma Değer Vergisi İadesine İlişkin Genel Esaslar

Ekonomik kalkınma ve büyümenin desteklenmesi için sosyal programların ve kamu yatırımlarının sürdürülebilir bir şekilde finansmanı gereklidir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi kamunun sağlayacağı vergi gelirleri ile mümkün olacaktır. Vergi gelirleri açısından öne çıkan diğer bir nokta ise vergi oranları ve vergi tabanının ne şekilde tasarlandığıdır. Vergilerin getireceği maliyetler işletmelerin yatırımları ve büyümeleri bakımından belirleyici olmaktadır. Vergi gelirleri açısından KDV'nin payı büyük öneme sahiptir (<https://www.hmb.gov.tr/vergi-odemesi>).

Katma değer vergisinin amacı ekonomide yarattığı katma değer ve bu işlemin vergi tutarının son tüketicide kalmasını sağlamaktır. Ancak işletmeler işlemin içeriğine göre yüklendiği KDV tutarında teşvik ya da desteklemek amacıyla KDV iade işlemini uygular. KDV iade işlemiyle amaçlanan, yüklenen verginin indirim konusu yapılmaması sebebiyle mükellefin üzerine bir vergi yükü oluşturulmasının önüne geçmektir.

KDVK'nun yapısında bulunan indirimle mahsup sistemi, son tüketicinin dışındakiler üzerine verginin kalmamasını amaçlamaktadır. Üretim ve dağıtım zincirlerinin arasında bulunan birimler ödediği KDV'sini tahsil etmiş olduğu vergiden indirim konusu yapabilmektedir.

3065 sayılı KDV Kanunu'nda KDV'nin iade talebine yönelik zaman aşımıyla ilgili herhangi bir düzenlemeyi bulunmamaktadır. KDV iadesi talebinde, 213 sayılı VUK'un 114.md bulunan "5 senelik zaman aşım süresi" dikkate alınmaktaydı. Fakat 29.03.2018/7104 sayılı Kanunun 10.maddesiyle 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 32.md., 1 fıkrası, "indirilemeyen Katma Değer Vergisi," ifadesinden sonra gelmek üzere "işlemin vuku bulduğu dönemi izleyen ikinci takvim

yılı sonuna dek yerine getirmesi şartıyla” ibaresi eklenmiştir. Söz konusu olan bu değişikliğin ardından 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 32. md 1.fıkrası değişmiştir (3065 mad:32).

“Sözü edilen kanun 11.13.14 ve 15.maddeleriyle 17. md., 4 fıkrasının ‘s’ bendi gereğince; vergi istisnası bulunan işlemlerle alakalı fatura vb., vesikalardaki gösterilen KDV, mükelleflerin vergiye tabi işlemlerinin üzerinden hesaplanacak olan KDV’den indirilmektedir. Vergiye tabi işlemin olmaması ya da hesaplanan verginin indirilecek olan vergiden daha az olması durumunda indirilemeyen KDV, işlemin gerçekleştiği dönemi takip eden ikinci takvim yılı sonuna kadar yerine getirilmesi koşuluyla Maliye ve Gümrük Bakanlığı’nca belirlenecek esaslar doğrultusunda, işlemi yapana iade olunmaktadır.”

KDV Kanunu uyarınca iade hakkı tanınan işlemlerle ilgili olarak yapılan satışların maliyetini oluşturan girdilerin alımında ödenen KDV tutarları “Yüklenilen Katma Değer Vergisi”ni oluşturmaktadır.

"3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu" ve "Katma Değer Vergisi Genel Kuralları"na göre iade hakkını doğuran işlemde yer alan ve indirim yoluyla tamamlanmayan KDV, vergi mükellefi iade hesabında; iade hakkını doğuran işlemdeki doğrudan giderler (hammadde, yarı mamul vb.), iade hakkını doğuran işleme ilişkin genel giderler (genel üretim ve yönetim giderleri vb.) dahil edilir. .), iade hakkı ve Amortisman Tabi İktisadi Kıymetler (ATIK), iade hakkı sağlayan işlemlerde kullanılması şartıyla) iade hakkının doğmasına yol açan işleme dair olmayan giderler KDV iadesine dahil edilmez.

Yüklenilen KDV indirilecek KDV ile aynı işlem değildir. İndirilecek KDV ay içindeki toplam KDV li alınan malzeme ve giderlerin KDV tutarlarıdır 191 indirilecek KDV hesabında tutulur. Yüklenilen KDV ise iadesi istenen işlem ile alakalı yapılan üretilen ya da alınan ürünlerin alımları ve giderlerin ödenen KDV tutarlarını ifade etmektedir. Örneğin; A işletmesi ay içerisinde malzeme alışları toplamı 200.000,00 tl + KDV (18) dir . Ay içerisindeki 200.000 tl lik mal alışlarının 100.000 + KDV (18) kısmı için yurt dışına satışı gerçekleştiren ihracat işlemi için kullanılmıştır. Yurt içi işlemleri satış rakamı 100.000 + KDV yurt dışı satış rakamı 110.000 liradır. Burada dikkat edilmesi gereken husus yurt dışı satış rakamı 110.000

+ KDV rakamı 19.800 lira iken ihracat için alınan malzeme toplamı 100.000 + KDV 18.000 TL dir iadesi istenecek rakam da ihracat işlemi yüklenilen KDV tutarı 18.000 TL dir Çünkü ihracat işleminin gerçekleşmesi için işletme 18.000 TL KDV ödemiştir KDV iade işlemlerinde yüklenilen tutar 18.000 TL tutar için iade istenecektir. İade işlemleri kapsamında yurt dışı satış mal ihracı gerçekleştirmiştir. Muhasebe kaydı şu şekilde olacaktır.

- Alış işlemi kaydı

153	Ticari Mallar	200.000,00	
191	İndirilecek KDV	36.000,00	
	102 Bankalar		236.000,00

- Satış işlemi kaydı

102	Bankalar	228.000,00	
	600 Yurt İçi Satış		100.000,00
	391 Hesaplanan KDV		18.000,00
	601 Yurt Dışı Satış		110.000,00

- KDV Tahakkuk kaydı

192	Diğer KDV	18.000,00	
192.01	<i>İadesi Gereken KDV 18.000</i>		
391	Hesaplanan KDV	18.000,00	
	191 İndirilecek KDV		36.000,00

Ödediği katma değer vergilerinin yüklenilen KDV olarak dikkate alacaktır. Bu işle ilgili iade taleplerinde yüklenilen KDV listesi oluşturacaktır (Tosun 2018: 1).

KDV’de bulunan indirim ve mahsup sistemi, satışın yapıldığı son tüketici dışında kalanlar üzerinde vergi kalmaması ve iadenin alınmasını amaçlamaktadır.

Oran ve istisna indirimleri sebebiyle KDV tahsilatının yapılmadığı durumda yüklenen KDV’lerin hesaplanan KDV’den fazla olması muhtemeldir. Son tüketiciye ulaşana kadar olan bütün evrelerde üreticiler ve satıcılarda, satışın bedelinden hesaplanarak tahsil edilen KDV’den, önceki evrelerde ödenen KDV indirilip, bu indirimin ardından kalan fark, pozitif olursa vergi dairesine ödenmekte, farkın negatif olması durumunda ise sonraki döneme devretmektedir (Sağlam 2020).

Başka bir ifade ile KDV’nin, yansıtma sistemine dayandığı, KDV iadesinin, yansıtılmayan KDV’nin iade işlemi olduğu söylenebilir. KDV’nin yansıtmasını bir örnekle açıklanacak olursa; inşaat firmalarının inşaat yaparken KDV’si %18 olan çimento ve demir kullandığı ve satışa çıkardıkları yapıların ise tüketiciye %1 oranında KDV ile satmaları sonucunda, aradaki kalan farkın, iadesini talep etmek durumundadırlar (Gelbal 2018: 2).

İhracat faturalarında fatura tarihi ile ilgili önemli bir detay vardır. Bu çoğu meslek mensubu tarafından dikkate alınmamaktadır. İhracat faturalarında fatura tarihi yevmiye kayıtlarına fatura kaydı olarak alınmaz yevmiye kayıtlarına gümrük beyannamesi kapanış tarihi neyse satış faturası için o tarih alınır.

Örneğin; Korkmaz Panel Firması 29.09.2020 tarihli ihracat faturasının gümrük beyannamesi işlemleri 30.09.2020 tarihinde gümrük işlemlerinin kapanış tarihi T.C. Ticaret Bakanlığı gümrük beyannamesi sorgulama ekranından gerekli bilgiler girilerek yapılan sorgulamada beyannamenin 07.10.2020 tarihinde işlemlerin bittiği ve kapanış tarihi olarak gözükmektedir.

/ Amerika Birleşik Dev
Web Sitesi:
E-Posta:
Tel: Fax:
VKN: 2222222222

ETTN: 05140647-1478-47bc-95d5-da75e3098a59

Özelleştirme No:	TR1.2
Senaryo:	EARSIVFATURA
Fatura Tipi:	ISTISNA
Fatura No:	GIB2020000000039
Fatura Tarihi:	29-09-2020 12:22

Sıra No	Mal Hizmet	Miktar	Birim Fiyat	İskonto/ Arttırım Oranı	İskonto/ Arttırım Tutarı	İskonto/ Arttırım Nedeni	KDV Oranı	KDV Tutarı	Diğer Vergiler	Mal Hizmet Tutarı	GTİP
1	SOĞUK ODA PANELİ	1 Set	14.973,43 USD	%0,00	0,00 USD	İskonto -	%0,00	0,00 USD		14.973,43 USD	

Şekil 1. İhracat faturası örneği

Kaynak: Korkmaz Panel Muhasebe ABD Ülkesine İhracat faturası

C. GÜMRÜK BEYANNAMESİ		Seri : VF		1. BEYAN		20330100EX175718	
27	2. Gönderen/İhracatçı	No		EX	1	MERSİN GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ	
			SOGUTMA IKLİMLENDİRME	3. Formlar	4. Yıl, İhracat	30.09.2020	
	HAVALANDIRMA			1	1	9 4149 3270 6368 4260	
	INS. IML. ITH. IHR. TIC. SAN. LTD. STI./AHMETTURGAZI MAH.			5. Kalem Sayısı	6. Kp. Adedi	7. Referans Numarası	
	OSB 9. SOK. NO:13/2 MERKEZ/			1	34	TACETTING	
	SİVAS/TURKIYE			9. Mali Müşavir/Seibest Muhasebeci	No	5770527999	
	3. Alıcı	No				SOGUTMA IKLİMLENDİRME	

Şekil 2. Gümrük Çıkış Beyannamesi

Kaynak: Korkmaz Panel Muhasebe ABD Ülkesine Gümrük Çıkış Beyannamesi

Beyanname Numarası:	20330100EX175718	Sorgula
Güvenlik şifresi doğru...	Sekil Doğrulama	

Şekil 3. T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi işlem sorgulama ekranı

Kaynak: Korkmaz Panel Muhasebe ABD Ülkesine Gümrük Çıkış Beyannamesi sorgulama ekranı

<https://uygulama.gtb.gov.tr/BeyannameSorgulama/>

Kapanış tarihi için ihracata konu olan ürünlerin yurtdışına gönderilmesi için beklenmesi gereken liman ya da antrepoda geçen süreyi ifade eder. Gümrük işlemlerinden sonra geminin kalkışı ya da karayolundan hareket tarihini ifade eder.

Yevmiye kayıtlarına gümrük beyannamesi kapanış tarihi olan 07.10.2020 tarihi alınır. Buna göre 10. ay KDV beyannamesin de satışı bildirilir, BA BS formları bu tarihe göre verilir.

SONUÇLAR		
Beyanname Durumu	Çıktı Seri No	TRT Bandrol Durumu
Beyannamenin işlemleri tamamlanmıştır.(Kapanmış, Kapanma Tarihi: 07.10.2020 17:14:00)		

Şekil 4. T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi işlem sorgulama sonucu

Kaynak: Korkmaz Panel Muhasebe ABD Ülkesine Gümrük Çıkış Beyannamesi sorgulama sonucu

<https://uygulama.gtb.gov.tr/BeyannameSorgulama/>

Dikkat edilmesi gereken diğer bir esas konu ise mal ihracatı yapan ihraç kaydıyla aldıkları malı, alışlarındaki KDV'yi indirim konusu yapmaksızın kayıtlarına geçirirler.

İhraç kayıtlı teslim faturasındaki KDV zahiri olduğu için ihracat yapanı ilgilendirmemektedir. Söz edilen KDV ihracatı yapan tarafından yevmiye kayıtlarına alınmayacağından KDV beyannamesindeki indirimlerin arasında gösteremez. İhracat yapanlar böylelikle KDV yüklenmeden teslim almış oldukları malın, KDV'sini hesaplamaadan ihraç etmeleri sebebiyle, KDV sorunu ihracatı yapanlar tarafından tamamıyla çözülmüş sayılmaktadır.

KDV Kanunu 11/1-c bendinin uygulanması için malın ihraç kaydında, malı teslim edenlerin imalatçı olması ve teslimata konu olan malı kendinin imalatı ya da kendi imalatı sayılacak olan ürün olması gerekmektedir. İlgili kanunda teslim edilen malın, teslimin gerçekleştiği ayı takip eden ayın başından sonraki üç ayda ihraç edilmesi gerekmektedir. Malın ihraç işlemi ihracat yapanın inisiyatifine bırakılmasına rağmen, bu işlemin aksaması durumunda ihraç kaydı ile malı teslim eden tarafın cezalı durumda olacağı bilinmelidir.

2.2. Katma Değer Vergisi İadesi Sisteminde Özellikli Müesseseler

Çalışmamızın bu bölümünde KDV iade sisteminde yer alan Hızlandırılmış İade Sistemi (HİS) ile İndirimli Teminat Sistemi olan (İTUS) dair bilgiler sunulacaktır.

2.2.1 Hızlandırılmış İade Sistemi sertifikası (HİS)

Hızlandırılmış İade Sistemi sertifikası (HİS)⁹, belli şartlara sahip mükellefe sunulan ve KDV'nin iade edilmesi taleplerini hızlıca sonuçlanmasına yönelik bir belgedir. Bu belgeye sahip olan mükelleflere KDV iadelerindeki tutara bakılmadan verecekleri teminata dayanarak, Vergi İnceleme Raporu (VİR) veya YMM raporuna gerek kalmadan ivedilikle iade işlemi yapılır. Ayrıca bu mükelleflerin KDV iade işlemleri de, teminat ya da YMM raporu giderlerinin söz konusu olmadığı ve vergi incelemesini beklemeye de gerek olmayacaktır. Vergisini belirlenen sürede ödeyen, KDV uygulamasında özel esaslara dahil olmayan büyük mükellefler için KDV iade taleplerini hızlı şekilde çözümlenmesini amaçlayan müessese aslında kısmi olarak teşvik uygulamasıdır.

⁹ Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği 4. Maddesinin C bendi (Genel Tebliği)

HİS Uygulamasına Dahil Olan Mükellefler;

HİS sertifikasına sahip olmak isteyen mükelleflerde aranan bir takım şartlar ve evraklar aranmaktadır. Belirtilen evrakların mükellefiyetinin olunduğu vergi dairesine veya defterdarlıklara ibraz etmeleri gerekir.

1. Başvuru tarihinden önce kurumlar vergisi beyannamesi ekinde olan son yıl bilânçosuna göre en az olması kaydıyla;

- Aktif bilançonun 200.000.000 TL olması,
- Mali tablolardaki Maddi duran varlıkların 50.000.000 TL olması,
- Öz sermayenin 100.000.000 TL olması,
- Net satış tutarının 250.000.000 TL, olması,

İfade edilen bu dört koşuldan herhangi üç tanesinin bulunması yeterli görülecektir.

2. Başvuru yapılmadan son beş yıl öncesi itibarıyla vergi mükellefiyetini olması,
3. Başvurunun yapılmasından önceki takvim yılında vergi dairesine verilen muhtasar beyannamesinde, çalışan kişi sayısının ayda en az 250 kişi olması,
4. Başvuru yapılmadan önceki son beş yıl içinde;

- Defter ve belgelerin, Mücbir sebep görülen hallerin dışında gösterilmesinden kaçınılmaması,
- Beyanname verme ödevinin birden çok kez aksatılmamış olması (Beyanname verme zamanından sonra mevzuata uygun şekilde verilmiş beyannameler hariç),
- Belgelerin sahte ya da içerik itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme ya da kullanılması sebebiyle özel esaslara tabi tutulmamış olması ya da tutulmuş olsa da genel esaslara dönmüş olması, yani firma içeriğinde belgede sahtecilik varsa gerekli düzenlemeler yapılmış olması firma sicili temiz olmalı,

Başvuru tarihi itibarıyla;

- Firmanın KDV iade başvurularında özel esas gerektiren bir durumunun bulunmaması,
- Vergi borcu olmaması (vergi borçlarının ertelenmiş olması bu şart gereksiz kalmaz), gerekmektedir.

Bu şartların hepsini taşıyan mükellefler bağlı bulundukları Vergi Dairesi Başkanlığı'na veya da Defterdarlıklarına dilekçeyle başvurması durumunda, başvuru tarihinden sonra 15 günde “HİS Sertifikası” uygun görülmesi halinde verilmektedir. İlgili mükellefin KDV iadesi için miktarına bakılmadan, teminat, VİR veya YMM raporları aranmadan iade işlemleri gerçekleştirilmektedir. Mükelleflerin nakden iade taleplerinde de belge ibrazına dair KDVİRA sisteminde yapılacak olan sorgulama sonucunda olumsuz durumun tespit edilmemesiyle beraber tutarlar raporun tamamlanma sürecinin temiz çıkması durumunda takip eden beş iş gününde iade edilir. Mahsuben iade taleplerinde ise belgelerin tamamlanmış olduğu tarih hüküm ifade eder iade işlemi yerine vergi borcuna istinaden mahsup edilir.

2.2.2. İndirimli Teminat Uygulama Sistemi (İTUS)

İndirimli Teminat Uygulama Sistemi (İTUS)¹⁰, KDV iadesi doğuran işlemler olan ve kendisi için belirtilen özel ve genel şartlara sahip olan mükellefin iade alacakları, indirimli teminatla düşük finansman koşulları ve makul sürede iadesini sağlayan bir sistemdir.

KDV Genel Uygulama Tebliği indirimli teminatın miktarını belirlemektedir. İndirimli teminat, KDV'nin iadesi türü açısından Maliye Bakanlığınca belirlenen iade alt sınırını geçen dilim için şu oranlarda verilmektedir.

* Sektörel dış ticaret şirketleri ve dış ticaret sermaye şirketleri % 4

* KDV iade hakkının doğmasını sağlayan işlemleri olan bütün mükelleflerde % 8

KDV Genel Uygulama Tebliği aksini belirtilmediği sürece Teminat, iade yapıldığı tarih itibarıyla, altı ayda ibraz edilerek yeminli mali müşavirin raporuyla

¹⁰ KDV Tebliği 4. Maddesinin B bendi (Genel Tebliği)

çözölmektedir (iade türü için YMM Raporu aranılmadığı haller hariç). Bu sürede yeminli mali müşavir raporunun sunulmaması durumunda ya da mükellef tarafından talebin edilmemesinde teminat VİR sonucuyula çözülmektedir.

“Teminat kapsamında ki nakit iade taleplerine ve bu talebe ilişkin dilekçe ve teminata ek olarak ibrazı gereken öteki belgeler tamamlanıp KDVİRA sistemiyle “KDV iadesi Kontrol Raporu’nun üretilmesinin varsa yapılacak teyidinin yapılmasının ardından 10 günde yerine getirilmektedir “ (KDVK, 1984).

2.3. Katma Değer Vergisi İade Hakkı Doğuran İşlemler

KDV’yi uygulayan ölkelerdeki gibi Türkiye’de de verginin kapsamına dahil olan işlemlerin bir kısmı ölkedeki sosyo-költürel, ekonomik ve uluslararası rekabet gibi sebeplerle ya da vergi tekniğinin sebep olduğu durumlardan dolayı vergi konusuna dahil olan bir takım mal teslimleriyle hizmet sunumları vergiden istisna tutulmuştur, bazı işlemlerin değişik şekillerde vergilendirilmesi yapılırken bazı işlemlerde vergi güvenliğine yönelik tevkifat sistemine tabi tutulmuştur. Bu işlemlerin konusunu oluşturan hizmet, mal ya da üretim safhasında ödenen vergiler, mükellef üzerine vergi yükü oluşturarak, mükellefin bu yükten kurtulmaları ancak bu işleme dahil olan vergilerin nakden veya mahsuben iadesiyle mümkün olmaktadır.

KDV Kanununca; iadesi söz konusu olan vergilerce iade esas ve usulünün belirlenme hususunda Hazine ve Maliye Bakanlığı yetki sahibidir. Bakanlığın birçok sayıda tebliğler ve sirköler yayınlamak suretiyle uygulamayı yönlendirmektedir. Bazı kaynaklarda KDV iadeli işlemler literatürde;

- Tam istisna kapsamındaki işlemlerden Katma Değer Vergisi iadesi
- KDV tevkifatına tabi işlemlerden, Katma Değer Vergisi iadesi
- İndirimli orana tabi teslim ve hizmetlerden, Katma Değer Vergisi iadesi
- Fazla ve yersiz ödenen KDV devreden katma değer vergisi iadesi
- Uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan Katma Değer Vergisi İadesi

olmak üzere 5 başlık altında gösterilse de “ Uluslararası Antlaşmalardan Kaynaklanan işlemler “ Tam istisna kapsamındaki işlemlerinde de “ Fazla ve Yersiz ödenen kaynaklanan iade işlemleri” ise İndirimli Orana tabi işlemlerinde

gösterilmektedir. Katma Değer Vergisi İadeli işlemler için Hazine Maliye Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından işlemler 3 ana başlık altında ele alınmıştır.

- Tam istisna kapsamındaki işlemlerden Katma Değer Vergisi iadesi
- KDV tevkifatına tabi işlemlerden, Katma Değer Vergisi iadesi
- İndirimli orana tabi teslim ve hizmetlerden, Katma Değer Vergisi iadesi

KDV iade hakkı doğuran işlemler aşağıdaki tabloda işlemin türü ve KDVK maddelerine göre sıralanmıştır.

Tablo 3. Katma Değer Vergisi İade Hakkı Doğuran İşlemler

Sıra	KDV İadesine Dayanak Teşkil Eden İstisnanın veya İşlemin Türü
1	Kanun maddesi Tam istisna kapsamındaki işlemlerden KDV iadeli işlemler
11/1-a	Mal İhracı
11/1-a	Hizmet İhracı
11/1-a	Türkiye’de İkamet Etmeyenlere Özel Fatura ile Yapılan Satışlar (Bavul Ticareti)
11/1-a	Roaming Hizmetleri
11/1-a	Serbest Bölgelerdeki Müşteriler İçin Yapılan Fason Hizmetler
11/1-b	Yolcu Beraberi Eşya (Türkiye’de İkamet Etmeyenlere KDV Hesaplanarak Yapılan Satışlar)
11/1-b	Türkiye’de İkamet Etmeyen Taşımacılar ile Fuar, Sergi, Panayır Katılımcılarına Yapılan Teslim ve Hizmetlerde İstisna
11/1-b	Yabancı Sinema Yapımcılarına Tanınan İstisna
11/1-c	İhraç Kaydıyla Teslimlerde Tecil-Terkin Uygulaması
11/1-c	Dahilde İşleme ve Geçici Kabul Rejimleri Kapsamında İhraç Edilecek Malların Üretiminde Kullanılan Girdilerin Temininde Tecil-Terkin Uygulaması
13/a	Deniz, Hava ve Demiryolu Taşıma Araçlarının Tesliminde istisna
13/a	Deniz, Hava ve Demiryolu Taşıma Araçlarının ve Tesislerin Tadil, Onarım ve Bakım Hizmetlerinde istisna
13/a	Deniz Hava ve Demiryolu Araç ve Tesisleri Sipariş Üzerine Fiilen imal ve İnşa Edenlerde İstisna
13/a	Faaliyetleri Deniz Taşıma Araçları ile Yüzzer Tesis ve Araçların imal ve İnşası Olanlara Bu Araçların İmal ve İnşası ile İlgili Teslim ve Hizmetlerde istisna
13/b	Liman ve Hava Meydanlarında Yapılan Hizmetlere İlişkin İstisna
13/c	Petrol Arama Faaliyetlerine İlişkin İstisna
13/c	Altın, Gümüş, Platin ile İlgili Arama, İşletme ve Zenginleştirme Faaliyetlerine İlişkin İstisna
13/d	Teşvik Belgesi Kapsamında Makine ve Teçhizat Teslimleri ile Yazılım ve Gayri Maddi Hak Satış ve Kiralamalarında İstisna
13/e	Limanlara Bağlantı Sağlayan Demiryolu Hatları ile Liman ve Hava Meydanlarının İnşası, Yenilenmesi ve Genişletilmesine İlişkin İstisna
13/f	Ulusal Güvenlik Amaçlı Teslim ve Hizmetlere İlişkin İstisna
13/g	Başbakanlık Merkez Teşkilatına Yapılacak Araç Teslimlerinde İstisna
13/g	Ürün Senetlerinin İhtisas/Ticaret Borsaları Aracılığıyla İlk Teslimi
13/h	Türkiye Kızılay Derneğine Yapılan Teslim ve Hizmetler ile Türkiye Kızılay Derneğinin Teslim ve Hizmetlerinde İstisna
13/ı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarafından Tescil Edilen Gübreler ve Gübre Üreticilerine Bu Ürünlerin İçeriğinde Bulunan Ham Maddelerin Teslimi İle Yem Teslimlerinde İstisna
14/1	Transit ve Türkiye ile Yabancı Ülkeler Arasında Yapılan Taşımacılık İşlerinde İstisna
14/3	İhraç Malı Taşıyan Araçlara Motorin Teslimlerinde İstisna
15/1-a	Diplomatik Temsilcilik ve Konsolosluklara Yapılacak Teslim ve Hizmetlerde İstisna
15/1-b	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Teslim ve Hizmetlerde İstisna
17/4-s	Engellilerin Kullanımına Mahsus Araç ve Gereçlerin Tesliminde İstisna
Geçici 16	İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP) Kapsamında Yapılacak Teslim ve Hizmetlerde İstisna
Geçici 26	Uluslararası Kuruluşlar ile Bu Kuruluşlara Bağlı Program, Fon, Temsilcilik ve Özel İhtisas Kuruluşlarına Yapılan Teslim ve Hizmetlerde İstisna
Geçici 29	3996 Sayılı Kanuna Göre Yap-İşlet-Devret veya 3359 Sayılı Kanun ile 652 Sayılı Kararnameye Göre Kiralama Karşılığı Yaptırılan Projelerde KDV İstisnası
Geçici 30	Büyük Yatırımlara İlişkin İstisna
Geçici 34	Milletlerarası Antlaşma Hükümleri Çerçevesinde KDV’den İstisna Edilmiş Olan Transit Petrol Boru Hattı Projelerinin İnşa ve Modernizasyonuna İlişkin İstisna
2	29
3	9/1
	İndirimli oran
	Tevkifatlı İşlemlerden Kaynaklanan İade Talepleri

2.3.1. Tam istisnalardan Kaynaklanan KDV İade Talepleri

KDV kanununa göre 11,13,14,15 maddeleriyle yürürlükte olan geçici maddeler 16 26 29 30 ve 34 tam istisnadan kaynaklı KDV iadeleridir. Genel iade kuralı olarak iade hakkı izleyen bir sonraki dönem yapılması zorunludur iade hakkı ortadan kalkar. ¹¹

Mükellefler mali müşavirler aracılığı ile iade hakkı doğuran işlemlere tabi işlemin gerçekleşmiş olduğu dönemi takip eden ikinci takvim yılı sonuna dek ilgili dönem beyannamesinde istisnaya yönelik yüklenilen KDV sütununu doldurmalı ve engeç belirlenen bu sürede, standart iade talebi dilekçesi ile beraber iade taleplerine yönelik Tebliğin ilgili bölümünde sıralanan belgelerle bağlı oldukları vergi dairesine başvurması gerekmektedir. İade işlemi belirlenen sürede, teminat karşılığının yapılmış olması halinde, yeminli mali müşavirin Teminat Çözüm Raporunda iadenin yapıldığı tarihten sonraki 6 ayda ibraz edilmesi zorunludur.

İadeli işlemler için belirtilen sürenin dolması halinde, geçmiş dönemler için düzeltme beyannamesi verilerek ya da standart iade talep dilekçesi ile ilgili belgeler ibraz edilmek suretiyle iade için ek süre talep etmek geçerli görülmeyecektir.

Sadece mevzuat göre ilgili tebliğin bölümlerinde aranan belgeler süresinde ibraz edilmekle birlikte, bu belgelerin içeriğinde eksiklikler bulunması halinde, ilgili işlem süreci devam ettiği için eksikliklerin giderilmesi için tanınan süre geçerli olacaktır. ¹²

KDV iadesine dayanak teşkil eden istisnanın ve işlemin türüne bakılmaksızın mevzuata göre genel geçerliliği olan işlemleri şöyle sıralayabiliriz;

İade Talebinin Değerlendirilmesi;

2021 yılına göre iadenin 5.000 TL üzerine çıkmadığı durumlarda vergi inceleme raporu ve yeminli mali müşavir incelemesi olmadan, teminatsız olarak, 5.000 TL'nin üzerinde olması durumunda, vergi inceleme raporu veya yeminli mali müşavir raporuna göre iade gerçekleştirecektir. Ayrıca mükelleflerin gerekli kabul edilebilir teminat verebilmesi durumunda vergi inceleme raporu veya YMM

¹¹ 04.2018 tarihli ve 30383 sayılı Resmi Gazete' de Yayımlanan 7104 sayılı Kanun

¹² 02.2019 tarih 30687 sayılı Resmi Gazete' de Yayımlanan 23 Seri No.lu KDV Genel Uygulama Tebliği

inceleme raporuna bağlı karara bağlanacağı ifade edilmiştir (İlgar 2017: 179).

HİS Sertifikasına sahip mükellefin nakden iade talebinde, sunulan belgelere dair KDİRİA sisteminden yapılmış olan sorgulamanın sonucunda olumsuz bir durum görülmeyen tutar raporun tamamlanmasını takip eden beş iş gününde iade edilmektedir.

Mahsup yoluyla talep edilen iadeler için iade tutarına bakılmaksızın herhangi bir vergi inceleme raporu veya yeminli mali müşavir raporu veya da mükelleften teminat istenmez

Mahsuben iade taleplerinde iade talep dilekçesinin ve iade için aranan evrakların tam olarak teslim edilmesi gerekmektedir. Vergi daireleri mahsuben iade taleplerinde Gelir İdaresi Başkanlığının KDİRİA sistemine göre inceleme yapar varsa gerekli eksiklikleri mükellefe bildirir ve 30 günlük süre verir. 30 günlük süre boyunca kendisinden kaynaklı bir hata varsa gecikme zammı uygulamaz. Eğer ki mükellef kaynaklı bir sıkıntı varsa bunu mükellefe gecikme zammı olarak uygular.

Mahsup Talep Edilebilecek Borçlar;

Mükellefin kendisi veya ortak olduğu adi şirket, kolektif şirket, limited şirket (komandit şirketlerde sadece komandite ortak) kişiler için

- Vergi dairesi tarafından takip edilen kamu hesapları alacakları,
- İthalat işlemlerinde tahakkuk eden vergilere,
- Sosyal Güvenlik Kurumu'na olan prim borçların mahsup yoluyla iadesi istenen miktar ödenebilir.

Teminat Karşılığı İade;

Teminat gösterilmesi halinde mükellefin bu işlem kaynaklı nakden iade talebinde yeminli mali müşavir raporu sunulmayan ya da incelemenin sonucunda iade öngörülürse incelemeye gerek olmadan çözümlenmektedir. Söz konusu teminatın vergi inceleme raporunda ya da yeminli mali müşavir raporu sonucu doğrultusunda çözülr. Direkt iade tutarının verilmesi sorunsuz anlamına gelmez ilgili vergi daireleri tarafından incelemeler yapılır.

Firmadan 6 ay içerisinde istene YMM raporu gelmez ise teminat vergi inceleme raporu ile çözülür.

İndirimli Teminat Uygulama Sistemi (İTUS) belgesi olan mükellefler için

- İadesi yapılacak tutarın 5.000 TL'yi aşan kısmında % 8'i
- Dış ticaret sermayeli şirketler ve sektörel dış ticaret şirketlerinde % 4'üne teminat talep edilmektedir.

Yeminli mali müşavirin raporuna dayalı iade;

Mükellefin iade miktarı 5.000 TL geçmişî durumunda nakden iade talepleri için yeminli mali müşavir raporunun sunulması durumunda nakden iade gerçekleşir. İade için yeminli mali müşavir raporu ibraz etmeyen mükellefler için iade işlemi yapılmaz

Vergi İnceleme Raporu ile iade için mükelleflerin;

- İade taleplerinin kendi istekleri ile vergi inceleme raporu neticesinde almak istenmesi,
- Teminat gösterilmemesi ya da yeminli mali müşavir raporunu sunmamaları durumunda iade talepleri yerine getirilebilmesi için ilgili vergi daireleri tarafından inceleme tabi tutulur.

HİS Sertifikası Bulunan Mükellefe İade;

HİS sertifikası VİR, YMM raporu sahibi mükellef iade talebi, tutara bakılmadan, teminat aranılmaksızın iade talepleri gerçekleştirilir.

Yapılan incelemeler neticesinde eğer ki olumsuzluk yoksa rapor tamamlanmasının ardından gelen beş gün içerisinde iade edilir. Olumsuzluğun tespit edilmesi halinde iade işlemi yapılmaz

KDV İadeli işlemler tam istisna kapsamında olan iadeler için T.C. Hazine ve Maliye bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından KDV Kanunu'nun 32'inci maddesine göre, 11, 13, 14, 15 ve 17. maddeleri ile Geçici 16, 26, 29, 30, 34. Maddeleri KDV istisnası olan işlemlerle indirim yoluyla giderilemeyen KDV bu işlemleri yapanlara yüklenim üzerinden iadesi yapılmaktadır. Tam istisnalardan

kaynaklanan KDV iadeli işlemlerinin (34 adet) neler olduğu ve içeriği aşağıda sıralanmıştır.

❖ **Mal İhracından Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler**

İhracatı; bir malın yürürlükte yer alan, ihracat mevzuatıyla gümrük mevzuatı şartlarına uygun olarak Türkiye gümrük bölgesinin dışına ya da serbest bölgeye çıkarılması veya Müsteşarlık tarafından ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemleri olarak tanımlanmak mümkündür.¹³

3065 sayılı KDV Kanunu 11/1-a md kapsamında yapılan mal ihracıyla ilgili işlemler KDV mal ihracına dair istisna, ihracatın gerçekleştirildiği fatura tarihi değil gümrük beyannamesindeki “kapanma tarihi” ni kapsayan tarih vergilendirme döneminde KDV beyannamesiyle beyan edilmektedir. Gümrük kapanış tarihi intaç tarihi olarak da alınabilmektedir. Başka bir ifadeyle ihracat tesliminde gümrük beyannamesinin sınır gümrükleri tarafından kapatıldığı tarih ihracat tarihi sayılır.

Serbest bölgelerde yapılan ihracat teslimleri, gümrük beyannamesi düzenlemeyen durumlarda, malın bölgesi giriş ve diğer işlemlerin tamamlanmasıyla ihracatın gerçekleştiği tarih kabul edilmektedir.

Malın yurtdışı edilmiş olduğu dönemden önce ihracat faturasının düzenlenmesi geçersizdir. Gümrük beyannamesi kapanış tarihleri geçerlidir ve o tarihin dönemine göre dönem KDV beyannamesinde bildirilir.

İade Talep Süreci;

Mükellefler, katma değer vergisi beyannamesini vergilendirme dönemini takip eden ayın yirmi altı günü akşamına kadar vermelidirler. İlgili istisna 1 No.lu KDV Beyannamesinin 301 kod numaralı satır aracılığıyla İstisnalar – Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler kulakçığında yer alan Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler tablosunda bildirilir. Yüklenilen KDV sütununa ise ilgili işleme ait KDV tutarları beyan edilir.

Gümrük beyannamesi olan malın ihracı beyan edilmekle beraber, iadeyi istemeyen veya daha sonra isteyecek olan mükelleflerin gümrük beyannameleri ve

¹³ İhracat Yönetmeliği: madde 4 – 7-d

satış faturası, bir dilekçe eki ile birlikte vergi dairelerine bildirilir. İhracata dair gümrük beyannamesinin çıktısı verileceği gibi, gümrük beyannamesindeki bilgilerin olduğu listelerin verilmesi de mümkündür. İhracata dair yurtdışında bulunan alıcının adına düzenlenmiş olan faturanın fotokopileri veya fatura dökümünü ihtivasını yapan firma yetkili tarafından imza ve kaşeli bir liste ibraz edilmektedir.

Kargo, posta, taşıma yoluyla da mal ihracatının gerçekleştiği bilinmektedir. Yapılan ihracatın teslimleri, kargo şirketine düzenlenen, malı yurtdışına gönderen mükelleflerin bilgilerinin olduğu ve gümrük müdürlüğünün elektronik ortamda onaylanmış olan e-ticaret gümrük beyannamesiyle beyan edilmektedir ve gümrük beyannamesindeki benzer olarak geçerli kılınmaktadır. Sınır ticaret yapan mükellefler için bir defa mahsus sınır ticareti belgesi istenir yapılan mal ihracatı ile gümrük beyannamesi veya diğer belgelerin listesi ibraz edilir.

İhracat işlemlerine dair düzenlenmiş olan faturayla gümrük beyannamesinin arasında satıcı ve alıcı bilgileri, malın cinsi, tutarı, miktarı vb bilgiler uyumlu olması istenir. Uyumsuz olması durumunda ilgili vergi daireleri gerekli düzenleme yapılması istenir, ilgili gümrük müdürlüğünden bilgi talep edilir ya da YMM den sehven yapılan hata var ise özel amaçlı rapor istenir YMM tarafından gerekli incelemeler yapıldıktan sonra raporuna göre işlem yapılır. Mükellefler gerekli şartları yerine getirildikten sonra, KDV Beyannamesinin verilmesinin ardından standart iade talebi dilekçesiyle iadeyi talep edebilir.

İade taleplerinde aşağıda ifade edilen belgeler aranır:

- İade talep dilekçesi
- Satış faturaları listesi, bir ya da birden fazla olabilir.
- Gümrük çıkış beyannamesi (GÇB) veya ekli teçhizat listesi)
- İhracatın beyan edildiği döneme ait indirilecek KDV listesi
- İhracata ilişkin mal alımlarına ilişkin yüklenen KDV listesi
- İadesi Talep Edilen KDV Hesaplama Tablosu

İade talebinin gerçekleşmesinde ister nakit iade işlemlerinde ya da mahsuben iadelerde iade hakkını doğuran işlemin tevkisinde kullanılan belgelerin onaylı ve doğrulanmış olması gerekmektedir (KDVK mad: 11/1-a).

❖ Hizmet İhracından Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler

Katma değer vergisi kanununun 11/1-A maddesi uyarında iadeli işlemler kapsamına giren istisna işlemidir. Hizmet ihracatın istisna kapsamına girebilmesi için 3 önemli şart vardır;

- Hizmetin yurtdışındaki yabancı müşterilere yani vergi mükellefiyeti Türkiye de olmayanlar için hizmet vermesi gerekmektedir.
- Verilecek hizmetin Türkiye sınırları içerisinde değil yurt dışında kullanılması hizmetin yurt dışın da faydalanılması gerekmektedir.
- Dövizin Türkiye ‘ye getirildiğini hesap belgesi, swift gibi belge ile ibraz edilmesi gerekmektedir.

Türkiye geçici olarak ziyarete gelen iş için ya da gezmek için yabancı firmalara verilen hizmetler, hizmet ihracı kapsamında değerlendirilmektedir. Örneğin, ülke sınırları içerisinde taşıma hakkı bulunmayan gemi uçaklar için verilen servis, bakım, onarımlar hizmet ihracına girer.

Hizmet ihracı yapan mükellefler KDV 3065 sayılı Kanununun 11/1-a md kapsamında yapılan işlemi, KDV Beyannamesinde vergilendirme dönemi içerisinde takip eden ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar vermekle yükümlüdürler. Burada Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde mükellef olarak tanımlanmaktadır. İlgili istisna için 1 numaralı KDV Beyannamesinin “İstisnalar – Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler” kulakçığında “Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler” tablosunda 302 kod numaralı satır aracılığıyla beyan edilir. “Yüklenilen KDV” sütununa işlemin bünyesine giren KDV tutarı yazılır. (KDVK mad: 11/1-a)

❖ Türkiye’de İkamet Etmeyenlere Özel Fatura İle Yapılan Satışlardan (Bavul Ticareti) Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler

Özel fatura ikamesi Türkiye de bulunmayanlar için tanınan haktır ve Türkiye deki firmalarla olan ticaretinde kullandığı gümrük beyannamesi yerine geçen belgedir. İşlem para birimin döviz olması şartı aranır. Özel fatura 5 kopyadan oluşur

ilk nüsha alıcıya verilir 2 3 4 gümrükte gümrük çıkışında onay için kullanılır 5 nüsha satıcı da kalır. Özel faturayla KDV ihracat istisnasında firmaların izin belgesini almaları gereklidir. Dövizle satın aldıkları eşyalara düzenledikleri Özel Fatura kullanılarak gümrük beyanını yapabilir ve eşyanın yurtdışı edilmesinde gümrük işlemlerini de aynı belgeden tamamlayabilirler. Özel Fatura, malın yurtdışına çıkması esnasında, bu faturayı onaylama yetkisi olan gümrük idaresince onaylanmaktadır. Bütün gümrüklerin Özel Faturaya onay vermeye yetkileri olmayabilir.

Özel Fatura kapsamında yer alan malın bizzat alıcıyla birlikte Türkiye'den çıkması zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla özel fatura gümrük idaresince, eşyayı satan kişi tarafından onaylatılması mümkündür. Aynı anda alıcının da onaylatması ya da kargo vb. kapsamda taşınması durumunda taşıyan firmanın onaylatması mümkündür ve bahsi geçen bu belgeler zorunludur.

Mükellefin 3065 sayılı KDV Kanunu 11/1-a md kapsamında Türkiye'de ikameti olmayanlara özel faturayla yapmış olduğu satışlarla alakalı olarak iade taleplerine dair izlemeleri gereken iade ve yol süreçlerine ilişkin hususları şu şekilde sıralamak mümkündür;

Özel Fatura ile ihracı yapan mükellefler KDV 3065 sayılı Kanununun 11/1-a md kapsamında yapılan işlemi, KDV Beyannamesinde vergilendirme dönemi içerisinde takip eden ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar vermekle yükümlüdürler. Burada Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde mükellef olarak tanımlanmaktadır. İlgili istisna için 1 numaralı KDV Beyannamesinin “İstisnalar – Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler” kulakçığında “Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler” tablosunda 322 kod numaralı satır aracılığıyla beyan edilir. “Yüklenilen KDV” sütununa işlemin bünyesine giren KDV tutarı yazılır.

İade başvurusu yapılırken, iade hakkını oluşturan işlemi kanıtlamak için kullanılan belgelerin doğrulanması (onaylı) gerekmektedir (KDVK mad: 11/1-a).

❖ **Roaming Hizmetlerinden Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler**

Roaming, aboneliğin olduğu GSM şirketinin kapsama alanı dışında kalındığında, bu şirketin anlaşmasının bulunduğu farklı bir GSM şirketinin şebekesini kullanıp kapsama alanında olmayı sağlayan hizmettir. Uluslararası

dolaşımla aboneler aboneliklerinin olduğu ülke dışında iken de mobil cihazlarını kullanmaya devam edebilmektedirler. Dolaşım özelliği, GSM’le beraber ortaya çıkan teknolojidir. Bir mobil ağı abone olan kullanıcının bu aboneliği farklı ağlarda da kullanabilmesini mümkün kılmaktadır. İstisnalar, hizmet faturasının düzenlenmesi sırasında beyanname ile birlikte beyan edilir.

Roaming hizmeti yapan mükellefler KDV 3065 sayılı Kanununun 11/1-a maddesi kapsamında yapılan işlemi, KDV Beyannamesinde vergilendirme dönemi içerisinde takip eden ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar vermekle yükümlüdürler. Burada Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde mükellef olarak tanımlanmaktadır. İlgili istisna için 1 numaralı KDV Beyannamesinin “İstisnalar – Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler” kulakçığında “Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler” tablosunda 303 kod numaralı satır aracılığıyla beyan edilir. “Yüklenilen KDV” sütununa işlemin bünyesine giren KDV tutarı yazılır (KDVK mad: 11/1-a).

❖ Serbest Bölgelerdeki Müşteriler İçin Yapılan Fason Hizmetlerden Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu, 5810 sayılı kanunla değişik, 6.md belirtildiğine göre serbest bölge olarak; Türkiye gümrük bölgesi parçası olmakla birlikte, ithalat vergileriyle ticaret politikası önlemleri ve kambiyo mevzuatı uygulaması açısından Türkiye gümrük bölgesinin dışında kaldığı kabul edilen yerlerdir. Serbest bölgeler ülkenin birtakım mali mevzuatlarının uygulanması açısından gümrük bölgesinin dışı olarak kabul edilmesine rağmen, Türkiye siyasi sınırlarında bulunmaları sebebiyle yurtdışı olarak kabul edilemez. Bu sebeple serbest bölgede yapılan hizmetlerin ya da serbest bölgeden faydalanan hizmetlerde Katma Değer Vergisi konusuna dahil edilecektir. 3065 sayılı KDV Kanunu 1/1. Md. Türkiye’de yapılan sınai, ticari, zirai faaliyetler ve serbest meslek faaliyetleri kapsamında olan mal teslimleri ve hizmet ifalarının KDV’ye tabi olduğunu hüküm altına almıştır. Türkiye’de yapılma kavramı ise, aynı kanununun 6.md hizmetin Türkiye’de yapılması ya da Türkiye’de bu hizmetten faydalanılması olarak ifade edilmiştir (<https://www.bilgilenetim.com/serbest-bolgelerdeki-musteriler-icin-yapilan-fason-hizmetlerde-kdv-iadesi.html>).

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 11/1-a md. kapsamında serbest bölge müşterilerine verilen fason hizmetlere ilişkin iade başvurusunda bulunacak mükelleflerin uyması gereken usul ve esaslar;

Söz konusu istisna için, sözleşme hizmeti tamamlanmış ve gümrüklü alanda müşteriye fatura düzenlenmiş ise, vergi dönemi (malların gümrük serbest bölgesine geldiği süre dâhil) beyanname formu veya beyanname yerine geçen belge, sözleşme hizmetine konu malın tarifieden çıkması durumunda geçerlidir Serbest bölgeye vardığında gümrük beyannamesi formunda beyan edilir. Sözleşme hizmet faturaları, mal gümrüklü alana gelmeden önceki dönemde düzenlenir ve fatura tarihi dahil dönem boyunca istisna beyanına gerek yoktur.

Serbest bölgelerde ticaret yapan mükellefler KDV Kanununun 11/1-a md kapsamı yapılan işlemi, beyanname vergilendirme dönemi içerisinde takip eden ayın yirmi altıncı günü akşama kadar sunmakla yükümlüdür. Burada Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde mükellef olarak tanımlanmaktadır. İlgili istisna için 1 numaralı KDV Beyannamesinin “*İstisnalar – Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler*” kulakçığında “*Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler*” listesinde 316 kod numaralı satır aracılığıyla beyan edilir. “Yüklenilen KDV” sütununa işlemin bünyesine giren KDV tutarı yazılır.

Gümrüklü alana verilen taşeronluk hizmetleri, gümrüklü bölgeden yurtiçine ve yurtiçinden gümrüklü alana taşınacak eşya için gümrük beyannamesi formu veya ikame beyan formu ve gümrüklü alanın belgesel kanıtı olacaktır. Serbest bölgede alıcı adına düzenlenen dış kaynak hizmetlerine ilişkin satış faturaları. Gümrük beyannamesinin veya alternatif belgelerin onaylı bir kopyasının yanı sıra bilgilerini içeren bir liste sunulması mümkündür. Aynı şekilde satış faturası veya ispat olarak bir kopyası yerine, satış faturası bilgilerinin yer aldığı firma yetkilisi tarafından onaylanmış bir liste sunabilirsiniz. Söz konusu dosya, beyanname istisnası süresi içinde verilen beyanname formu eki olarak vergi dairesine verilir.

Mükellefler gerekli şartlar yerine getirildikten sonra KDV Beyannamesinin verilmesinin ardından standart iade talebi dilekçesiyle iade talebinde bulunabilir (KDVK mad: 11/1-a).

❖ Yolcu Beraberi Eşya (Türkiye’de İkamet Etmeyenlere KDV Hesaplanarak Yapılan Satışlar) İhracında İade Rehberi

Türkiye’de uygulanan KDV Kanunu’nda "Varış Ülkesinde Vergilendirme" (Destinasyon) ilkesi benimsenmektedir. Bu ilke mal ve hizmetin nihai olarak tüketileceği veya kullanılacak olduğu ülkenin KDV’sine tabi tutmaktadır. Türk Katma Değer Vergisi Kanununda bu ilkeye uygun şekilde hizmet ve mal ihracatı KDV’ye tabi tutulmamaktadır. Bu sebepten dolayı ülkemizde ikamet etmeyenler buradan satın alarak kendi ülkesine götürdüğü mal üzerinde KDV’nin kaldırılması destinasyon ilkesi gereğidir. Kısacası yolcu beraberinde eşya istisnası şeklinde ifade edilmekte olan bu istisna uygulamasıyla ilgili yasal düzenleme KDV Kanunu’nun 11. md 1/b bendinde yer almaktadır. Buna göre; Türkiye’de ikamet etmeyen yolcuların ülke dışına götüreceği malların satın alınması sırasında KDV ödenmekte ancak daha sonra ödenen KDV, malların gümrükten çekilmesiyle iade edilecektir. (Çimen 2005: 1).

3065 sayılı KDV Kanunu’nun 11/1-b md. kapsamında, Türkiye’de yerleşik olmayan yolculara yapılan satışlara ilişkin iade taleplerinde mükelleflerin uyması gereken usul ve iade usulleri aşağıdaki gibidir.

Mükelleflerin Türkiye’de yerleşik olmayan yolculara satışlarına ilişkin bu işlemler, 1 No’lu KDV Beyannamesi’nin "Temel Bilgiler" sekmesindeki "Diğer İşlemler" tablosunun 501 satırında bildirilmektedir. Aynı veya farklı vergi oranlarına tabi olan teslimat fiyatlarının toplamı (KDV hariç) satırın "Baz" sütununa, bu teslimatlar için hesaplanan toplam katma değer vergisi "Vergi" sütununa yazılır.

Teslim ve verginin iadesi aynı dönemde gerçekleştiyse, 501, 104 ve 408 numaralı satırları aynı anda doldurun. KDV’nin teslimattan sonraki bir süre içinde alıcıya iade edilmesi durumunda 104 ve 408. satırlardaki girişler KDV iade süresi içinde yapılacaktır.

Mükellefler gerekli şartlar yerine getirildikten sonra KDV Beyannamesi vermelerinin ardından standart iade talep dilekçesiyle iade talebini gerçekleştirebilir.

İadenin talep edilmesinde gerekli belgeler:

- Standart iade başvuru dilekçesi

-Satış faturalarının veya gümrükçe onaylanmış fatura/çeklerin aslı veya tasdikli suretleri (yetkili aracı firmalar tarafından iade edilmesi halinde bu firmalar tarafından gönderilen nüshaları ve tediye belgelerinin onaylı örnekleri)

- İndirim yapılan KDV listesi

İade talebi yerine getirilirken, gümrük tarafından onaylanmış satış faturasının teyidi veya iade hakkını doğuran işlemi kanıtlamak için kullanılan fatura/çek alınması gerekmektedir. (KDVK- mad:11/1-b).

❖ **Türkiye’de İkamet Etmeyen Taşımacılar İle Fuar, Sergi, Panayır Katılımcılarına (Bavul Ticareti) ait Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler**

Fuarlar, sergiler ve panayırların belirli dönemlerde kurulduğu bir sürede farklı ürünlerin tanıtıldığı ve gösterildiği organizasyonlardır. Görsellik ve tasarımın ön planda tutulduğu bu tarz organizasyonlarda arz ve talep edenler bir araya gelerek iletişim kurmaktadır. Böyle bir amaç doğrultusunda organize edilen faaliyetlerde ürünlerin çok çeşitlilik göstermektedir. Bu tarz organizasyonlarda farklı işkollarının değişik ürünleri sergilemesi veya tek bir sektördeki ürünlerinde sergilenmesi mümkündür. Farklı ülkelerde reel sektörün güçlenmesine yönelik, katılan firmaların iç ve dış pazarda güç kazanması için imkân sunmaktadır. Böylelikle gerek ülke ekonomisine gerekse katılımcılara katkı sağlanmaktadır. Ayrıca ülkelerin tanıtımı içinde bu tarz organizasyonların varlığından söz edilebilir. Ülke içinden veya dışından katılımın sağlanması maksadıyla farklı teşvik ve özendirici uygulamalara gerek vardır (KDVK-mad: 11/1-b).

❖ **Yabancı Sinema Yapımcılarına Tanınan KDV İadeli İşlemler**

Yabancı sinema yapımcılarının Türkiye’de yapmış ya da yapacakları işlemler sonrasında yapacakları harcamalarının ödedikleri KDV tutarları istisna kapsamındadır. İadeden faydalanmak için Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın vereceği çekim izin belgesinin olması zorunludur. Süresi dolar ve sinematografik eserin çekimi tamamlanırsa, bağlı olunan vergi dairesine dilekçe verilmesiyle yapılmaktadır.

KDVK 11/1-b kapsamına göre ikametgâhı Türkiye’de bulunmayan yabancı yatırımcılar 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile

Desteklenmesi Hakkında Kanun bağlamında, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın onayladığı, sinematografik eserlerin yapılmasına ilişkin verilen çekim izninin süresi bitmeden satın alınacak veya ithal edecek mal ve hizmet için  denen KDV istisnasına dahil edilmiştir.

Türkiye'deki faaliyetinin tamamlanmasının ardından, bu kapsamda KDV iadesi başvuru başvurusunun tamamlanması için Başkent Vergi Dairesi, Ankara Vergi Dairesi, İstanbul Beyoğlu Vergi Dairesi, Vergi Dairesi ve İzmir Vergi Dairesi Konak Vergi Dairesi yetkili kılınmıştır. Sıralanan bu vergi dairelerinin herhangi birinde KDV iadesi başvurusu yapılabilir (KDVK-mad: 11/1-b).

❖ İhrac Kayıtlı Teslimlerde KDV İadeli İşlemler

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun (11/1-c) maddesi kapsamındaki ihracat kayıtlı teslimattan kaynaklanan iade talebinde mükelleflerin uyması gereken prosedürler ve iade işlemine ilişkin hususlar şöyledir;

İhracat tescil teslimi 1 No'lu KDV Beyannamesi'nin "Temel" sekmesindeki "Tevkifatlı İşlemler" tablosuna kaydedilir. Bu kayıttan sonra " denecek KDV" görünmüyorsa, tüm ihracat kayıtları için teslimat fiyatı üzerinden hesaplanan katma değer vergisi "İhracat sırasında iade edilmeyen KDV" satırına dahil edilir.

Gümrük beyannamesi formunun "İhracat Kayıtlı İrsaliye" formundaki "İşlem Tipi" listesinde "701" satır kodu seçilerek, "Teslimat Emri"nde katma değer vergisi hariç teslimat fiyatını seçin (18). %) sütunu İşlemin katma değer vergisi beyanname usulü ile hesaplanır ve aynı tutar "Yüklenen Katma Değer Vergisi" sütununa aktarılır. Bu nedenle genel vergi oranı üzerinden mal tesliminde ihracat kaydı, vergi mükellefi tablonun "katma değer vergisi" sütununa girmez.

"Temel Esaslar" sekmesinde bulunan Stopaj İşlemleri tablosunda vergi oranını (%1) veya (%8) gösteren satırı seçerek indirimli malın teslimini bildirin. Ertelenmiş katma değer vergisi ihracat döneminde iptal edilir ve mükellefin ertelenemez katma değer vergisini iade etme hakkı vardır.

İhracat tescili için ertelenemeyen katma değer vergisi, ihracat döneminde iade edilebilir. Kısmen gerçekleşen ihracat durumunda, gerçekleşen kısma tekabül eden tutarın iadesi istenebilir.

İhracat döneminde mükellef, standart vergi iadesi başvurusu ve gerekli belgelerle birlikte ihracat şartlarıyla teslimden doğan vergi iadesi için vergi dairesine başvurur. Değerlendirme yapıldıktan sonra vergi iadesi başvurusu gümrük beyannamesinin dışında yapılır.

İade talebi yapılırken aşağıdaki belgeler tevsik istenir:

- Standart iade başvuru dilekçesi,
- Belge de bir değişiklik olmadığı müddetçe bir defa vermek üzere faaliyet belgesi,
- Kapasitesi raporu, değişiklik olmadığı sürece bir defa verilmek üzere,
- İhraç kayıtlı teslimatı yapılan satış faturası veya listesi, yapılan alışların ve harcamaların listesi,
- Gümrük beyannamesi
- Gümrük beyannamesi ekli liste
- Üst yazı, ihracat beyanname formunun tarih ve numarası, belgeyi isteyen imalatçının adı, soyadı ya da adı, İhracat için tescil edilen eşyanın vergi sicil ve vergi kimlik numarası, tarihi, miktarı, türü, tutarı, fiyatı, KDV oranı ve hesaplanan KDV tutarının malla ilgili fatura veya benzeri belgelerde gösterilmesi zorunludur. .

-İhracat kaydı sırasında indirilmesi gereken katma değer vergisi listesi ihracat kaydı nedeniyle ertelenen vergi iptal edildiğinde, indirilmesi gereken katma değer vergisi listesi doğal olarak vergi dairesine ibraz edilmeyecektir. (KDVK-mad: 11/1-c).

❖ **Dahilde İşlem ve Geçici Kabul Rejimleri Kapsamında İhraç Edilerek Üretiminde Kullanılan Girdilerin Temininde KDV İadeli İşlemler**

Dahilde işlem ihraç ürünlerimizin dünya piyasasında rekabet gücünü kazanması ve ihraç ürünlerimizin çeşitlendirilmesi maksadıyla, dünya piyasası fiyatından gümrük muafiyetli olarak, ticaret politikası önlemlerine tabi olmaksızın, ihraç olan ürünün üretimine gereken, kalite ve fiyat açısından yurt içi piyasalarından karşılanmayan, yardımcı madde, hammadde ve ambalaj malzemesinin ithalatına olanak sunan ekonomik ve etkili bir gümrük rejimidir. Bu sistemle amaçlanan, ihracat

yapanlara dünya piyasa fiyatından hammaddenin temin edilmesi, ihracatın artırılması, ihraç ürünlerin uluslararası piyasada rekabet avantajı kazanmasını sağlamak, ihraç pazarlarının geliştirilmesini ve ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesi maksadıyla; ithal girdide işlem görmüş ürünün ihraç edilmesine teşvik etmektir.

Dahilde işleme rejimi (DİR) ile ithal girdi kullanan imalatçıları bu mallara ilişkin ithalat sırasındaki finansman yükünden kurtarmaktadır. Roaming hizmeti yapan mükellefler KDV 3065 sayılı Kanununun 11/1-a maddesi kapsamında yapılan işlemi, KDV Beyannamesinde vergilendirme dönemi içerisinde takip eden ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar vermekle yükümlüdürler burada Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde mükellef olarak tanımlanmaktadır. İlgili istisna için 1 numaralı KDV Beyannamesinin “İstisnalar – Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler” kulakçığında “Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler” tablosunda 702 kod numaralı satır aracılığıyla beyan edilir. “Yüklenilen KDV” sütununa işlemin bünyesine giren KDV tutarı yazılır. (KDVK-mad: 11/1-c).

❖ **Deniz, Hava ve Demiryolu Taşıma Araçlarının Tesliminde KDV İadeli İşlemler**

Günümüzde küreselleşen ticaret çerçevesinde yurt içi nakliye yurt dışı navlun çok önemli bir öneme sahiptir. Ülkelerin ticarete rekabet edebilmeleri için nakliye navlun fiyatları taşımacılığın hem gelişmişliğine hem de fiyatına bağlıdır. Türkiye jeopolitik konumu itibarıyla de çok önemli bir paya sahiptir. Kara, hava ve deniz tüm taşıma kolları için sürekli gelişim içerisinde. Bu sebeple KDVK’nun 13 maddesi uyarınca a bendinde faaliyeti kısmen ya da tamamen hava, deniz ve demiryolu taşıma araçlarıyla, yüzer tesisler veya araçların kiralanması ya da farklı şekilde işletilmesi olan mükellefe yapılan araç teslimi de, istisna kapsamına alınmıştır. Bu istisna, teslimin yapıldığı tarihi kapsayan vergilendirme dönemine ait KDV beyannamesiyle beyan edilmektedir (KDVK-mad: 13/a).

❖ **Deniz, Hava ve Demiryolu Taşıma Araçların ve Tesislerin Tadil, Onarım ve Bakım Hizmetlerinde İstisna**

Faaliyetleri hava, deniz ve demiryolu taşıma işlerinde kullanılan araçlar için tadil, onarım ve bakım hizmetleri de teşvik amaçlı hizmetleri destekleyen istisna kapsamına alınarak ödenen KDV iade kapsamına alınmıştır.

İstisna kapsamına tutulmasının daki en önemli şartlardan biri kullanılan araçların ticari olarak kullanılması araçların özel mülk olması ise istisna kapsamından faydalandırılmayacaktır (KDVK-mad: 13/a).

❖ **Deniz, Hava ve Demiryolu Araç ve Tesisleri Sipariş Üzerine Fiilen İmal ve İnşa Edenlerde KDV İadeli İşlemler**

Mükellefler konusu deniz, hava, demiryolu araçların bizzat imal ya da inşaa edilmesi durumunda ilgili vergi dairesinden muafiyet yazısı alarak istisna için başvurulur. Konu olan inşa veya imal işlerini yapacak mükellef hizmet ve mal alımlarında KDV ödenmeden işlem yapılabilir. Araçları bizzat veya da sipariş üzerine imal ettirebilir, işlemlerin amacında konunun dışına çıkılmaması kaydı ile işlemler istisna kapsamına girmektedir.

❖ **Faaliyetleri Deniz Taşıma Araçları ile Yüzer Tesis ve Araçların İmal ve İnşası Olanlara Bu Araçların İmal ve İnşası ile ilgili Teslim ve Hizmetlerinde KDV İadeli İşlemler**

Faaliyetleri işlemlerin mahiyeti amacı göz önünde alındığında deniz taşıma araçlarıyla yüzer tesisleri, araçların inşa ve imalı olanlar yararlanmaktadırlar. İstisnadan faydalanmak için imal ve inşa faaliyetleri yapanlar ayrıca bu araçların kiralanma veya işletilmesine dair faaliyet bulunmaları durumunda KDV'den muaf tutulmuştur. Diğer istisna uygulamalarında farkı bu işlemleri yapanların KDV mükellefi olma zorunluluğu bulunmamaktadır

❖ **Liman ve Hava Meydanlarında Yapılan Hizmetler İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Liman ve hava meydanında verilen hizmet işlemleri mükellefi olanlar için ve hizmet alımı alanlar için KDV den muaftır.

-Tahmil, tahliye işlemleri yükün gemiye yüklemeinden gemiden alınan yükün limana aktarılmasına kadar,

-Yükün armatör acente vb. aracı kurumlardan alınıp gemiden alınan konteynerin kara içi nakliyesi ya da gemiden gemiye transferi,

-Limanda ya da karadan nakliye araçlara aktarımı için verilen vinç hizmetleri sadece limandan ya da hava alanından alınırken ya da aktarırken,

-Yüklerin kontrol emniyeti için yapılan bağlama veya kitleme işlemleri ve bağ çözme ve kilit çözme işlemleri,

-Ambar kapaklarının açılması ya da kapatılması vinç, iskele vb. yardımıyla

-Gemi fuzuli yere işgal edilen işlemlerin işlemleri ardiye ücret,

-Araçlardan alınan atık hizmetleri KDV sinden muaf tutulmuştur (KDVK-mad:13/b).

❖ **Petrol Aramaları, Petrol Boru Hatlarının İnşa ve Modernizasyonuna İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Petrol arama, petrol boru hatlarının inşa ve modernizasyonu faaliyetlerindeki işlemler KDV'den muaf tutulmuştur. İstisna için ilgili vergi dairesinden yapılan işin faaliyeti için istisna belgesi alınır (KDVK-mad:13/c).

❖ **Altın, Gümüş, Platin ile İlgili Arama, İşletme ve Zenginleştirme Faaliyetlerine İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Altın, gümüş, platinle ilişkili olarak işletme, arama bulma, zenginleştirme ve rafinaj hizmetleri gibi faaliyetlerde bulunanlara KDV Kanunu gereği, yapılan işlemler istisna kapsamındadır (KDVK-mad:13/c).

❖ **Teşvik Belgesi Kapsamında Makine ve Teçhizat Teslimleri ile Yazılım ve Gayri Maddi Hak Satış ve Kiralanmalarında İstisnalarına İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Teşvik belgesi, yatırımın karakteristik değerlerini ihtiva eden, yatırımın bu değerler ve tespit edilen şartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi halinde üzerinde kayıtlı destek unsurlarından istifade imkânı sağlayan, kararın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilecek yatırımlar için düzenlenen belgedir. Yatırımın Bölgesi mahiyetine göre teşvikleri vergisel oranda değişmektedir. Yatırım teşvik belgesine bağlı alımlar KDV den muaftır iadeli işler kapsamındadır.

İade talebinde aşağıda belirtilen tevsik edilir;

- İstisnanın beyan edildiği döneme ilişkin indirilecek KDV listesi

- İade talep dilekçesi

- İade hakkı doğuran işleme ait yüklenilen KDV listesi

- Satış faturaları listesi
- İadesi talep edilen KDV hesaplama tablosu
- Alıcıya ait KDV istisnası hakkını bulundğunu gösterir belgenin onaylı örneği
- Makine ve teçhizat listesi
- Yatırım teşvik belgesi ile eki liste.

2020 yılından itibaren yatırım teşvik belgeli işlemler T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından tamamıyla yeni kurulan sistemiyle elektronik ortamda uygulanmasına devam etmektedir. Belge kontrolü, başvuru işlemleri, işlemlerin takibi alış satış faturaları, kapanış işlemleri e-tuys üzerinden elektronik olarak takip edilmektedir (KDVK-mad:13/d).

❖ **Limanlara Bağlantı Sağlayan Demiryolu Hatları ile Liman ve Hava Meydanlarının İnşası, Yenilenmesi ve Geliştirilmesine İlişkin İstisna İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Katma Değer Vergisi Kanununun 3065 (13/e) maddesinde öngörülen kapsamda, liman, liman ve hava limanlarını birbirine bağlayan demiryolu hatlarının veya fiilen tamamlanmış veya tamamlanmış mükelleflerin yapımı, yenilenmesi ve genişletilmesi inşaat taahhüt projeleri ve bunlarla ilgili projeler mal teslimi ve hizmet işlemleri KDV iadesi kapsamındadır.

Vergi muafiyeti, teslim tarihini ve inşaat taahhüt hizmetlerini içeren vergi dönemine ilişkin KDV beyannamesi ile birlikte beyan edilir.(KDVK-mad:13/e)

❖ **Ulusal Güvenlik Amaçlı Teslim ve Hizmetlere İlişkin KDV İadeli İşlemler**

İstisna kapsamında ulusal güvenliğimiz için hizmet eden hizmet kuruluşları KDV Kanunu'nun 13. maddesine 5228 sayılı Kanun'la eklenen (f) bendindeki istisna kapsamında olup KDV'den muaftır. Bu kurumlar;

- Jandarma Genel Komutanlığı,
- Millî Savunma Bakanlığı,
- Sahil Güvenlik Komutanlığı,

- Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı,
- Emniyet Genel Müdürlüğü,
- Savunma Sanayii Müsteşarlığı,
- Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü

Bu kuruluşlara muafiyet kapsamında mal veya hizmet sağlamayı taahhüt eden mükellefler (yükleniciler) de kapsamı ve kalitesi ulusal güvenlik kurumu tarafından onaylanacak mal teslimi ve hizmet ifasından muaftır (KDVK-mad: 13/f).

❖ **Başbakanlık Merkez Teşkilatına Yapılacak Araç Teslimlerine İlişkin KDV İadeli İşlemler**

“5904 sayılı Kanunun Resmi Gazetede yayımlandığı 3/7/2009 yılından sonra, 4760 sayılı ÖTV Kanununa ekli (II) sayılı listedeki araçların, Başbakanlık merkez teşkilatına teslim edilmesinde KDV hesaplanmayacaktır. Sözü edilen istisna, tam istisna mahiyeti taşıyarak, bedeli KDV Kanununun 13.md ikinci fıkrasında yer alan yetkiye istinaden KDV’den muaf tutulacaktır.” (KDVK-mad:13/g)

❖ **Ürün Senetlerinin İhtisas / Ticaret Borsaları Aracılığıyla İlk Teslimlerine İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Lisanslı depolara konulan ürünlerin temsilcisi ürün senetlerinin ihtisas ticaret borsalarına devredilmesi suretiyle bu ürünler teslimi KDV’den muaf tutulmuştur.

-Modern altyapıya sahip sağlıklı ortamlarda depolanmasını,

-Lisanslı depoculuk; depolamaya uygun nitelikte ve standardize edilebilmesi ile mümkün olan tarım ürünlerinin sınıf ve kalitelerinin yetkili sınıflandırıcı olarak isimlendirilen laboratuvarlarca belirlenmesini,

-Bu ürünlerin ticareti ürünün mülkiyetini ifade eden ürün senedi aracılığıyla; uluslararası düzeyde faaliyet gösterecek nitelikte ürün ihtisas borsasında yapılmasını öngören bir sistemdir (<https://www.ticaret.gov.tr/ic-ticaret/sikca-sorulan-sorular/lisansli-depoculuk-ve-urun-ih-tisas-borsasi>)

KDV mükelleflerinin iade işlemleri 3065 sayılı KDV Kanunu'nun (13/ğ) maddesi kapsamında bu ürünleri ilk defa teslim eder ve ürün belgelerini ürünleri adına lisanslı depoda devrederler (KDVK-mad:13/ğ).

❖ **Türkiye Kızılay Derneğine Yapılan Teslim ve Hizmetler ile Türk Kızılay Derneğinin Teslim ve Hizmetlerine İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Türkiye Kızılay derneğine belirtilen esaslar dâhilinde; afet yardımı ve yönetimi, beslenme, barınma, sosyal yardımlar, toplumu bilinçlendirme, ulusal ve uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası Kızılhaç – Kızılay Hareketi faaliyetler, savaş veya olağanüstü hallerdeki görevler, mülteci, kan sağlık, göç, uluslararası akreditasyon çerçevesinde yapılan hizmetler ve teslimler KDV muaf tutulmuştur (KDVK-13/h).

❖ **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarafından Tescil Edilen Gübreler ve Gübre Üreticilerine Bu Ürünlerin İçeriğinde Bulunan Hammaddelerin Teslimi İle Yem Teslimlerinde KDV İadeli İşlemler**

“ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından tescil edilen gübreler ve gübre üreticilerine bu ürünlerin içeriğinde bulunan hammaddelerin teslimi ile küspe (Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 2303.10 tarife pozisyon numarasında sınıflandırılan nişastacılık artıkları ve benzeri artıklar ile 2303.30.00.00.00 gümrük tarife istatistik pozisyon numarasında sınıflandırılan biracılık ve damıtık içki sanayinin posa ve artıkları hariç), tam yağlı soya (fullfat), kepek, razmol, balık unu, et unu, kemik unu, kan unu, tapyoka (manyok), sorgum ve her türlü fenni karma yemler (kedi-köpek mamaları hariç), saman, yem şalgamı, hayvan pancarı, kök yemler, kuru ot, yonca, fiğ, korunga, hâsıl ve silajlık mısır, üçgül, yemlik lahana, yem bezelyesi ve benzeri hayvan yemleri (yeşil ve kuru kaba yemler ve bunların palet şeklinde veya mevsimsel ihtiyaçlara göre bir bağlayıcı kullanılarak veya kullanılmadan işlem görmüş olanları dâhil) teslimi,” (KDVK-mad:13/ı).

Söz konusu kanun maddesiyle;

1. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarafından Tescil Edilen Gübrelerin İçeriğinde Bulunan Hammaddelerin Gübre Üreticilerine Teslimi
2. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarafından Tescil Edilen Gübre Teslimleri
3. Yem Teslimleri

İstisna kapsamına dahil edilmektedir. (KDVK-mad:13/ı)

❖ **Transit ve Türkiye ile Yabancı Ülkeler Arasında Yapılan Taşımacılık İşlerinde KDV İadeli İşlemler**

Türkiye jeopolitik konumu itibariyle Asya ve Avrupa kıtalarına köprü olan Batı ve Doğu arasında işlevsel, siyasal ve ekonomik olarak çok önemli bir konuma sahiptir. Bu stratejik konum sayesinde ticarete pazar payının çeşitliliğini ve parasal döviz girdisinde çeşitliliğini de sağlamaktadır.

Türkiye'nin Avrupa, Asya, deniz ticareti ve güneyi ile Afrika kolay erişim imkânı sağlaması ülkenin, yük ve yolcu taşımacılığı açısından bölgede bir üst görevi görmesine imkan sunmaktadır. Buna karşılık ülkenin gelişim gösteren lojistik ağının üstünde bulunan vergi yükünün kaldırılması ve daha rekabetçi hale gelmesi için uluslararası taşımacılıkta KDV istisnası getirilmiştir.

Transit taşımacılık herhangi bir ülkeden başlayarak en az bir ülke topraklarından geçmesinin ardından başka bir ülkede sonlanan, başlayarak sona eren ülkeler dışındaki ülkeler üzerinden yapılan eşya veya yolcu taşımalarını ifade etmektedir. Transit taşımacılık, başka bir ülkeden başlayıp Türkiye'den geçip yabancı başka ülkede sonlanan taşımacılık işlerinin tamamını içermektedir. Bu bağlamda bitiş ve başlangıç noktası Türkiye olmamakla beraber, Türkiye'den geçen taşımacılık işlemleri de transit taşımacılık kapsamına girmektedir (KDVK-mad:14-1).

(<https://www.avrupadenetim.com.tr/wp-content/uploads/2020/11/Uluslararası-Tasimacilikta-KDV-Iadesi-1.pdf>)

❖ **İhraç Malı Taşıyan Araçlara Motorin Tesliminde KDV İadeli İşlemler**

İşletmesinde kayıtlı araçlar için taşıma hizmeti veren geçerli taşıma belgesine sahip mükellefler ihraç mal taşıdıkları araçlarına ait yakıtlar KDV' den istisna tutulmuştur.

İhracatçılar için gümrük çıkış kapılarındaki teslimlerde ihraç malı taşınması ve teslimindeki hizmetler, geç kalındığı durumlarda ihraç malının tekrar alınıp depolama alanına götürülmesinde ya da işlemlerin ertesi güne sarkmasında, yaşanan sistemsel sıkıntılar intaç tarihinin beyannamenin geç kapatılması gibi nedenlerle gerekli değerlendirme yapılması neticesinde taşıma hizmetlerinin iadesi yapılır (KDVK-mad:14-3).

❖ **Diplomatik Temsilcilik ve Konsolosluklara Yapılacak Teslim ve Hizmetlerde KDV İadeli İşlemler**

Yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilciliklerine, konsolosluklarına ve bunların diplomatik haklara sahip mensuplarına yapılan teslim ve hizmetler ile uluslararası anlaşmalar gereğince vergi muafiyeti tanınan uluslararası kuruluşlara ve bunların mensuplarına yapılan teslim ve hizmetler 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 15. maddesi ile KDV'den istisna edilmiştir. Söz konusu istisna “tam istisna” niteliğinde olduğundan istisna kapsamındaki teslim ve hizmetlerin bünyesine giren KDV'nin indirilemediği takdirde iade talep edilmesi mümkündür.

İstisna uygulaması diplomatik kurumlar ile bunların mensupları yönünden farklı esaslara bağlanmıştır. Buna göre diplomatik kurumlara istisna kapsamında yapılan teslim ve hizmetler için KDV hesaplanmaz iken, bu kurumların diplomatik haklara sahip mensuplarına yapılan her türlü teslim ve hizmetler için KDV hesaplanacaktır. Dolayısıyla KDV iadesi; birinci durumda diplomatik kurumlara mal teslim eden veya hizmet ifasında bulunan mükelleflere yapılırken, ikinci durumda bu kurumların diplomatik haklara sahip mensuplarına yapılacaktır (KDVK-mad:15/1-a).

❖ **Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Teslim ve Hizmetlerde KDV İadeli İşlemler**

6322 sayılı Kanun ile KDV Kanunda geçici 26.md'deki değişiklikle, 15.06.2012'den itibaren geçerli olmak üzere Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı (NATO) temsilciliği ve bu NATO'ya bağlı program, fon ve özel ihtisas kuruluşlarının resmi kullanımı için yapılan hizmet ifası ve mal teslimi KDV'den istisna edilmiş. Ayrıca 2.maddeyle düzenlenmiş olan istisnalar, dolayısı ile yüklenilen vergiler, vergiye tabi olan işlemlerden hesaplanan vergiden indirilmesi, indirim yoluyla telafisi yapılmayan vergilerinde KDV kanunu 32. md hükümlerine göre istisna kapsamından işlem yapanların isteği doğrultusunda mahsuben veya nakden iadeye olanak sunmuştur (KDVK-mad:15/1-b).

❖ **Engellilerin Kullanımına Mahsus Araç ve Gereçlerin Tesliminde KDV İadeli İşlemler**

3065 sayılı Kanun 17/4-s md gereğince, engellinin eğitimi, mesleği, günlük yaşamına yönelik özel olarak üretilen her çeşit araç-gereç ve özel bilgisayar programları tesliminde KDV'den muaftır. Sosyal amaçlı böyle bir istisna ile engellilerin kullanımına mahsus araç ve gereçler KDV' den muaf tutulmaktadır.

Bastonlar, daktilolar, görme engelliler için kabartmalı klavyeler, tekerlekli sandalyeler, ortopedik engelliler için ortopedik protezler ve aletler ve engellilere has bilgisayar programı, eğitimi için, meslek veya günlük yaşamda kullanılacak araç gereçler istisna olarak kabul edilir (KDVK-mad:17/4-s) .

Binek otomabiller için engellilerin kullanılabilmesi için KDV istisnası yoktur, Özel Tüketim Vergisi indirimi vardır.

❖ **İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP) Kapsamında Yapılacak Teslim ve Hizmetlerde KDV İadeli İşlemler**

“İstisna, finansmanı yabancı devlet, uluslararası kurum kuruluşlar tarafından karşılanmak koşuluyla İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP) kapsamında 31/12/2020'ye kadar İstanbul İl Özel İdaresince ve onlara bağlı olarak faaliyetini sürdüren İstanbul Proje Koordinasyon Birimi için yapılacak hizmet ve teslimlere uygulanmaktadır. Bu konuda yapılan kanun değişikliği Meclis'te kabul edilerek hayata geçirilmiştir. Fakat Kanuna dair 17.11.2020 tarihli madde hüküm” (KDVK-mad:Geçici-16). “13/2/2011 tarih ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun geçici 16' ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “İstanbul İl Özel İdaresine” ibaresinin “İstanbul Valiliğine” olarak ve “31/12/2020” ibaresi “31/12/2025” olarak değişmiştir” (KDVK-mad:Geçici-16).

Yabancı ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan alınan ücretsiz desteğin yanı sıra bu kurum ve kuruluşlardan alınan krediler ile alınan mal ve hizmetler de istisnadır (KDVK-mad:Geçici-16).

❖ **Uluslararası Kuruluşlar ve Bu Kuruluşlara Bağlı Program, Fon, Temsilcilik Ve Özel İhtisas Kuruluşlarına Yapılan Teslim Ve Hizmetlerde KDV İadeli İşlemler**

Uluslararası anlaşmalara göre veya Türkiye'nin katılmış olduğu diğer anlaşmalar çerçevesinde Türkiye'de faaliyet göstermekte olan uluslararası kuruluşlar ve bu uluslararası kuruluşlara bağlı planlar, fonlar, temsilcilikler ve özel meslek kuruluşların yapmış olduğu işlemler istisna kapsamına girmektedir. Kapsama giren işlemler;

- a) Resmi kurumlara yapılacak hizmet ve mal teslim işlemleri,
- b) Sosyal ve ekonomik yardımlar maksadıyla ücretsiz yapılacak mal teslim ve hizmet işlemi,
- c) Bedelsiz hizmet ve malların bunlara teslim ve ifası,
- ç) Yönetici olarak görevini yapan TC vatandaşı olmamış kişilerin ülkede görevli oldukları zaman diliminde yapılacak hizmet ifası ve mal teslimi, görev yaptıkları devlet kurumundaki faaliyetlere devam ya da ilgili kurumlara dair uluslararası anlaşmaların yürürlükte kaldığı sürede istisna kapsamına alınmıştır.

İstisna Uygulaması kendi içerisinde iki kısımda ayrılmıştır.

- i) Özel İhtisas Kuruluşları Bakımından,
- ii) Yönetici Pozisyonunda Görev Yapanlar Bakımından

Özel ihtisas kuruluşları bakımından istisna belgesi alınması şartı vardır. İstisna belgesi Dışişleri Bakanlığında alınır. Satıcılar tarafından kendisine sunulan belge ile faturada KDV belirtmez iadesini ister.

Yönetici Kadrosunda Görevlilere verilen istisna için, devlet kadrosunda görevli TC vatandaşı olmayan kişiler arasından Dışişleri Bakanlığınca belirlenmektedir. Bakanlık belirli kriterler dahilinde gerekli yetki belgesini verir Gelir İdaresine bildirir alımlarında alıcıdan KDV'siz fatura alır alıcılar idelerini talep ederler (KDVK-Geçici-26).

❖ **3996 Sayılı Kanuna Göre Yap-İşlet-Devret veya 3359 Sayılı Kanun ile 652 Sayılı Kararnameye Göre Kiralama Karşılığı Yaptırılan Projelerde Teslim Ve Hizmetlerde KDV İadeli İşlemler**

Mükelleflerin KDV Kanununun geçici 29 uncu maddesi Proje kapsamında 3996 Sayılı Kanun veya 3359 Sayılı 652 Sayılı KHK uyarınca “Yapım-İşletme-Devret”, kiralama karşılığı edilen projeyi üstlenen ana yükleniciye doğrudan teslim ve hizmetler ile ilgili işlemler iadesi yapılan işlemler kapsamına girmektedir. Bunlar;

- 3996 sayılı Kanun gereği yap, işlet ve devret modeli kapsamında gerçekleştirilen projeler,
- 3359 sayılı Kanun 7.md’sine göre Yüksek Planlama Kurulunun kiralama karşılığında yapılmasına karar verilmiş olan sağlık tesisleri ve bunlarla ilişkili projeler,
- 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 23.md’sine göre Milli Eğitim Bakanlığı’nın kiralama karşılığında yapılmasına karar verildiği eğitim öğretim tesisleri ve bu tesislere dair yapılan projeler,

Belirli projeleri üstlenen genel müteahhitler, bu projeler için doğrudan sağlanan teslimat ve hizmetler ve ithalat işlemleri için istisnalar geçerlidir (KDVK-mad: Geçici-29).

❖ **Büyük ve Stratejik Yatırımlara İlişkin KDV İadeli İşlemler**

Devlet tarafında belirlenen büyük ve stratejik yatırımlar için 31.12.2023’e kadar geçerli olacak şekilde, geçerli olan istisna belgesine istinaden öngörülen yatırımlara ilişkin yapılan işlerin yüklenilen KDV tutarları içinde bulunan dönem yılı içerisinde indirilmeyen KDV, izleyen dönem yılı içinde talep edilmesi şartıyla KDV’den muaf tutulur.

Önce verginin ödenmesi sonrasında iadesinin yapılması şeklinde düzenlenmesinden dolayı, inşaat işleri sebebiyle yüklenmiş olan ve takvim yılının sonuna dek indirim aracılığıyla telafi edilmeyen KDV iade tutarının, en erken izleyen yılın Ocak döneminde en geç izleyen senenin Kasım dönemine ait KDV beyannamesiyle sunulmak suretiyle talep edilmektedir (KDVK-mad:Geçici-30).

❖ **Milletlerarası Antlaşma Hükümleri Çerçevesinde KDV'den İstisna Edilmiş Olan Transit Petrol Boru Hattı Projelerinin İnşa Ve Modernizasyonuna İlişkin KDV İadeli İşlemler**

27/3/2015 tarih ve 6637 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına dair Kanun, ilgili kanununa eklenen geçici 34 üncü maddenin Maliye Bakanlığına verdiği yetki çerçevesinde, 26/4/2014 tarihli ve 28983 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan KDV Genel Uygulama Tebliğinin (II/E) bölümünün sonuna başlığıyla birlikte eklenmiştir.

İlgili istisnanın kapsamı şöyledir.

“Bu maddenin yürürlüğe girmiş olduğu tarihten önce usule uygun şekilde yürürlüğe girmiş olan 23.06.2000 tarih ve 4586 sayılı Petrolün Boru Hatlarıyla Transit Geçişine Dair Kanun kapsamında bulunan milletlerarası antlaşma hükümlerince KDV’den istisna edilen transit petrol boru hattı projesinin inşa ve modernizasyonunu gerçekleştirene 01.01.2014 tarihi itibarıyla yapılan hizmet ve teslimler KDV’den müstesna tutulmuştur. İstisna kapsamına girecek mal ve hizmetlerin tanımlanmasında Maliye Bakanlığı yetkilidir ” (KDVK-Geçici-34).

2.2.2. İndirimli Orana Tabi İşlemlerden Kaynaklanan KDV İadeli İşlemler

Mükellefe belli borçlarına, İlgili vergilendirme döneminde iade edilemeyen vergileri de izleyen yılda mahsuben veya nakden, İadesine imkan sunmaktadır.

i) İndirim Oranına Tabi İşlemlerden Kaynaklanan ve Yıl İçinde Talep Edilen

Mükellefin, 3065 sayılı KDV Kanunu 29/2 md kapsamında indirim tabi işlem den kaynaklanan, yıl içerisinde oluşan iade taleplerinde izlenmesi gerekli yola ve iadesine dair hususlar yer almaktadır.

İndirimli orana tabi işlemlerden kaynaklanan yılı içindeki mahsuben iade talebi, mahsup hakkının doğması şartıyla mükellefin iade talebinde bulunduğu vergilendirme dönemine ait 1 numaralı KDV Beyannamesi ile tevsik edilir.

İade Talep Süreci;

Mükellefler, katma değer vergisi beyannamesini vergilendirme dönemini takip eden ayın yirmi altı günü akşamına kadar vermelidirler. İlgili istisna 1 No.lu KDV Beyannamesinin 406 kod numaralı satır aracılığıyla İstisnalar – Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler kulakçığında yer alan Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler tablosunda bildirilir. Yüklenilen KDV sütununa ise ilgili işleme haiz KDV tutarları beyan edilir.

Mükellefler, 1 numaralı KDV Beyannamesini verdikten sonra standart iade talep dilekçesi ile iade talebinde bulunabilir. İade talebi yapılmasında şu belgeler hazırlanmalıdır:

- İade talep dilekçesi
- Ocak 1'den başlamak kaydıyla faaliyet yılı başından mahsuben iade hakkının oluştuğu döneme kadar yapılan alışların faturaları vb belgelerle aynı dönemde yapılan indirimli orana tabi satışlara ait fatura vb belgeler listesi,
- Ocak 1'den başlamak kaydıyla faaliyet yılı başından mahsuben iade hakkını iade edilecek olan tutarının hesaplanmasıyla ilgili olarak dönemlere ait tablo,
- Cari yıl içinde iade talebinin sonuçlanmasının ardından yapılacak olan iade talebinde, iade hakkını doğuran işlem ait olduğu dönemde, iade talep dönemine kadar arada kalan döneme ait olarak indirilecek KDV listesi, indirim oranına tabi işlemler için satış faturası ya da bu faturaları gösteren listeyle yüklenen KDV liste ve tablosu

Kolektif şirketlerle adi ortaklıklara çıkan KDV iade alacakları ortaklarının borçları için mahsup taleplerine, mahsup talebi dilekçelerine, yukarıda ifade edilen belgelere ek olarak, öteki ortaklarının mahsup yapılmasında izinlerinin olduğunu gösterecek olan noter onaylı belgeyi de eklemelidirler.

ii) İndirim Oranına Tabi İşlemden Kaynaklı ve İzleyen Yıl Talep Edilen KDV İadeli İşlemler

Mükellefin, 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 29/2 md'sinde indirim oranına tabi işlemde kaynaklanmış olan ve izleyen yılda oluşan iade taleplerine izlemesi gerekli yol ve iadeye dair süreç şu şekildedir:

İndirim oranına tabi işlemten kaynaklanarak yıl içinde mahsuben iade edilmesi yapılmayan verginin, izleyen yılda mahsuben iadesi, izleyen yılın Ocak ve Kasım vergilendirme dönemine ait 1 No'lu KDV Beyannamesinden herhangi birisiyle beyan edilmektedir. İşlemin yapıldığı yılı takip eden yıl geçtikten sonra düzeltme şeklinde iadenin talep edilmesi yapılamaz.

Mükellef, 1 No.lu KDV Beyannameyi vermesinin ardından standart iade talep dilekçesiyle iade talebinde bulunabilmektedir. Bu talep yapılırken şu belgeler gerekmektedir:

- İade talep dilekçesi,
- İşlemin gerçekleştiği yılda iskonto oranına dair alış-satış faturaları vb belgeler listesi,
- Yıllık iade tutarı hesaplanmasına dair tablo,
- Yıl içinde mahsup edilen tutarların aylık gösterildiği tablo,
- İade talebinin yapıldığı yılı izleyen senenin ilk döneminde, iade talebinin yapıldığı döneme dek aylar itibari ile devreden KDV tutarlarının gösterildiği belge

Belgelere ek olarak, ortakların ortaklar adına kolektif şirket adına yaptıkları KDV iadeleri için diğer ortakların mahsup etmeyi kabul ettikleri ve alacaklarının mahsubu için başvurdukları noter tasdikli belgeler de bulunmaktadır (KDVK mad:-29).

2.2.3. Tevkifatlı İşlemlerden Kaynaklanan Kdv İadesi

Tevkifat, kesinti anlamına gelmektedir. Tevkifatlı fatura ise; Gelir Vergisi Kanununca (GVK) belirlenmiş sektörlerdeki gelir hizmetlerini gerçekleştiren işletmelerin, faturalarında ödemekle yükümlü oldukları KDV tutarını, tevkifat oranına göre alıcı ile birlikte ödemelerine denir. Tevkifatlı İşlemleri şöyle sıralayabiliriz;

- Makine, teçhizat, bakım ve onarım hizmetleri, demirbaş ve taşıtlara ait tadilat,
- Temizlik, çevre ve bahçe bakım hizmetleri,
- Etüt, danışmanlık, plan-proje, denetim ve benzeri hizmetler,

- Yemek servisleri ve organizasyon hizmetleri,
- Fason olarak yapılan hazır giyim ve tekstil işleriyle çanta ve fason ayakkabı dikim işleri ve fason işleriyle alakalı aracılıklar,
- Yapı denetim hizmeti,
- Her türlü baskı ve basım hizmeti,
- Servis taşımacılığı hizmeti,
- İşgücü temin hizmeti,
- Yapım işleriyle bu işlere ek yapılan mimar-mühendislik ve etüt-projeleri hizmetleri,
- Turistik mağazalar için verilen müşteri bulma / nakil hizmetleri
- Spor kulüplerinde yayın, reklam ve isim hakkı gelirlerine dahil işlemler,
- Külçe metal teslimi,
- Alüminyum, bakır ve çinko ürünlerinin teslimi,
- Metal, lastik, plastik, kâğıt, kauçuk, cam hurda ve atıklarının teslimi,
- Metal, plastik, lastik, kauçuk, kâğıt ve cam hurda ve atıklarından elde edilen hammadde teslimi,
- Tiftik, pamuk, yün-yapağıyla ham deri ve post teslimi,
- Orman ve ağaç ürünlerinin teslimi,

Tevkifata tabi işlemlerde KDV iadesinin yapılabilmesinin şartları, satıcı tevkifatın uygulamadığı KDV tutarı 1 numaralı KDV beyannamesiyle beyan etmesi, alıcının da yaptığı tevkifata ilişkin 2 numaralı KDV beyannamesi bildirmesiyle vergi dairesine beyan etmiş olması mecburidir. İade talebinin olması için iade tutarının olduğu, ilgili dönemdeki KDV beyannamesi ve beyannamesi eki "Kısmi Tevkifat Uygulaması Kapsamındaki İşlemlere Ait Bildirim"lerin verilmesi zorunludur. İade talebi yerine getirilirken, 2 numaralı KDV beyannamesi kullanılarak alıcının KDV beyannamesi ve tahakkuk eden KDV'nin ödenmesine gerek yoktur.

İade talep edilecek tutarın, işlem bünyesine giren KDV değil, tevkif edilen KDV esası olarak belirlenmektedir. İade istenecek KDV, hiç bir sebeple tevkifata tabi tutulmuş KDV' tutarından fazla olmayacaktır.

Vergi inceleme raporu (VİR), Yeminli Mali Müşavir KDV İadesi Tasdik Raporu (YMM Raporu) veya teminat ile yapılacak nakden iade talepleri, bunların eksiksiz ibraz edildiği tarihte geçerli olacaktır.

Mükellef kendinin, ortaklık payıyla orantılı olarak, komandit ve kollektif şirkette ortağın ithalat esnasında uygulananlar dâhil vergi borçlarıyla SSK prim borçlarına mahsup edilebilecektir.

Mükelleflerin nakit iade talepleri ilerleyen dönemde ihtiyaca göre mahsuben iadeye dönüşebilir. Bu değişimi düzeltme beyannamesi vermek şartıyla işlem türünü değiştirebilir.

Tevkifat iadelerinde iade alacakları üçüncü kişilere devredilebilir alınacak tutarın açık-net şekilde kim için temlik edildiğine dair noterden onaylanmış alacak temliki sözleşmesiyle yapılacaktır. İade alacakları her dönem için ayrı ayrı yapılır (KDVK-9-1).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KATMA DEĞER VERGİSİ İADESİNİ DOĞURAN İŞLEM İADE SÜRECİ UYGULAMASI: SİVAS İLİNDE ÖZEL BİR İŞLETMEDE UYGULAMA

Bu bölümde, KDV iadeli işlemlerden mal ihracatı yapan bir işletmede mal ihracından kaynaklanan KDV iadeli işlemin nakit iade sürecinin mal alıştan iade tutarının hesaba yatırılmasına kadar bütün muhasebe işlemleri ile birlikte örnek bir uygulama yapılmıştır.

3.1. Uygulamanın Amacı ve Önemi

Küreselleşen ekonomi ve sürekli yenilenen bir ticaret çağında yaşıyoruz, internet aracılığı ile dünyanın her köşesine ve her bilgiye ulaşabiliyoruz. Ne yazık ki işletmelerin ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin bildiğini uygulamaya dökemediği teknolojik yenilenmeyi yapamadığı, bu sürece ayak uyduramadığı bir dönemdeyiz. İşletmelerin teşviklerden, istisnalardan, faydalanması, yeni mevzuatları uygulamaları için meslek mensuplarının gerekli bilgi teknolojilerini kullanarak kendilerini sürekli güncellenmeleri gerekmektedir.

Vergi uyumluluğumuz o kadar önemlidir ki, gerek SMMM gerekse işletmelerce vergi uyumluluğu iş yükünü ve iş akışı sürecinde enerji - zaman tasarrufu noktasında etkili bir yol sağlamaktadır.

Gelir idaresi başkanlığı, bu süreçte gelen ihtiyaç talepleri doğrultusunda KDV beyannamesin de gerekse İnteraktif ve İnternet vergi dairesinde sürekli değişim ve gelişim göstermektedir. Burada Gelir İdaresi Başkanlığının en önemli çalışması e-dönüşüm alanında yapmış olduğu çalışmalardır.

Mevzuatın bilgisiyle ve deneyim derinliğiyle desteklenmiş olan erişim, işletmelere, birçok bölgesel ve yerel vergi ihtiyacını karşılamak esneklik ve şeffaflık sağlamaktadır. KDV beyanı İade raporu YMM ile yapılan sözleşme İade talebi

işlemleri vb. işlemlerin hepsi elektronik ortamda e-dönüşüm ile başlattığı internet vergi dairesi ile gerçekleşmektedir.

Bu çalışmanın amacı vergi mevzuatı açısından KDV iadeli işlemlerin takibi, firmaların ve ülkemizin devreden KDV sıkıntısının nasıl bir finansal kaynağa dönüştürüldüğü göstermektir. İşletmeler açısından ödenen KDV'nin iadesi ciddi fon açığını kapatacaktır. Doğru bilgi ile yapılan işlemlerin farkındalığı ile KDV iadeli işlemlerin verdiği avantajlar işletmelerin alımlarında oluşturduğu KDV'nin nasıl geri alınabildiği ele alınmıştır.

İşlemlerin karışık olması uygulamada yaşanan sıkıntılar, meslek mensubunun bilgi eksikliği, işlem noktasında sadece KDVK ile değil tüm kanunlarla bağlantılı olması karmaşık sürekli yenilenen bir konu olması nedeniyle çalışmamız hem uygulamada faaliyet gösteren meslek mensuplarına hem de akademik düzeyde konuyu araştırarak kişilere bir fayda sağlayacaktır bu açıdan önemlidir.

Çalışmamızın kapsamı aşağıdaki ana başlıklardan oluşacaktır.

a) İade hakkı doğuran işlemlerin hangileri olduğu ve işlemlerle ilgili gerekli belgelerin neler olduğu,

b) İşlemlerle ilgili olarak yapılacak indirilecek ve yüklenilen KDV tutarı ile ilgili hesaplamalar ve bunlara ilişkin muhasebe kayıtları,

c) KDV iade işlemlerinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin rolü bilgi deneyimleri süreç yönetimi YMM ve vergi daireleri ile ilgili iletişimleri,

d) KDV iade işlemlerinde Yeminli Mali Müşavirlerin rolü ve yapacağı işlemler,

e) Vergi dairelerine gönderilen bilginin takibi süreç yönetimi,

f) Vergi dairelerinin gerekli incelemeleri sonucu oluşan KDV iade raporunun incelenmesi varsa gerekli bilgi ve eksik belgelerin düzeltilmesi,

g) KDV iadesi tutarının vergi dairesi tarafından hesaba aktarılması.

3.2. Örnek Uygulama

2020 yılında yapılan ihracat işlemlerinden alınmış çalışmaların her aşaması bizzat tarafımdan yürütölmüş işletme sahibi birim çalışanları ile beraber yurt içi alış ve yurt dışı işlemleri, ürünlerin sevk işlemleri, ihracat ve gümrükleme işlemleri, KDV beyannamesinden muhasebe kayıtlarına kadar, SMMM, YMM ve bağılı bulunan vergi dairesiyle olan tüm işlemler ilgili kişilerin kontrolü dâhilinde beraber gerçekleştirilmiştir.

3.2.1. Şirket Hakkında Bilgi

Uygulama için örnek işletmemiz Sivas / Merkez de bulunan organize sanayi bölgesinde soğutma, iklimlendirme, havalandırma ekipmanları üreten 10.000 m² alanda faaliyet gösteren bir üretim işletmesidir. Firma 1995 yılında kurulmuş 13 yıldır ürünlerini 70 farklı ülkeye gönderen “Korkmaz Panel Endüstriyel Soğutma Ticaret Limited Şirketi ” (KP) firmasıdır.

3.2.2. Uygulamanın Kapsamı

Uygulamada ilgili iade, mal alış faturasından iadenin hesaba geçiş sürecine kadar değinilmiştir.

Uygulama için;

- KDV iadeli işlemlerden Mal ihracı ile doğan işlem ele alınmıştır.

2020 yılı Ocak ayı mal alışları ile mal satışları yani yurtdışı ihracatları, 2020 yılı haziran mal alış ve ihracat işlemleri tek bir dosyada ele alınarak KDV iade dosyası tek bir dosya da birleştirilerek Ocak ve Haziran aylarında KDV beyannamesi ile bildirilen iade tutarları kapsamaktadır.

İade dosyası için Ocak ve Haziran ayları içinde yapılan satışlardan doğan KDV iade alacağını aynı dosyada birleştirerek iade dosyası girilmiştir. Ocak ve haziran olmasının sebebi Covid-19 etkisinden kaynaklanan sıkıntı firma yurtdışı gümrüklerin kapanmasından kaynaklı sorun ile ihracatını gerçekleştirememiştir. İhracat yasaklarının kalkması gümrüklerin açılması ile ürünler sevk edilmeye başlanmıştır.

3.3. KDV İadesine İlişkin Muhasebe İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

Ticari faaliyeti bulunan işletmelerin birçoğunu kapsayacak önemli konu olan KDV iadesidir. Yararlanan kişi ya da işletme için ödemiş olduğu KDV'nin iadesi finansal açıdan fayda sağlayan bir husustur. Bunun için verilerin analizi, belgelerin tutarlarının hesaplanması, değerlendirmesi, kontrolü, vergi mevzuatına uygunluğu en önemli husustur.

3.3.1. Satış ve Alış Faturalarının Muhasebe Kayıtları

Korkmaz Panel firmasının üretim sürecini tamamlamasıyla ve üretimini yapmadığı diğer ürünler için satın alma yaptığı diğer firmalarında üretim süreçlerinin tamamlanmasıyla birlikte ürünler teslim alınır ve sevk aşamasına getirilir. Alış işlemleri ürünlerin sevkiyat deposuna gelmesiyle sevke hazır hale getirilir gerekli alış faturalarının girişleri de gerçekleştirilir.

İşletme ihracat işleminin haricinde firma ay içerisinde başka işleri için farklı emtia alışını gerçekleştirebilir. Yurt içi pazara da aynı ay içerisinde satış yapmış olabilir. Dikkat edilmesi gereken yapılan ihracat için alınan ürünler üzerinden KDV yüklenim tablosu hazırlanacağı için alınan malzeme faturaları buna göre ayırt etmelidir.

Başka bir deyişle iadesi istenen mal ihracı için alınan ürünlerin faturaları dikkate alınmalı KDV iadesi indirilecek KDV üzerinden değil o satış için alınan ürünler üzerinden KDV iadesi yüklenimi yapılmalıdır.

- Firmanın Aralık ayı içerisinde alış ve satış arasındaki KDV farkında ocak ayına devreden (190 devreden KDV) KDV tutarı 10.368,07 TL'dir.
- KP firması Ocak ayı içerisinde 13.01.2020 ve 22.01.2020 tarihlerinde 2 adet ihracat işlemi gerçekleştirir. Ocak ayı içerisinde bu işlemlerinin haricinde de başka alış ve satış işlemleri olmuştur.
- Ocak ayı içerisinde ilgili ihracatlar için X ve Y firmalarından 59.481,09 + KDV % 18 mal alış yapmıştır. (İlgili döneme ait firmanın indirilecek KDV tutarı 11.281,47 TL olup yüklenim tutarı 10.706,60 TL) .

Yüklenilen KDV konusu SMMM Meslek mensubunun atladığı ve dikkat etmediği iade raporunda çıkan en önemli sorunlardan biridir. Diğer karıştırılan konu ise ihrac kayıtlı alınan ürünler KDV'siz alınan ürünlerdir firmalar ve meslek mensupları ihrac kayıtlı alınan bu ürünlerin KDV'sini indirim konusu yapamaz.

Dikkat edilmesi gereken en önemli konu ikinci bölümde bahsettiğimiz gibi gümrük beyannamesi kapanış tarihi örneğin; fatura tarihi ayın 29 gümrük kapanış tarihi yaşanan gümrük işlemleri ile diğer aya sarkabilir burada fatura tarihi gümrük çıkış beyannamesinin kapanış tarihidir ve bu tarih fatura tarihidir. Muhasebe kayıtlarına satış faturası tarihi olarak ele alınmalıdır. Buna göre muhasebe kaydı ve ilgili satış için KDV beyanı yapılmalıdır.

A. Ocak ayına ait işlemler;

Ocak ayına ait KDV iadesi istenen işlemler için 2 adet ihracat işlemi gerçekleşmiştir. Yurt dışı işlemi için 2 şer adet firmalardan ayrı ayrı toplamda 4 adet malzeme alımı yapılmıştır ve 4 adet fatura gelmiştir. 4 adet alış 2 satış 2 adet ay sonu işlemleri dahil 8 muhasebe işlem kaydı (yevmiye kaydı) olacaktır.

1. Y... A.Ş. firmasından emtia alışını 11.01.2020 tarihli fatura ile 22.440,27 TL +KDV %18 TL tutarında vadeli mal alışını yapmıştır.

(11.01.2020 tarihli Y.. A.Ş. ...nolu faturası alış kaydı)

153	Ticari Mallar	22.440,27	
191	İndirilecek KDV	4.039,25	
320	Satıcılar		26.479,52

2. X... A.Ş. firmasından emtia alışını 13.01.2020 tarihli fatura ile 2.786,36 TL KDV +%18 TL tutarında mal vadeli alışını yapmıştır.

(13.01.2020 tarihli X... A.Ş. ... nolu faturası alış kaydı)

153	Ticari Mallar	2.786,36	
191	İndirilecek KDV	501,54	
320	Satıcılar		3.287,88

3. Korkmaz Panel tarafından Tedarik edilen malzemeler 13.01.2020... no lu satış faturası ile 20440400EX000008 nolu Gümrük Çıkış Beyannamesi ile 5.131 \$ kur: 6,55 TL üzerinden mal ihracı gerçekleştirilmiştir.
- Ancak 13.01.2020 olan fatura tarihi T.C. Ticaret Bakanlığı gümrük çıkış beyannamesi ekranı sorgulama ekranı kapanış sorgulama ile 14.01.2020 muhasebe kayıtlarına alınacaktır.

Beyanname Durumu

Beyannamenin işlemleri tamamlanmıştır.(Kapanmış, Kapanma Tarihi: 14.01.2020 00:33:05)

Şekil 5. T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi ilgili gümrük çıkış beyannamesinin kapanış işlem durumunu sorgulama sonucu

Kaynak: <https://uygulama.gtb.gov.tr/BeyannameSorgulama/>

(14.01.2020 tarihli Korkmaz Panel ... nolu ihracat faturası satış kaydı)

120	Alıcılar	33.608,05	
601	Yurtdışı Satışlar (5.131 \$*kur: 6,55 = 33.608,05)		33.608,05

4. Korkmaz panel firması Ocak ayı içerisinde 2. İhracatını gerçekleştirmiştir. X... A.Ş. firmasından emtia alışını 22.01.2020 tarihli fatura ile 32.068,78 TL+ KDV %18 TL tutarında vadeli mal alışını yapmıştır.

(22.01.2020 tarihli X... A.Ş. ... nolu fatura alış kaydı)

153	Ticari Mallar	32.068,78	
191	İndirilecek KDV	5.772,38	
320	Satıcılar		37.841,16

5. X... A.Ş. firmasından emtia alışını 22.01.2020 tarihli fatura ile 2.185,70 TL KDV +%18 TL tutarında mal alışını ocak ayındaki 2. ihracatı için 2. Vadeli mal alışını yapmıştır.

(22.01.2020 tarihli X... A.Ş. ... nolu fatura alış kaydı)

153	Ticari Mallar	2.185,70	
191	İndirilecek KDV	393,43	
320	Satıcılar		2.579,13

6. Korkmaz Panel tarafından Tedarik edilen malzemeler 12.01.2020... nolu satış faturası ile 20440400EX000008 nolu Gümrük Çıkış Beyannamesi ile 6.243,90 \$ kur:5,92 TL üzerinden mal ihracı gerçekleştirilmiştir.

- Ancak 22.01.2020 olan fatura tarihi T.C. Ticaret Bakanlığı gümrük çıkış beyannamesi ekranı sorgulama ekranı kapanış sorgulama ile 23.01.2020 muhasebe kayıtlarına alınacaktır.

Beyanname Durumu

Beyannamenin işlemleri tamamlanmıştır.(Kapanmış, Kapanma Tarihi: 23.01.2020 02:08:02)

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi ilgili gümrük çıkış beyannamesinin kapanış işlem durumunu sorgulama sonucu 2. Beyanname

Kaynak: <https://uygulama.gtb.gov.tr/BeyannameSorgulama/>

(23.01.2020 tarihli Korkmaz Panel... nolu ihracat faturası satış kaydı)

120	Alicılar	36.963,89	
601	Yurtdışı Satışlar (6.243,90 \$ kur: 5,92 =36.963,89)		36.963,89

7. Ocak ayı içerisinde alış ve satış işlemleri tamamlanmış olup ay sonu muhasebe işlemleri tahakkuk kaydı yapılmıştır.

❖ Ocak ayı malzeme alışları toplamı 59.481,09

1.2.4.5 nolu yevmiye kayıtları 153 Ticari Mallar hesabı toplamı.

❖ Ocak ayı yüklenim ve iadesi istenen KDV toplamı 10.706,60 TL

1.2.4.5 nolu yevmiye kayıtları 191 İndirilecek KDV hesabı toplamı.

(31.01.2020 tarihli Ocak Ayı KDV Beyannamesi tahakkuku)

192	Diğer KDV	10.706,60	
	<i>192.01 İadesi Gereken KDV 10.706,60</i>		
190	Devreden KDV	10.942,94	
	<i>190.02 Sonraki Döneme Devreden KDV</i>		
190	Devreden KDV		10.368,07
	<i>190.01 Önceki Dönemden KDV</i>		
191	İndirilecek KDV		11.281,47

8. 31.01.2020 tarihli iade alacağının vergi dairesi alacaklarına aktarılması.

136	Diğer Çeşitli Alacaklar	10.706,60	
	<i>136.01 Vergi Dairesinden Alacaklar</i>		
192	Diğer KDV		10.706,60
	<i>192.01 İadesi Gereken KDV</i>		

B. Haziran ayına ait işlemler;

Pandemi sürecinde gümrüklerin açılması ile işletme Haziran ayında yapılması gereken ihracat işlemlerini yapmaya başlamıştır.

- Firmanın mayıs ayı içerisinde alış ve satış arasındaki KDV farkından haziran ayına devreden (190 devreden KDV) KDV tutarı 17.106,18 TL'dir.
- KP firması haziran ayı içerisinde 01.06.2020 ve 25.06.2020 tarihlerinde 2 adet ihracat işlemi gerçekleştire. Haziran ayı içerisinde bu işlemlerinin haricinde de başka alış ve satış işlemleri olmuştur.
- Haziran ayı içerisinde ilgili ihracatlar için X firmasından 621.708,33 + KDV % 18 mal alış yapmıştır (İlgili döneme ait firmanın indirilecek KDV tutarı 112.771,06 TL olup yüklenimden tutarı 111.907,50 TL).

KDV iadeli işlemlerden 2 adet mal ihracat işlemi gerçekleşmiştir. İhracat işlemi için 2 adet alış 2 adet satış 2 adet ay sonu işlemleri dahil 6 adet muhasebe işlem kaydı (yevmiye kaydı) olacaktır.

1. X... A.Ş. firmasından emtia alışını 01.06.2020 tarihli fatura ile 526.917,68 TL+ KDV %18 TL tutarında vadeli mal alışını yapmıştır.

(01.06.2020 tarihli Y... A.Ş. ...nolu faturası alış kaydı)

153	Ticari Mallar	526.917,68	
191	İndirilecek KDV	94.845,18	
320	Satıcılar		621.762,86

2. Korkmaz Panel tarafından Tedarik edilen malzemeler 01.06.2020... nolu satış faturası ile 20330100EX097951 nolu Gümrük Çıkış Beyannamesi ile 74.750 € kur:7,60 TL üzerinden mal ihracı gerçekleştirilmiştir.

- Ancak 1.06.2020 olan fatura tarihi T.C. Ticaret Bakanlığı gümrük çıkış beyannamesi ekranı sorgulama ekranı kapanış sorgulama ile 7.06.2020 muhasebe kayıtlarına alınacaktır.

Beyanname Durumu
Beyannamenin işlemleri tamamlanmıştır.(Kapanmış, Kapanma Tarihi: 07.06.2020 11:25:00)

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi ilgili gümrük çıkış beyannamesinin kapanış işlem durumunu sorgulama sonucu

Kaynak: <https://uygulama.gtb.gov.tr/BeyannameSorgulama/>

(07.06.2020 tarihli Korkmaz Panel... nolu ihracat faturası satış kaydı)

120	Alıcılar	568.100,00	
601	Yurtdışı Satışlar (74.750 € * kur 7,60 = 568.100,00)		568.100,00

3. X... A.Ş. firmasından emtia alışını 25.06.2020 tarihli fatura ile 94.790,65 TL KDV +%18 TL tutarında mal vadeli alışını yapmıştır.

(25.06.2020 tarihli X... A.Ş. ... nolu faturası alış kaydı)

153	Ticari Mallar	94.790,65	
191	İndirilecek KDV	17.062,32	
320	Satıcılar		111.852,97

4. Korkmaz Panel tarafından Tedarik edilen malzemeler 25.06.2020... nolu satış faturası ile 20341200EX174075 nolu Gümrük Çıkış Beyannamesi ile 13.732,30 € kur:7,75 TL üzerinden mal ihracı gerçekleştirilmiştir.
- Ancak 25.06.2020 olan fatura tarihi T.C. Ticaret Bakanlığı gümrük çıkış beyannamesi ekranı sorgulama ekranı kapanış sorgulama ile 28.06.2020 muhasebe kayıtlarına alınacaktır.

Beyanname Durumu

Beyannamenin işlemleri tamamlanmıştır.(Kapanmış, Kapanma Tarihi: 28.06.2020 02:00:00)

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrük Çıkış Beyannamesi ilgili gümrük çıkış beyannamesinin kapanış işlem durumunu sorgulama sonucu

Kaynak: <https://uygulama.gtb.gov.tr/BeyannameSorgulama/>

(28.06.2020 tarihli Korkmaz Panel... nolu ihracat faturası satış kaydı)

120	Alıcılar	106.425,32	
601	Yurtdışı Satışlar		106.425,32

5. Haziran ayı içerisinde alış ve satış işlemleri tamamlanmış olup ay sonu muhasebe işlemleri tahakkuk kaydı yapılmıştır.

- ❖ Haziran ayı malzeme alışları toplamı 621.708,33
1.3. nolu yevmiye kayıtları 153 Ticari Mallar hesabı toplamı.
- ❖ Haziran ayı yüklenim ve iadesi istenen KDV toplamı 111.907,50 TL
1.3. nolu yevmiye kayıtları 191 İndirilecek KDV hesabı toplamı.

(30.06.2020 tarihli Haziran Ayı KDV Beyannamesi tahakkuku)

192	Diğer KDV	111.907,50	
	192.01 İadesi Gereken KDV 111.907,50		
190	Devreden KDV	17.969,74	
	<i>190.02 Sonraki Döneme Devreden KDV</i>		
190	Devreden KDV		17.106,18
	<i>190.01 Önceki Dönemden KDV</i>		
191	İndirilecek KDV		112.771,06

6. 30.06.2020 tarihli iade alacağının vergi dairesi alacaklarına aktarılması.

136	Diğer Çeşitli Alacaklar	111.907,50	
	136.01 Vergi Dairesinden Alacaklar		
192	Diğer KDV		111.907,50
	192.01. İadesi Gereken KDV		

136 Diğer çeşitli alacaklar

10.706,60

111.907,50

122.614,10

3.3.2. KDV Beyannamesinin Hazırlanması

3065 sayılı KDVK'nun 40.md'inde "KDV, bu kanunda aksi hüküm yer almadıkça mükellefin yazılı beyanı üzerine tarh olunmaktadır" ki buna göre beyannamelerin içeriği hangi satırda nelerin yer alacağı şekil, içerik ve ekleri Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Mükelleflerin beyannamelerinin doldurulması gereken bilgileri eksiksiz bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir.

- 1) Katma Değer Vergisi beyannamesi "KDV Beyannamesi forumunun düzenlenmesiyle oluşturulmaktadır. Beyannamenin üst bölümünde bulunan bölümler mükellef tarafından hatasız bir şekilde doldurulmalıdır. Her bilgiyi, gerekli alanlara doğru olarak yazılması mecburidir.
- 2) İndirimler kısmına önceki dönem, dönem içerisindeki KDV tutarları girişi yapılır. İndirimler sonrası varsa sonraki döneme devreden katma değer vergisi tutarı ilgili bölüme yazılır.
- 3) İlgili satırlara beyannameye konu olan dönemi içine alan KDV miktarın hesaplanmasıyla oluşturulmuş olan ve kesinti uygulanmamış hizmet ve

mal teslimlerinin KDV'siz miktarları, yanlarındaki KDV oranına göre ayırt edilerek toplam vergi tutarları yazılır.

- 4) Yurtiçi satışı İhraç kayıtlı satış için matrah ve vergi bildirimi kısmına girilir. “Tam istisna kapsamına giren işlemler” KDV iadeli işlemler beyannamenin ilgili kısmındaki bölüme istisna türü ve yüklenilen KDV tutarı da belirtilerek girilir. Dönem içerisinde ve devreden KDV yüklenim ile oluşan KDV karşılıyorsa iade edilecek katma değer vergisine ait tutarı ilgili beyanname tutarına yazılır.

KDV beyannamesi, her ayın 26.günü mükelleflerin bağlı oldukları vergi dairesine verilmektedir. Bu beyannamenin ödenmesi de verildiği ayın 26. günü mesai bitimine kadar yapılmaktadır. Tüketiciler, KDV ödemelerini mal veya hizmeti satın aldığı sırada gerçekleştirmektedirler.

KATMA DEĞER VERGİSİ BEYANNAMESİ
(Gerçek Usulde Vergilendirilen Mükellefler İçin)

1015 A
1

KALE VD VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ	DÖNEM TİPİ Aylık	Yıl Ay	2020 Ocak
Onay Zamanı : 26.02.2020 - 14:33:39			

1

Vergi Kimlik Numarası		İrtibat Tel No	
E-Posta Adresi			
Ticaret Sicil No			
Soyadı (Unvanı)			
Adı (Unvanın Devamı)			

MATRAH VE VERGİ BİLDİRİMİ

Matrah Toplamı	0,00
Hesaplanan Katma Değer Vergisi	0,00
Daha Önce İndirim Konusu Yapılan KDV'nin İlavesi	0,00
Toplam Katma Değer Vergisi	0,00

2

İNDİRLİMLER		Vergi
İndirim Türü		
Önceki Dönemden Devreden İndirilecek KDV		10.368,07
Yurtiçi Alımlara İlişkin KDV		11.281,47
İndirimler Toplamı		21.649,54

BU DÖNEME AİT İNDİRİLECEK KDV TUTARININ ORANLARA GÖRE DAĞILIMI			
KDV Oranı	Alınan Mal ve Hizmet Ait Bedel	KDV Tutarı	
18	62.674,83	11.281,47	
Toplam		11.281,47	

3

İhraç Kaydıyla Teslim Bedeli Toplamı	0,00
Tecil Edilebilir KDV	0,00
İhracatın Gerçekleştiği Dönemde İade Edilecek Tecil Edilemeyen KDV	0,00
Yurtiçi ve Yurtiçi KDV Ödenmekleizin Termin Edilen Mal Bedeli	0,00
İhracatın Gerçekleştiği Dönemde İade Edilecek KDV	0,00
Yüklenilen KDV	0,00
İndirimi Orana Tabii Malların İhraç Kaydıyla Tesliminde İade Edilecek Yüklenilen Vergi Farkı	0,00

4

TAM İSTISNA KAPSAMINA GİREN İŞLEMLER			
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV	
301 - Mal İhracatı	186.358,51	10.706,60	
İstisna Kapsamına Giren İşlemlere Ait Toplam Teslim ve Hizmet Tutarı		186.358,51	
İade Edilebilir KDV		10.706,60	

Tecil Edilecek Katma Değer Vergisi	0,00
Ödenmesi Gereken Katma Değer Vergisi	0,00
İade Edilmesi Gereken Katma Değer Vergisi	10.706,60
Sonraki Döneme Devreden Katma Değer Vergisi	10.942,94

DİĞER BİLGİLER	
Özel Matrah Şekline Tabii İşlemlerde Matraha Dahil Olmayan Bedel	0,00
Teslim ve Hizmetlerin Karşılığını Teşkil Eden Bedel (aylık)	186.358,51
Teslim ve Hizmetlerin Karşılığını Teşkil Eden Bedel (kümülatif)	186.358,51
Kredi Kartı İle Tahsil Edilen Teslim ve Hizmetlerin KDV Dahil Karşılığını Teşkil Eden Bedel	0,00

Beyannamenin Hangi Sıfatla Verildiği	BEYANNAMEYİ DÜZENLEYEN
Mükellef	
Vergi Kimlik Numarası	Vergi Kimlik Numarası (TC Kimlik No)
Soyadı, Adı (Unvanı)	Soyadı, Adı (Unvanı)
Ticaret Sicil No	Ticaret Sicil No
E-Posta Adresi	E-Posta Adresi
İrtibat Tel No	İrtibat Tel No

Şekil 6. Korkmaz Panel 2020 Ocak Ayı KDV Beyannamesi

Kaynak: SMMM Yavuz Yılmaz

KATMA DEĞER VERGİSİ BEYANNAMESİ
(Gerçek Usulde Vergilendirilen Mükellefler İçin)

1015 A
1

KALE VD VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ	DÖNEM TİPİ Aylık	Yıl Ay	2020 Haziran
Onay Zamanı : 25.07.2020 - 10:30:50			

Vergi Kimlik Numarası	
E-Posta Adresi	
Ticaret Sicil No	
Soyadı (Unvanı)	
Adı (Unvanı Devamı)	
İrtibat Tel No 346	
MATRAH VE VERGİ BİLDİRİMİ	

Matrah Toplamı	0,00
Hesaplanan Katma Değer Vergisi	0,00
Daha Önce İndirim Konusu Yapılan KDV'nin İlavesi	0,00
Toplam Katma Değer Vergisi	0,00

İNDİRİMLER	
İndirim Türü	Vergi
Önceki Dönemden Devreden İndirilecek KDV	17.106,18
Yurtiçi Alımlara İlişkin KDV	112.771,06
İndirimler Toplamı	129.877,24

BU DÖNEME AIT İNDİRİLECEK KDV TUTARININ ORANLARA GÖRE DAĞILIMI		
KDV Oranı	Alınan Mal ve Hizmet Ait Bedel	KDV Tutarı
18	606.505,80	112.771,06
Toplam		112.771,06

İhraç Kaydıyla Teslim Baza Toplamı	0,00
Tecil Edilebilir KDV	0,00
İhraçta Gerçekleştiği Dönemde İade Edilecek Tecil	0,00
Edilemeyen KDV	0,00
Yurtiçi ve Yurtdışı KDV Ödenmeksiz Temin Edilen Mal Bedeli	0,00
İhraçta Gerçekleştiği Dönemde İade Edilecek KDV	0,00
Yüklenilen KDV	0,00
İndirimi Orana Tabi Malların İhraç Kaydıyla Tesliminde İade Edilecek	0,00
Yüklenilen Vergi Pano	0,00

TAM İSTİSNA KAPSAMINA GİREN İŞLEMLER		
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
301 - Mal İhraçta	722.143,98	111.907,50
İstisna Kapsamına Giren İşlemlere Ait Toplam Teslim ve Hizmet Tutarı		722.143,98
İade Edilebilir KDV		111.907,50

Tecil Edilecek Katma Değer Vergisi	0,00
Ödenmesi Gereken Katma Değer Vergisi	0,00
İade Edilmesi Gereken Katma Değer Vergisi	111.907,50
Sonraki Döneme Devreden Katma Değer Vergisi	17.969,74

DİĞER BİLGİLER	
Özel Matrah Şekline Tabi İşlemlerde Matraha Dahil Olmayan Bedel	0,00
Teslim ve Hizmetlerin Karşılığını Teşkil Eden Bedel (aylık)	722.143,98
Teslim ve Hizmetlerin Karşılığını Teşkil Eden Bedel (kümülatif)	1.607.006,92
Kredi Kartı ile Tahsil Edilen Teslim ve Hizmetlerin KDV Dahil Karşılığını Teşkil Eden Bedel	0,00

Beyannamenin Hangi Şifele Verildiği		BEYANNAMEYİ DÜZENLEYEN	
Mükellef		Vergi Kimlik Numarası (TC Kimlik No)	
Vergi Kimlik Numarası		Soyadı, Adı (Unvanı)	
Soyadı, Adı (Unvanı)			
İTİS	MA LTD.ŞTİ.		
Ticaret Sicil No			
E-Posta Adresi			
İrtibat Tel No			

EKLER

Şekil 7. Korkmaz Panel 2020 Haziran Ayı KDV Beyannamesi

Kaynak: SMMM Yavuz Yılmaz

3.3.3. Yeminli Mali Müşavir ile KDV İadesi İçin Yapılan Sözleşme

Katma Değer Vergisi Kanuna göre iadeli işlemlerin geçerli olabilmesi için ya vergi inceleme raporuna ya da YMM raporuna dayanılarak geçerli kılınması gerekmektedir. KDV iade incelemesi aynı zamanda bir vergi incelemesidir.

KDV iadesinde yeminli mali müşavir incelemelerinin uygulamasını görmenin en önemli sebebi vergi incelemesindeki iş yükünün hafifletilmesi ve iade sürecini hızlandırmaktır. KDV iadeli işlemler için YMM gerektiren durumlar nelerdir şöyle açıklayabiliriz;

- ❖ KDV iade işlemleri sırasında yapılan incelemeler, vergi incelemesidir. Sözü edilen vergi incelemelerindeki amaç; Vergi Denetim Kurulu, Gelir İdaresi Başkanlığıyla gereken eşgüdümü ve işbirliğinin sağlanmasıdır. Saptanan eşgüdümlü çalışma ve işbirliği, yapılan vergi incelemelerinde daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlar elde edilmesini sağlamaktadır. Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci md'sinde vergi incelemeleri esnasında uyulması gereken temel ilkelerin belirtildiği görülmektedir. Belirtilen ilkelerde temel amaç, ödenecek verginin tutarını doğru tespit etmesine imkân sağlamaktadır. KDV iade incelemelerindeki amaç da yapılan iade talebinin haklı olup olmadığının tespit edilmesidir (İlgar 2017: 179).
- ❖ Katma Vergisi Genel Uygulama Tebliğinin ilgili yer alan satışına yönelik olarak vergi amaçlı kullanımda bulunun; 2021 yılına göre iadenin 5.000 TL üzerine çıkmadığı durumlarda vergi inceleme raporu ve YMM incelemesi olmadan, teminatsız olarak, 5.000 TL üzerine çıkması halinde, yeminli mali müşavir raporu veya vergi inceleme raporu iade gerçekleştirecektir. Ayrıca mükelleflerin gerekli kabul edilebilir teminat verebilmesi durumunda Vergi İnceleme Raporu veya YMM inceleme raporuna bağlı karara bağlanacağı ifade edilmiştir. (İlgar 2017: 179).

YMM raporuyla alınacak iade tutarlarının üst sınırları da belirlenmiştir. Yeminli mali müşavir tam tasdik yapılmadan iade alınabilecek bu tutarları aşan

iadeler için süresinde yapılmış tam tasdik sözleşmesi olmalıdır. Tam Tasdik raporu YMM’ler tarafından yapılan bir diğer işlemdir.

Tablo 4. YMM Raporu İle Alınabilecek İade Limitleri

İSTİSNA TÜRÜ	2016 YILI (TL)	2017 YILI (TL)	2018 YILI (TL)	2019 YILI (TL)	2020 YILI (TL)	2021 YILI (TL)
11/1-a, 11/1-c, 13/a, 13/d, 14, 15/b, 9	473.000	491.000	562.000	695.000	852.000	930.000
29/2	946.000	982.000	1.124.000	1.391.000	1.705.000	1.860.000
11/1-b (Tam Tasdik Sözleşmesi Olup Olmadığına Bakılmaksızın)	124.000	129.000	148.000	183.000	224.000	244.000

Kaynak: (<https://www.bbda.com.tr/> , 2020)

Tam tasdik terimiyle; kurumlar veya yıllık gelir vergisi beyannameleriyle eklerindeki mali tabloların ve bildirimlerin tasdikini ifade etmektedir.

Tasdik, tüzel ya da gerçek kişilerin veya bunların teşebbüs ve işletmelerine ait muhasebe kayıt ve tabloları YMM’lerce denetleme standart ve ilkelerine uygunluğunu incelenmesi ve bu inceleme neticesinde tasdik kapsamına dahil olan konular ve belgelerin gerçeği gösterip göstermediğini mühür ve imza kullanmak suretiyle tespit edilip rapora bağlanmasıdır.

YMM’ler tarafından yapılacak tasdikın en önemli amacı, ödemesi veya istisna uygulanması gereken verginin doğruluğunu incelemek, belirlemek ve sağlamaktır. Bundan dolayı, YMM, gerçek durumun tespit edilmesi görevini yaparken, her türlü belgeden ve farklı inceleme tekniklerinden yararlanarak bunları kullanmak zorundadır.

YMM raporu ve tam tasdik raporu tüzel veya gerçek kişilerin ya da bunların teşebbüs ve işletmesinin;

- Kayıt ve hesapların sonucunu gösteren mali tabloların yanıltıcılıktan uzak şekilde gerçeği yansıtır ve eksiksiz biçimde düzenlenmesini sağlayıp kamunun faydasına sunmak,

- İlgili mevzuata ait olan talebin karşılanmasında çabukluğun sağlanması hak ve yararlarını muhafaza etmek, vergi idaresiyle mükellefler arasındaki ilişkilerin güvenli olmasını sağlamak,

- Ödenmesi ya da iade edilmesi gerekli gelir ya da kurumlar vergisinin veya istisna edilmesi gereken kazançla dair doğruluğu araştırıp, tespit ederek ve sağlamak;

Bu sebeple, YMM, gerçek durumunun tespiti için hemen her türlü belgelerden yararlanarak, her türlü inceleme tekniklerini kullanmak zorundadır.

YMM ile yapılacak sözleşme 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ve ilgili yönetmelikler gereği meslek mensubu ile iş sahibi arasındaki ilişkileri düzenlemektedir. Sözleşme ile belirlenen konular ele alınacak konular şunlardır;

Yapılacak işlerin konusu ve kapsamı,

- Yasalarda belirlenen şekilde işletmenin muhasebe kayıtlarını tutmak,
- Firmanın gerek Maliye Bakanlığı gerekse Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılan yasal teftiş ve incelemeler için gereken belge ve evrakları hazırlamak,

- Yasal defter ve belgelerin hazırlanması, vergi ve sosyal sigorta hususunda danışmanlık yapması,

- Ücret tutarları ve ödenme şekli sunulan hizmetin bedelini meslek mensubu sözleşme dahilinde belirtilen işlere bağlı olarak sözleşme döneminde alacağı ücret aylık veya işin bedelini iş için yapılacak olan bütün giderleri iş sahibi karşılanacaktır.

Varsa sözleşmenin süresi belirtilir;

İşin Kapsamı yapılacak işin mahiyeti ve sınırları belirtilerek iş bu konu için içerikleri maddeler halinde bildirilip belirtilir.

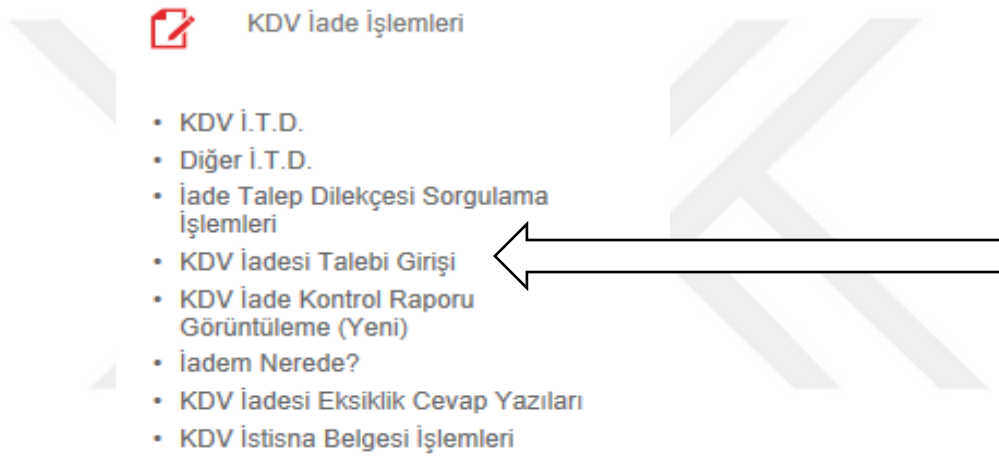
Tarafların Karşılıklı Sorumluluk ve Yükümlülükleri Meslek Mensubu; Sözleşmede söylenen işlerin mevzuatı ve meslek etik kurallarıyla genel kabul gören muhasebe prensiplerinde yerine getirecektir.

KDV beyannamesinin verilmesinden sonra isteyeceğimiz iade tutarı KDVK' nun da belirtilen limitlerin üzerinde olması bir YMM ile onun denetim ve gözetimin

de işlemler yapılarak KDV iadesi talep edilir. İşletme ocak ve haziran ayları için YMM ile iade türüne bağlı 122.614,10 TL tutarının nakit iadesi için karşılıklı sözleşme hükümlerine göre anlaşarak imzalanmıştır.

3.3.4. KDV İade Talebinin Girişi

İade dosyası muhasebe işleri ve YMM ile işler için sözleşme ve tam tasdik yapılmasından sonra İnternet vergi dairesine www.gib.gov.tr adresinden internet vergi dairesine <https://intvrg.gib.gov.tr/> adresinden mükellefin kullanıcı kodu ve şifresi ile giriş yapılır

Şekil 8. Gelir İdaresi Başkanlığı mükellef KDV İadesi Talebi Giriş Ekran

Kaynak: <https://intvrg.gib.gov.tr/>

İnternet vergi dairesi kendisine ait ekran ara yüzü üzerinden KDV İade işlemleri Talebi Girişinden bilgi girişi yapılarak ilgili dönem iadenin türü gerekli firma faaliyet bilgileri iadenin talep şekli girilerek işlem onaylanır.

Dönem Tipi	☒ Aylık ☐ Üç Aylık
Dönemi	OCAK 2020
KDV İadesi Ön Kontrol Raporu Uygulaması Kapsamında İade Talep Ediyorum	☒ Hayır ☐ Evet
İade Türü	☐ Mahsuben İade ☒ Nakten İade ☐ Kısmen Mahsup Kısmen Nakten İade ☐ Sadece Tecil-Terkin İşlemi
İade Talebiniz İçin ARTIRIMLI TEMİNAT MEKTUBU Verecek misiniz?	☒ Hayır ☐ Evet
İade Talebiniz İçin Teminat Gösterecek misiniz?	☒ Hayır ☐ Evet
Başka Firmaların İhracatına Aracılık Eden Dış Ticaret Sermaye Şirketi veya Sektörel Dış Ticaret Şirketi misiniz ?	☒ Hayır ☐ Evet
KDV Beyannamesinde Beyan Edilen İade Hakkı Doğuran İşlem Türü	KDV BEYANNAMESİNDEN GETİR
	☒ YMM KDV İadesi Tasdik Raporu Olmaksızın İade

Şekil 9. Gelir İdaresi Başkanlığı mükellef KDV İadesi Talebi Giriş Ekran

Kaynak: <https://intvrg.gib.gov.tr/>

Burada dikkat edilmesi gereken YMM KDV iadesi Tasdik Raporunda iade istenmişse YMM kimlik numarasının alttaki kutucuğa yazılarak yanındaki sekme “GETİR” linki seçilmelidir. YMM “nin bilgileri ekrana otomatik olarak gelecektir ki böylece YMM ile yapılan sözleşme devreye girecek YMM tarafından sözleşme girildiği anlaşılabacaktır ki işlem sıralama sürecinin akış takibi açısından da önemlidir. Onaylanmasının ardından listelerde değişiklik ve eklemeler yapılmak istendiğinde listeler vergi dairesince pasife çekilmek kaydıyla yeniden liste girişleri yapılabilir. Listeler için çoklu işlemlerde excel aktarma gibi kolaylıklar sunmaktadır.

Belge Girişine İlişkin Açıklamalar İçin Tıklayınız	Excel Girişi İçin Tıklayınız
İNDİRİLECEK KDV BİLGİLERİ	
Alış Faturasının Tarihi	
Alış Faturasının Serisi	
Alış Faturasının Sıra No'su	
Satıcı Ad Soyad Ünvan	
Satıcının Vergi Kimlik Numarası/TC Kimlik Numarası	
Alınan Mal ve/veya Hizmetin Cinsi	
Alınan Mal ve/veya Hizmetin Miktarı	
Alış Faturasının KDV Hariç Tutarı	0,00
KDV	0,00
Gümrük Giriş Beyannamesi Tescil Numarası	
Belgenin İndirim Hakkının Kullanıldığı KDV Dönemi	-----
*Bu alan sadece ihracata aracılık eden Dış Ticaret Sermaye Şirketleri ve Sektörel Dış Ticaret Şirketlerince doldurulmalıdır.	
Ekle	İptal

Şekil 10. Gelir İdaresi Başkanlığı mükellef KDV İadesi için fatura giriş ekranı

Kaynak: <https://intvrg.gib.gov.tr/>

İşleme alınan konu iadesi alınacak işlemler için faturalar sisteme tek tek istenilen bilgiler dahilinde yüklenim tablosu oluşturulup sisteme girişi yapılır.

	Alış Faturası Tarihi	Alış Faturası Serisi	Alış Faturası Sıra No'su	Satıcının Adı- Soyadı / Unvanı	Satıcının Vergi Kimlik Numarası / TC Kimlik Numarası	Alınan Mal ve/veya Hizmetin Cinsi	Alınan Mal ve/veya Hizmetin Miktarı	Alış Faturasının KDV Hariç Tutarı	Alış Faturasının KDV'si	Bünyeye Giren Mal ve/veya Hizmetin KDV'si	GGB Tescil No'su (Alış İthalat İse)	Belgeye İlişkin İade Hakkı Doğuran İşlem Türü	Yüklenim Türü	Belgenin İndirime Konu Edildiği KDV Dönemi	Belgenin Yüklenildiği KDV Dönemi
1	13.01.2020		KAM2020000000008	KORKMAZ	5740445204	NFAF KAUÇUK 9*1200 MM	192 M2	2786.34	501.54	501.54		301	Doğrudan Yüklenim	202001	202001
2	22.01.2020		KAM2020000000021	KORKMAZ	5740445204	SOĞUK ODA PANELİ	306,70 M2	32068.80	5772.38	5772.38		301	Doğrudan Yüklenim	202001	202001
3	22.01.2020		KAM2020000000022	KORKMAZ	5740445204	DUVAR PANELİ	5,38	2579.13	393.43	393.43		301	Doğrudan Yüklenim	202001	202001
4	11.01.2020		SBP2020000000013	xxxx firması	xxxx	SOĞUK ODA PANELİ	262,72	22440.27	4039.25	4039.25		301	Doğrudan Yüklenim	202001	202001
1 - 4 listeleniyor. Toplam: 4															
Sayfa 1 / 1															

Şekil 11. Gelir İdaresi Başkanlığı KDV iade için Yüklenim Faturaları girişi (Ocak)

Kaynak: <https://intvrg.gib.gov.tr/>

İadesi istenen dosyada varsa diğer dönemler için bilgiler birlikte diğer dönemlerde girilerek her dönem için ayrı ayrı girilerek kayıtlar yapılır. Girilen dönemler için dosyalar liste halinde ekrana gelir.

Dönem	Durum	Dönem Tipi	İade Türü	YMM Var/Yok	YMM TCKN
01/2020-01/2020	Onaylanmış	Aylık	Nakten İade	YMM Var	19988129276
06/2020-06/2020	Onaylanmış	Aylık	Nakten İade	YMM Var	19988129276

Şekil 12. GİB İnternet vergi dairesi kayıtları yapılan KDV iadeleri aylık

Kaynak: <https://intvrg.gib.gov.tr/>

Bütün listeler doldurulmazsa onay işlemi gerçekleştirilemez. Onaylanmasının ardından listelerde değişik veya eklemeler yapılmak istenirse, listeyi vergi dairesi pasife çekerek yeniden liste girişi yapılabilir. Ayrıca liste girişinin yapılmasının ardından, Katma Değer Vergisi İadesi Risk Analizi (KDVİRA) Kontrol Raporu oluşmadan önce bir defa ve kontrol raporu oluşuktan sonra bir defa olmak üzere toplam iki defa listeler mükellefler tarafından da internet vergi dairesinde pasife çekilebilecektir.

KDV İadesi Risk Analiz (KDVİRA) Sistemi, KDV iadelerine dair uygulamadır. Ocak-2010 vergilendirme zamanından beri uygulanmaktadır. KDVİRA Sistemiyle 2010-Ocak vergilendirme döneminden itibaren KDV İadesi Kontrol Raporları üretilmeye başlanılmıştır.

KDVİRA Sistemi, iade hakkı doğan işlemde mükellefin iade veya mahsup taleplerine ilişkin listeleri, İnternet Vergi Dairesinden göndermesi mümkündür. Bu listeleri dikkate alarak vergi daireleri tarafından manuel şekilde yapılan ve uzun zaman alan analiz ve kontrollerin neredeyse tamamının, iade listesinin miktarına bakmaksızın, otomatik şekilde yapılarak iade talebini sonuçlandıran ve vergi dairesine rapor edilmesiyle tamamlayan bir uygulamadır.

Bu sistemle, iade yapan personel sorgulamaya harcayacağı zamanı azaltarak, geri kalan zamanı daha etkin şekilde kullanmaktadır. İadenin denetimini daha rahat yapması, yapılan sorgulamada olası hataların önüne geçilmesi, vergi dairelerindeki kırtasiye masraflarından kurtulması, iade ve mahsupların hızlı olması, KDV iade işlemlerini asgari bir standarda ulaştırması ve ulusal düzeyde uygulama birliğini sağlamayı amaçlamaktadır. KDVİRA Sistemiyle, iade işlemlerindeki bütün aşamaları idarecilerin daha kolay kontrol edilebilmesi sağlamaktadır.

Onaylanan işlemler KDV iadesi talep dilekçesi iadenin türüne bağlı işlemler için iadenin kontrol iadesi ile resmi talep ile başlanmış olur. Bu dilekçenin onayı ile iade talebi girilmiş, kontrol edilmiş, dilekçenin onayı ile talebimiz onaylanmıştır. Bu iade dilekçesinin onayının olmadan Gelir İdaresi – İlgili Maliye Müdürlüğü tarafından işlem başlamaz. Bunun için internet vergi dairesinden ilgili bölüme girilerek dilekçe işlemi yapıp onay verilir.

KDV İade İşlemleri

- KDV İ.T.D.
- Diğer İ.T.D.
- İade Talep Dilekçesi Sorgulama İşlemleri
- KDV İadesi Talebi Girişi
- KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni)
- İadem Nerede?
- KDV İadesi Eksiklik Cevap Yazıları
- KDV İstisna Belgesi İşlemleri

KDV İ.T.D.

2A - KDV İ.T.D. (İhracat İst. Doğan İadeler)

2B - KDV İ.T.D. (İhracat İst. Dışındaki Tam İstisnalar Kapsamındaki İadeler)

2C - KDV İ.T.D. (Kısmi Tevkifat Uygulamasına İlişkin KDV İadesi İçin)

2D - KDV İ.T.D. (İndirimli Orana Tabi İşlemlerden Kaynaklanan İadeler İçin)

2E - KDV İ.T.D. (KDV Beyannamesinden Bağımsız KDV İade Talepleri İçin)

2F - KDV İ.T.D. (Fazla veya Yersiz Ödenen KDV nin İadesi İçin)

Şekil 13. GİB İnternet vergi dairesi KDV iade talep dilekçesi giriş ekranı

Kaynak: <https://intvrg.gib.gov.tr/>

KDV İade Talep Dilekçe onayı olmadan Gelir İdaresi ilgili Maliye Müdürlüğü tarafından işlem başlamaz.

KATMA DEĞER VERGİSİ İADE TALEP DİLEKÇESİ
(İhracat İstisnasından Doğan İadeler İçin)
KALE Vergi Dairesi Müdürlüğüne

2A

İade Dosya No : 2020110340LJQ0000002
İade Talep Evrak No : 2020110376LIV0054851
Vergi No : 5770527999
TC Kimlik No :
Soyadı - Adı (Unvan) : İE COOLING İSİTMA SOĞUTMA İKLİMLENDİRME HAVALANDIRMA
e-posta Adresi :
Vergilendirme Dönemi : 06/2020-06/2020
Vergi Kodu : 0015
Dilekçe İade Talep Tutarı : 111.907,50
İade Dosyası İade Tutarı : 111.907,50

Beyanname Kodu	Tutar
301	111.907,50

Mahsuben İade Bilgileri
Dairenize Öten Vadesi Geçmiş Borçlarına
NAKDEN İADE
Nakit İade Talep Tutar : 111.907,5

Adına / Kurumumuz Adına : T.C. ZİRAAT BANKASI Bankası : T.C. ZİRAAT BANKASI - SANAYİ ÇARŞISI/SİVAS
TR150001002154878807735001 (IBAN) No' lu Hesaba Aktarılması.

ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN / KURUMLARIN VERGİ BORÇLARINA MAHSUP TALEBİNE İLİŞKİN LİSTE

Özellik Adı / Unvanı	Vergi Kimlik Numarası	T.C. Kimlik Numarası	Vergi Dairesi Adı	Vergi Türü	Vergilendirme Dönemi	Tutarı
Toplam 1 kayıt						

KDV İadesi Kontrol Raporu Oluşma Kriterleri Sorgulama

5770527999 Haziran 2020 - Haziran 2020 X

VERGİ NO
DÖNEM
SORGU ZAMANI

5770527999
06 / 2020 - 06 / 2020
15/12/2020 11:21:46

TC KİMLİK NO
VERGİ DAİRESİ

KALE VERGİ DAİRESİ

Standart İade Talep Dilekçe Bilgisi							
Dilekçe Tipi	Durum	Dilekçe Verilme Tarihi	İade Talep Dosya No	Nakden İade Talep Tutarı	Mahsuben İade Talep Tutarı	ATU İade Talep Tutarı	Ön Kontrol Raporu İade Talep Tutarı
2A	Aktif	03/11/2020 19:33	2020110340LJQ0000002	111.907,50	0,00	0,00	---

Şekil 14. GİB İnternet vergi dairesi KDV iade talep dilekçesi durum kontrol ekranı

Kaynak: <https://intvrg.gib.gov.tr/>

KDV iadesi talep dilekçesinin girilip onay verilmesinden sonra iade giriş işlemleri tamamlanmış olur. İlgili vergi dairesi tarafından işlem başlatılır.

3.3.5. YMM Karşıt İnceleme Tutanakları

Karşıt inceleme “*Gerçek veya tüzel kişilerin veya bunların teşebbüs ve işletmelerinin YMM’lerce denetleme ilke ve standartlarına göre uygunluk yönünden incelenmesi, bu inceleme sonuçlarına dayanılarak tasdik kapsamına giren konuların ve belgelerin gerçeği yansıtıp yansıtmadığının imza ve mühür kullanmak suretiyle tespiti ve rapora bağlanması*” demektir.

Karşıt incelemede amaç; tasdike konu işlemin gerçek mahiyetinin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Örneğin, yüklenilen KDV’nin iade ya da mahsup edilecek KDV tutarını doğru olarak belirlemek, tam tasdik kapsamında yapılan karşıt incelemenin amacı ise gelir veya Kurumlar Vergisi Beyannamesinde yer alan matrah ve vergiye ilişkin tutarların doğruluğunu sağlamaktır.

Yeminli Mali Müşavirler tarafından Kanun ve İdari Düzenlemeler çerçevesinde verilen yetki kapsamında “tam tasdik ve vergi iadesi tasdiklerine” ilişkin olarak Karşıt İnceleme Tutanağı (KİT) düzenlemeleri ve düzenledikleri söz konusu tutanakları hazırlanan raporların ekinde ibraz etmek zorundadırlar.

KDV iadesi işlemleri ile gelir ve kurumlar vergisi beyannamesinin tasdiki işlemlerine ilişkin olarak iade veya mahsup edilecek KDV’nin tutarı ile tasdik edilecek beyannamede yer alan matrah ve vergi tutarlarının doğruluğunun KİT’lerle tespit edilmesi esastır.

Karşıt incelemenin kural olarak ihracat konusu mal veya hizmetin imalatçısı konumundaki alt mükelleflerin bir alt aşamasına kadar yapılması zorunludur. Ancak, ithal edildikten sonra KDV Kanunu’nun 11. maddesi kapsamında ihraç edilen ürünlerde söz konusu malı ithal eden firmanın kayıtlarına inilmesi yeterli görülmüştür.

KDV iadesi tasdik işlemlerinde mal ve hizmet alımlarına ilişkin yapılan karşıt incelemelerle (karşıt inceleme zorunluluğu kapsamı dışında bırakılan kurum ve kuruluşlardan yapılan mal ve hizmet alımları toplamı dahil % 80 oranına ulaşılması esas itibarıyla yeterlidir.

Kalan % 20'lik kısım içerisinde belli miktarı aşması nedeniyle karşıt inceleme yapılması zorunluluğu bulunan belgeler mevcut olması halinde; sorumluluk Yeminli Mali Müşavire ait olmak üzere, % 80 oranı ile yetinilmesi mümkündür.

Ancak, indirilecek KDV'nin üçte biri veya daha fazlasının karşıt inceleme zorunluluğu kapsamı dışında bırakılması halinde; karşıt inceleme zorunluluğu kapsamı dışında bırakılan mal ve hizmet alımları ile ilgili indirilecek KDV'nin yarısına tekabül eden mal ve hizmet alımları ile ilgili karşıt inceleme yapılması yeterli olacaktır.

- Firma ocak ve haziran ayları içerisinde yapmış olduğu alımlar için YMM tarafından Y... A.Ş. ve X... A.Ş. ilgili dönemleri ocak ve şubat ayları alımları için karşıt inceleme gönderilmiştir.

Yeminli Mali Müşavir

Sayı : YMM / 973 – 2020-047/01

Sivas, 09.11.2020

KARŞIT İNCELEME TUTANAĞI

İNCELEMEYİ YAPAN YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRİN;

Adı Soyadı :
Bağlı Olduğu Oda ve Sicil No :
Vergi Dairesi, Sic. No ve TC No :
Ruhsat ve Mühür No :
Adresi :
Telefon ve Faks No :

TASDİK HİZMETİ VERİLEN FİRMA BİLGİLERİ:

Adı Soyadı/Ünvanı :
Vergi Dairesi ve Sicil No :
Tasdik Sözleşmesi Tarih ve No :
Adresi :
Telefon ve Faks No :

NEZDİNDE KARŞIT İNCELEME YAPILAN SATICI FİRMA BİLGİLERİ:

Adı Soyadı/Ünvanı :
Vergi Dairesi ve Sicil No :
Adresi :
Telefon ve Faks No :
Bağlı Olduğu San. Od. ve Sic. No :
(İmalatçı Firmalarda)

3568 sayılı kanun ve bağlı mevzuat hükümler çerçevesinde, yukarıdaki satıcı firma nezdinde yapılan karşıt incelemede aşağıdaki hususlar şirket ve/veya firma yetkilisi ile birlikte tespit edilmiştir.

1 – Tüzel Kişiliklerde Ortaklara İlişkin Bilgiler. (% 10' dan fazla paya sahip olan.)

Ortağın Adı – Soyadı	T.C. Kimlik No	Hisse Oranı

2 – 2020 Yılına İlişkin Tutulması Gerekli Yasal Defterlere Ait Bilgiler.

Defterin Nevi	Tasdik Makamı	Tasdik Tarihi ve No. su
e-Defter		
e-Defter		
Sivas 2.Noteri		23.12.2019-35646

E-Defter Berat Bilgileri;

Dönemi	Yevmiye Defteri Tekil No	Defteri Kebir Tekil No	Oluşturma Tar.
2020/Ocak	YEV202001000001	KEB202001000001	31.05.2020
2020/Haziran	YEV202006000006	KEB202006000006	28.09.2020

3 – Nezdinde Karşıt İnceleme Yapılan Mükellefin İlgili Dönem Çalışan İşçi Sayısı.

DÖNEMİ	İşçi Sayısı	DÖNEMİ	İşçi Sayısı
2020/Ocak		2020/Haziran	

4 – Karşıt İnceleme Yapılan Dönem ve Bir Önceki Dönem KDV Beyan Bilgileri.

X... A.Ş. ocak ve şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı 1. Sayfa

DÖNEMLER	2019/Aralık	2020/Ocak	2020/Mayıs	2020/Haziran
Teslim ve Hizm.Bed.Topl.	3.891.094,23-	801.901,50-	110.685,73-	1.642.080,07-
Hesaplanan KDV Tut.	566.439,59-	139.556,86-	19.923,43-	294.908,41-
Toplam KDV Tutarı	566.439,59-	139.556,86-	19.923,43-	295.574,41-
Dönem Indr. KDV Tut.	380.877,12-	94.833,73-	92.321,37-	273.904,10-
İndirimler Toplamı	782.139,43-	310.533,57-	189.191,18-	443.171,85-
Ödenecek KDV Tutarı				
Son.Dön.Devr. KDV Tut.	215.699,84-	170.976,71-	169.267,75-	147.597,44-
Tahakkuk Fişi Tarihi	27.01.2020	26.02.2020	25.06.2020	26.07.2020
Tahakkuk Fişi No	2020012701Lİt85	2020022601Lİt109	2020062501Lİt090	2020072601Lİt0034

5 – Teslim Fatura Muhteviyatına İlişkin Satıcı Firmanın Alış Yaptığı Alt Firma Bilgileri.

Adı Soyadı/Unvanı	Vergi Dairesi ve Sicil No.	Fatura Tarih/No.	KDV Dâhil Tutarı
			55.965,17-
			40.704,05-
			39.494,00-
			37.540,40-
			37.200,00-
			330.586,97-
			265.582,12-
			143.642,04-
			142.845,93-
			89.043,52-

6 – Nezdinde karşıt inceleme yapılan firma tarafından, inceleme döneminde alıcı firma adına düzenlenen ve aşağıda yer alan faturalar yasal defterlere kayıt edilmiş, ilgili dönem KDV beyannamesi ile hâsılat olarak beyan edilmiştir. Ayrıca söz konusu faturalarda hesaplanan KDV tutarları ilgili dönem KDV beyannamesi ile beyan edilmiştir.

7 – Satış Faturalarına Ait Bilgiler.

S. No	Fat. Tarihi	Seri/Sıra No	Tutar	KDV	Yevmiye Kay. Tar./No	Öd. Sak.

Durumu tespit eden iş bu tutanak ilgili mükellefle müşavirliğimiz arasında, firma adresinde düzenlenen, tespit edilen hususların defter kayıtları ve belgelere uygunluğu anlaşıldıktan sonra müştereken imzalanmıştır.

Tutanağın Düzenlendiği Yer : *S.İ.İ.İ.*
Tutanağın Düzenlendiği Tarih : *10.1.2020*

Yeminli Mali Müşavir

Firma Yetkilisi
İsim-Kase-İmza

Şekil 15. Ocak ve Şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı

X... A.Ş. ocak ve şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı 2. Sayfa

Kaynak: YMM Atilla Özmen

Yeminli Mali Müşavir

Sayı : YMM / 973 – 2020-047/02

Sivas, 09.11.2020

KARŞIT İNCELEME TUTANAĞI

İNCELEMİYİ YAPAN YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRİN;

Adı Soyadı
Bağlı Olduğu Oda ve Sicil No
Vergi Dairesi, Sic. No ve TC No
Ruhsat ve Mühür No
Adresi
Telefon ve Faks No

TASDİK HİZMETİ VERİLEN FİRMA BİLGİLERİ;

Adı Soyadı/Ünvanı
Vergi Dairesi ve Sicil No
Tasdik Sözleşmesi Tarih ve No
Adresi
Telefon ve Faks No

NEZDİNDE KARŞIT İNCELEME YAPILAN SATICI FİRMA BİLGİLERİ;

Adı Soyadı/Ünvanı
Vergi Dairesi ve Sicil No
Adresi
Telefon ve Faks No
Bağlı Olduğu San. Od. ve Sic. No
(İmalatçı Firmalarda)

3568 sayılı kanun ve bağlı mevzuat hükümler çerçevesinde, yukarıdaki satıcı firma nezdinde yapılan karşıt incelemede aşağıdaki hususlar şirket ve/veya firma yetkilisi ile birlikte tespit edilmiştir.

1 – Tüzel Kişiliklerde Ortaklara İlişkin Bilgiler. (% 10' dan fazla paya sahip olan.)

Ortağın Adı – Soyadı	T.C. Kimlik No	Hisse Oranı

2 – 2020 Yılına İlişkin Tutulması Gerekli Yasal Defterlere Ait Bilgiler.

Defterin Nevi	Tasdik Makamı	Tasdik Tarihi ve No. su
Yevmiye Defteri	E Defter	
Defteri Kebir	E Defter	
Envanter Defteri		

E-Defter Berat Bilgileri;

	2020/Ocak
Yevmiye Deft. Tekil No	
Yevmiye Deft. ETT No	
Defteri Kebir Tekil No	
Defteri Kebir ETT No	

Y... A.Ş. ocak ve şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı 1. Sayfa

3 – Nezdinde Karşıt İnceleme Yapılan Mükellefin İlgili Dönem Çalışan İşçi Sayısı.

DÖNEMİ	İşçi Sayısı
2020/Ocak	

4 – Karşıt İnceleme Yapılan Dönem ve Bir Önceki Dönem KDV Beyan Bilgileri.

DÖNEMLER	2019/Aralık	2020/Ocak
Teslim ve Hizm.Bed.Topl.	6.474.138,29	2.897.002,37
Hesaplanan KDV Tutarı	1.165.344,89	521.460,43
Toplam KDV Tutarı	1.165.344,93	521.460,45
Dönem İndr. KDV Tut.	575.380,01	396.950,85
İndirimler Toplamı	2.694.964,67	1.926.570,59
Ödenecek KDV Tutarı	----	----
Son.Dön.Devr. KDV Tut.	1.529.619,74	1.405.110,14
Tahakkuk Fişi Tarihi	27.01.2020	26.02.2020
Tahakkuk Fişi No	0041	0097

5 – Teslim Fatura Muhteviyatına İlişkin Satıcı Firmanın Alış Yaptığı Alt Firma Bilgileri.

Adı Soyadı/Ünvanı	Vergi Dairesi ve Sic. No.	Fatura Tarih/No.	KDV Dâhil Tut.
			130.834,71
			156.135,20
			155.164,90
			157.554,60
			73.667,54
			79.609,48
			124.066,72
			113.752,00
			124.093,08
			176.707,72

6 – Nezdinde karşıt inceleme yapılan firma tarafından, inceleme döneminde alıcı firma adına düzenlenen ve aşağıda yer alan faturalar yasal defterlere kayıt edilmiş, ilgili dönem KDV beyannamesi ile hâsıl olarak beyan edilmiştir. Ayrıca söz konusu faturalarda hesaplanan KDV tutarları ilgili dönem KDV beyannamesi ile beyan edilmiştir.

7 – Satış Faturalarına Ait Bilgiler.

S. No	Fat. Tarihi	Seri/Sıra No	Tutar	KDV.	Yevmiye Kav.Tar./No	Öd.Sek.

Durumu tespit eden iş bu tutanak ilgili mükellefle müşavirliğimiz arasında, firma adresinde düzenlenmiş, tespit edilen hususların defter kayıtları ve belgelere uygunluğu anlaşıldıktan sonra müştereken imzalanmıştır.

Tutanağın Düzenlendiği Yer : Sivas
Tutanağın Düzenlendiği Tarih : 09/11/2020

Yeminli Mali Müşavir

Firma Yetkilisi
İsim-Kase-İmza

Şekil 16. Ocak ve Şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı

Y... A.Ş. ocak ve şubat aylarına ait karşıt inceleme tutanağı 2. Sayfa

Kaynak: YMM Attila Özmen

3.3.6. YMM KDV İnceleme Tasdik Raporu

YMM karşıt inceleme tutanaklarının firmalardan gelmesiyle ve meslek mensubu ya da firmadan almış olduğu bilgi ve belgelerle tasdik raporunu hazırlamaya başlar. Tasdik raporu 4 bölümden oluşmaktadır;

- i. Genel bilgiler ve incelemenin amacı: YMM tam tasdik raporunu yaptığı firma ile bilgileri sicil yönünden inceleyerek firma varlığı, faaliyet bilgisi, ortakların durumu, incelenecek dönem, raporun yasal dayanağı, SMMM bilgisi, şirketin tescilli sermayesi, şirketin temsil ve ilzamu, istihdam edilen işçi ve işçi sayısı, banka ve kredi bilgisi, raporun kapsamı ile ilgili inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulur.
- ii. Usul incelemeleri; firmanın defter bilgileri, defter kayıtlarına dayanak teşkil eden belgelerin usulüne uygun olup olmadığı, gerçeği yansıtıp yansıtmadığı, defter kayıtlarının kayıt nizamına, muhasebe ilkelerine uygun olup olmadığı hususları, verilmesi gereken beyannamelerin yasal sürelerinde verilip verilmediği yönünden inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulur.
- iii. Hesap incelemeleri; KDV beyanları, ilgili dönem KDV beyannamesinin bütün olarak incelenmesi, hesaplanan KDV'nin incelenmesi, indirilecek KDV'nin incelenmesi, yüklenilen KDV ilişkin bilgiler, iade kapsamında yapılan teslimlere ilişkin bilgiler, ihraç teslimlerine ilişkin bilgiler, ihraç teslim fatura bilgileri, gümrük çıkış beyanname bilgileri, yüklenilen KDV tespiti tedarik firmalar nezdinde yapılan teyitler hakkında bilgiler değerlendirilmesine tabi tutulur.
- iv. Sonuç (değerlendirme); YMM elde ettiği bilgiler ve incelemeler sonucunda firmanın ocak / haziran dönemlerine ait KDVK 11/1-a iadeli işleminin gerçekleştirip gerçekleştirmediği, belgelerin doğruluğu, işlemlerin yasa ve mevzuata uygunluğunu hakkında görüşünü bildirip raporu uygun bulması halinde raporu tasdik edip raporu tamamlar.

2020 yılından itibaren KDV iade tasdik raporlarını Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından internet vergi dairesinden YMM için açılan ekran üzerinden sisteme yükleyerek işlemlerini tamamlarlar. Yani YMM'lerin işlemleri de artık elektronik ortama taşınmaktadır.

IV- SONUÇ

Kale Vergi Dairesi Müdürlüğünün **577 052 7999** vergi kimlik No.lu mükellefi bulunan "**İE COOLİNG Isıtma Soğutma İklimlendirme Havalandırma İnşaat İmalat İthalat İhracat Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi**" nin **2020/Ocak ve Haziran** dönemlerine ait hesaplarının "**301-Mal İhracatı**" kapsamında yapılan teslimlerine ilişkin Katma Değer Vergisi İadesi konusunda incelenmesi sonucun da ;

- 1- Mükellef firmanın 2020/Ocak ve Haziran dönemlerine ait hesaplarının KDV İadesi yönünden incelenmesi neticesinde; Fiili durumun, muhasebe kayıt ve belgelerinin ile aynı döneme ilişkin olarak verilen beyannamelerinin (düzeltme beyannameleri dahil) ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlendiği,
- 2- Raporun III / A, B, C ve D bölümlerinde açıklandığı üzere, şirketin rapor dönemlerinde, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun (11/1-a) maddesi kapsamında gerçekleştirmiş olduğu "**Tam İstisna**" mahiyetindeki teslimlerinden dolayı, **2020/Ocak dönemi için 10.706,60 TL. 2020/Haziran dönemi için ise 111.907,50 TL. olmak üzere toplam da 122.614,10 TL.** Katma Değer Vergisinin **nakden** (mükellef firmanın mahsup talebi var ise kalanının) iade edilmesi gerektiği,
- 3- 2020/Ocak ayından 2020/Şubat ayına "Devir" Katma Değer Vergisi tutarının 10.942,94 TL. 2020/Haziran ayından 2020/Temmuz ayına "Devir" Katma Değer Vergisi tutarının ise 17.969,74 TL. olduğu,
- 4- Firmanın gerçekleştirmiş olduğu "Tam İstisna" kapsamındaki teslimlerle ilgili yasa ve mevzuata aykırılık teşkil eden herhangi bir hususun bulunmadığı,

Tespit ve Tasdik Olunur.

Şekil 17. YMM raporu – KDV İadesi tasdik raporu

Kaynak: YMM Atilla Özmen

3.3.7. Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) Sistem Kontrol Raporu

KDV İadesi Kontrol Raporlarının oluşması için;

- 1- İnternet Vergi Dairesi üzerinden ilgili dönem KDV iade liste girişlerini elektronik ortamda yapmaları ve onaylamaları,
- 2- İlgili döneme ait Standart İade Talep Dilekçelerini elektronik ortamda girmeleri ve onaylamaları gerekmektedir.
- 3- YMM tarafından hazırlanan KDV iade inceleme tasdik raporunun hazırlanıp sisteme girişinin gerekmektedir.

Mükellef ve meslek mensupları tarafından bu işlemler tamamlandıktan sonra vergi daireleri kendi tarafındaki işlemlere başlayarak gerekli kontrolleri yaptıktan sonra kontrol raporunu hazırlar.

KDV İadesi Kontrol Raporlarının (Özet Rapor), İnternet Vergi Dairesi Üzerinden Mükellefler Tarafından Görüntülenmesi Uygulamasına 27.10.2015 Tarihi İtibariyle Başlanılmıştır.

Bu Nedenle 01.07.2015 tarihinden sonra oluşan tüm KDV İadesi Kontrol Raporları Vergi Daireleri tarafından elektronik ortamda gönderilmesi durumunda, İnternet Vergi Dairesi / Diğer Dilekçe Ve Talepler / KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni) / KDV İade Kontrol Raporu (Özet) görüntüleme menüsünden mükelleflerce görüntülenebilecektir.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI
İnternet Vergi Dairesi

Ana Sayfa Bilgilendirme Mevzuat Duyurular İletişim

Genel Sorgulama ve Hesaplama İşlemleri

- E-Vergi Levhası
- Dilekçe Sorgulama
- Diğer Sorgulamalar
- İhbar Bildirimi
- Hesaplamalar

ÖTV ÖTV Bildirimleri

- 1 Seri No.lu ÖTV Genel Tebliği Kapsamında Verilecek Olan Bildirimler
- 11 Seri No.lu ÖTV Genel Tebliği Kapsamında Verilecek Olan Bildirimler
- 26 Seri No.lu ÖTV Genel Tebliği Kapsamında Verilecek Olan Bildirimler
- 2014/6881 Sayılı Kararname Kapsamında Verilecek Olan Bildirimler
- Onaylanmış Bildirimler Listesi

Diğer Bildirim ve Bilgi Girişleri

- FATURA/ÇEK Bilgileri
- Belge Basım Bilgileri
- Madeni Yağ Bildirimi

İade Talep Dilekçeleri

- KDV İ.T.D.
- Gelir/Kurum Vergisi İ.T.D.
- Özel Tüketim Vergisi İ.T.D.
- Diğer İ.T.D.
- İade Talep Dilekçesi Sorgulama İşlemleri
- İadem Nerede?

Diğer Dilekçe ve Talepler

- KDV İadesi Talebi Girişi
- KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni)
- Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi
- KDV İstisna Belgesi İşlemleri
- İthalde Alınan ÖTV Teminatına İlişkin Dilekçe
- ÖTV1 İşlemleri
- 2012 / 3792 Sayılı Kararname Kapsamındaki ÖTV İade Talepleri

e-Tebligat İşlemleri

- E-Tebligat Başvuru İşlemleri

Kullanıcı İşlemleri

- Kullanıcı İşlemleri

1

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI
İnternet Vergi Dairesi

Ana Sayfa Bilgilendirme Mevzuat Duyurular İletişim

KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni) (x)

KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni) (x) ← 2

KDV İade Kontrol Raporu (Özet) Görüntüleme

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI
İnternet Vergi Dairesi

Ana Sayfa Bilgilendirme Mevzuat Duyurular İletişim

KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni) (x)

KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni) (x)

KDV İade Kontrol Raporu (Özet) Görüntüleme

T.C. Kimlik No / Vergi Kimlik No:

Dönem:

Rapor:

Görüntüle

3

Referans No:	10000008954787
Rapor Tarih ve Saati:	18/11/2020 21:15:31
Bu rapor Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır.	

KDV İADESİ KONTROL RAPORU

(ÖZET RAPOR)

Şekil 18. KDV İadesi Kontrol Raporunun (Özet Rapor) İnternet Vergi Dairesi Üzerinden Görüntülenmesi

Kaynak: GİB İnternet vergi dairesi

Rapor Bilgileri

VERGİ NO:

UNVAN:

DÖNEM: 2020/01-2020/01
RAPOR TARİHİ VE
SAATİ: 18/11/2020 21:15

DÖNEM TÜRÜ: Aylık
RAPOR SAYISI: 1

İadeye İlişkin Bilgiler "İnternet Vergi Dairesi KDV İadesi Talebi Girişi" Ekranından Alınmıştır

İade Hakkı Doğuran İşlem türü:	301	Mal ihracatı
İade Türü:	Nakten İade	
Artırımlı Teminatlı / Teminatlı / Teminatsız:	TEMİNATSIZ	
İade Talep Şekli:	YMM KDV İadesi Tasdik Raporuyla İade	
Talep Edilen İade Tutarı:	10,706.60	
YMM Vergi Kimlik Numarası/Adı-Soyadı:		
İhracatı Yapılacak Nihai Ürünlerin KDV Kanununun 11/1c Maddesi Kapsamında Teslimi:	0.00	
Dâhilde İşleme veya Geçici Kabul Rejimleri Kapsamında İhracatı Yapılacak Ürünün İmalinde Kullanılacak Malların DİB veya GKİB Sahiplerine KDV Kanununun Gecici 17 nci Maddesi Kapsamında Teslimi:	0,00	

Mali Bilgiler

İşçi Sayısı (Aylık ortalama işçi sayısı):	ÖNCEKİ 6 AY	SONRAKİ 6 AY
Araç Bilgisi:	Mükellefe ait araç bulunmamaktadır.	

Mükellef Sicil Bilgileri

Vergi Dairesi:

KDV İadesi Kontrol Raporu (Özet) - 15/12/2020 11:19

Page 2 of 3

Ticaret Sicil Numarası:	14782	KALE VERGİ DAİRESİ	Faaliyet Kodu / Açıklama:	332045 / undefined												
Ortaklık Yapısı (Sicil kayıtlarına göre gösterilmektedir):	<table><thead><tr><th>VERGİ NO</th><th>ADI</th><th>Hisse</th><th>Giriş Tarihi</th><th>Çıkış Tarihi</th><th>Kuruluş Tarihi</th></tr></thead><tbody><tr><td colspan="6"> Tümünü Göster Sayfa 1 / 1 1-1 listeleniyor. Toplam:1 </td></tr></tbody></table>				VERGİ NO	ADI	Hisse	Giriş Tarihi	Çıkış Tarihi	Kuruluş Tarihi	Tümünü Göster Sayfa 1 / 1 1-1 listeleniyor. Toplam:1					
VERGİ NO	ADI	Hisse	Giriş Tarihi	Çıkış Tarihi	Kuruluş Tarihi											
Tümünü Göster Sayfa 1 / 1 1-1 listeleniyor. Toplam:1																
İletişim Bilgileri :	<table><tr><td>MERKEZ</td><td>ADRES</td><td>TEL NO</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				MERKEZ	ADRES	TEL NO									
MERKEZ	ADRES	TEL NO														

GENEL ESAS KONTROL SEGMENTLERİ

Segment Kodu	Segment Adı	
GEK13	Filili İhraç Tarihi ile KDV İadesi Talep Edilen Dönemin Kontrolü	✗
GEK15	GÇB/ETGB ile GÇB/ETGB Listesi Tutar Kontrolü	✗
GEK16	GÇB/ETGB ile Satış Faturaları İçerik Kontrolü	✗

ÖZEL ESAS KONTROL SEGMENTLERİ

Segment Kodu	Segment Adı	
--------------	-------------	--

GEK13. Fiili İhraç Tarihi İle KDV İadesi Talep Edilen Dönemin Kontrolü

KDV iadesi fiili ihracın gerçekleştiği dönemde talep edilmemiştir veya GÇB/ETGB mükellefe ait değildir. Başarılı olanlar listelenmemektedir.

KDV İadesinin Talep Edildiği Dönem			
Ocak 2020			
	GÇB/ETGB Listesindeki Beyanname Tescil Numarası	GÇB/ETGB'nin Kapandığı Tarih (Fiili İhracın Gerçekleştiği Tarih)	Beyanname Turu
1			---
Toplam 1 kayıt			

GEK16. GÇB/ETGB İle Satış Faturaları İçerik Kontrolü

Mükellefin Ocak 2020 dönemi Satış Faturaları Listesinde ihraç edildiğini bildirdiği malın cinsi ve miktarı ile Gümrük Müsteşarlığından tarafımıza gönderilen GÇB/ETGB bilgileri ('İhraç Edilen Malın Cinsi', 'Miktar Kodu' ve 'Miktar Tutarı' bilgileri) birbiriyle uyumsuzdur

Mükellefin Satış Faturaları Listesi İle İhraç Edildiğini Bildirdiği Eşyalar Aşağıdaki Gibidir. Bu Tablo Bilgi Amaçlıdır.			
GTİP No (4'lü Pozisyon Kodu)	Tarife Cetveline Göre Eşyanın Tanımı	Ölçü Birimi	Miktar
---	---	---	0.00
4008	Vulkanize edilmiş kauçuktan levha, tabaka, şerit, çubuk ve profiller(sertleştirilmiş kauçuktan olanlar hariç)	ADET ADET (UNIT)	8.00
7308	Demir veya çelikten inşaat (9406 pozisyonundaki prefabrik yapılar hariç) ve inşaat aksamı (köprüler, köprü aksamı, bent kapakları, kuleler, pylonlar, ayaklar, sütunlar, inşaat iskeleleri, çatılar, kapılar, pencereler ve bunların çerçeveleri ve kapı eşikleri, kepenkler, korkuluklar, parmaklıklar gibi); inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten saclar, çubuklar, profiller, borular ve benzerleri	SET	2.00
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar (elektrikli olsun olmasın); ısı pompaları (8415 pozisyonundaki klimalar hariç)	SET	6.00
Toplam 4 kayıt			

Özet Rapor bilgilendirme amacı taşımakta olup, KDV iadesine ilişkin işlemlerde vergi daireleri tarafından Detay Rapor dikkate alınarak işlem tesis edilecektir.

GELİR İDARESİ
BAŞKANLIĞI

Referans No:	10000008956123
Rapor Tarih ve Saati:	18/11/2020 21:15:31
Bu rapor Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır.	

KDV İADESİ KONTROL RAPORU

(ÖZET RAPOR)

Rapor Bilgileri

DÖNEM: 2020/06-2020/06
RAPOR TARİHİ VE SAATİ: 18/11/2020 21:15

DÖNEM TÜRÜ: Aylık
RAPOR SAYISI: 1

İadeye İlişkin Bilgiler "İnternet Vergi Dairesi KDV İadesi Talebi Girişi" Ekranından Alınmıştır

İade Hakkı Doğuran İşlem türü:	301	Mal ihracatı
İade Türü:	Nakten İade	
Artırımlı Teminatlı / Teminatlı / Teminatsız:	TEMİNATSIZ	
İade Talep Şekli:	YMM KDV İadesi Tasdik Raporuyla İade	
Talep Edilen İade Tutarı:	111,907.50	
YMM Vergi Kimlik Numarası/Adı-Soyadı:		
İhracatı Yapılacak Nihai Ürünlerin KDV Kanununun 11/1c Maddesi Kapsamında Teslimi:	0,00	
Dâhilde İşleme veya Geçici Kabul Rejimleri Kapsamında İhracatı Yapılacak Ürünün İmalinde Kullanılacak Malların DİİB veya GİİB Sahiplerine KDV Kanununun Geçici 17 nci Maddesi Kapsamında Teslimi:	0,00	

Mali Bilgiler

İşçi Sayısı (Aylık ortalama işçi sayısı):	ÖNCEKİ 6 AY	SONRAKİ 6 AY
Araç Bilgisi:	Mükellefe ait araç bulunmamaktadır.	

Mükellef Sicil Bilgileri

Şekil 19. KDV İadesi Kontrol Raporunun (Özet Rapor) İnternet Vergi Dairesi Üzerinden Görüntülenmesi

Kaynak: GİB İnternet vergi dairesi

KDV İadesi Kontrol raporu başvurumuzun iki aylık alması neticesinde ocak ve haziran aylarına ait 2 dönem olarak çıkar. Raporda yapılan işlemlerde herhangi bir sorun çıkmamıştır. Yapılan işlemlerin tamamı yasa ve mevzuata uygun olup KDV iadesinde herhangi bir eksiklik sıkıntı ve sorun bulunmaktadır.

KDVİRA sistemi 28 ana kontrol bölümü ve 17 özel ana kontrol bölümü üzerinde risk analizi yapmaktadır. KDVİRA aynı zamanda firmanın almış ürünlerin firmalarında alt kullanıcılarına da inerek fatura beyan tutarlılığı kontrolünü sağlamaktadır. Genel olarak yaşanan eksikliklerden örnek verecek olursak;

- Gümrük kapanış tarihleri yani intaç tarihleri alınması gerekirken fatura tarihlerini alarak tarih hatası yapılması,
- Faturaların gümrük çıkış beyannamesi ile uyumsuzluğu, gümrük çıkış beyannamesi ile faturaların ürünler açısından ve miktar açısından uyumsuzluğu,
- Alt kullanıcı yüklenilen fatura listesindeki işlemlerde KDV beyanın verilmemesi ya da sahte belge kullanılması tespiti,
- Belge numaralarındaki yanlışlıklar
- Fatura işlerken ve beyanname düzenlerken dövizli işlemlerde döviz kurunun yanlış alınması vb. sorunlar en çok karşılaşılan sorunlardır.

KDV iade rapor analizinden (KDVİRA) sonra tespit edilen eksikliklerin mükellefe belirtilerek meslek mensubu ya da mükellef tarafından işlem tamamlanması istenir. KDVİRA raporundaki eksikliklerin tamamlanması ve varsa tenzil edilecek tutarın belirlenmesi sonrasında vergi dairelerince iade işlemi gerçekleştirilmektedir.

Tenzil ¹⁴ edilecek kısım, KDVİRA raporuyla tespit edilen ve mükellef/YMM tarafından giderilmeyen eksiklik ve olumsuzluklara isabet eden kısımdır.

1. ¹⁴ (belli bir sayıdan, fiyattan vb.) aşağı düşürme, azaltma, çıkartma, indirme.

3.3.8. İade ve Tamamlanması

KDVİRA raporunun gerekli kontrolün sağlanmasından sonra ilgili vergi dairesi tarafından nakit iadelerde düzeltme için 10 günlük süre ile vermektedir. Mahsuben iade işlemlerinde ise bu süre 30 gündür.

Eksiklilerin giderilmesi için idari süre içerisinde düzeltme için ibraz edilen evrakların ya da yapılan izahatın değerlendirmesi yaptıktan sonra düzeltme fişi düzenlenir ilgili birime aktarılır. Düzeltme fişinin vergi daireleri içerisinde birimler arası aktarımında imzalama ve incelenmesi için bir süre almaktadır.

İlgili vergi daireleri gerek görmesi halinde firmayı yerinde faaliyet incelemesi de yapabilmektedir. Korkmaz panel KDV iade dosyası ilgili memur incelemesinde olan dosya onaylanmadan önce yoklama memurları tarafından işletme yerinde inceleme yaparak tespit için şu konulara bakmaktadır.

- Faaliyet incelemesi, firma belirtilen adresinde bulunmakta mı ve faaliyet raporunda belirtilen işlerle mi iştigal etmekte,
- Üretim incelemesi, kapasite raporu ve sanayi sicil belgeleri ile belirtilen makine teçhizatın, üretim çalışanlarının sayısının kontrolü,

Gerekli kontrolleri sağlayarak yoklama fişi ile beraber dosya incelemesini tamamlayıp bir üst birim idari amir onayına sunulur. KDV iadesi işlemleri için memur tarafından yapılan işlemlerin tamamlanması, işlemin bitmesi anlamına gelmemektedir. Vergi dairesi de kendi içerisindeki birimlerde yapılan işlemlerin kontrolünü sağlamaktadır.

İade birimi memurları tarafından tamamlanan işlemler birim şefi, müdür yardımcısı, müdür tarafından gerekli onay ve kontrol işlemleri işlemine tabi tutulur.

İade birimi tarafından onaylanan dosya muhasebe birimine aktarılır. Muhasebe de kendi ile ilgili olan kısım incelemelerini gerçekleştirdikten sonra iade dosyası defterdarlığa aktarır.

Defterdarında onay vermesi ile son onay alınmış olup defterdar dosyayı tekrar iade işleminin gerçekleştirilmesi için muhasebe birimine aktarıp iadesinin yapılması ister.

İşlem Tarihi	İşlem Aşamaları
22/12/2020	MEMUR
22/12/2020	MEMUR
23/12/2020	ŞEF
24/12/2020	MÜDÜR YRD
24/12/2020	MÜDÜR
24/12/2020	MUHASEBE
24/12/2020	MUHASEBE
24/12/2020	MUHASEBE
25/12/2020	DEFTERDARLIK
25/12/2020	DEFTERDARLIK
25/12/2020	MUHASEBE2
25/12/2020	İADE
1 - 12 listeleniyor. Toplam: 12	

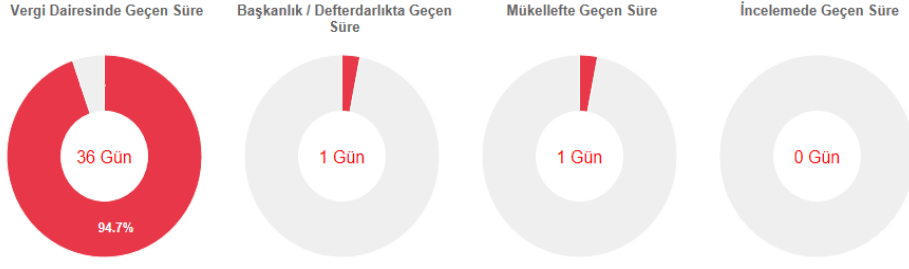
İade Dosya No	Dilekçe Tipi	İade Hakkı Doğuran İşlem Türü	Beyanname Toplam İade Tutarı	İade Talep Tutarı	Reddiyat Tutarı	Düzeltilme Fiş No	Tenzil Tutarı	İade Talep Türü	Teminat / YMM kdv iadesi tasdik raporu / Vergi inceleme raporu ibrazı bilgisi
2020110340LJQ0000002	2A	301	110.923,04	111.907,50	111.907,50	2020122417Lib0000747	0	Mahsuben, Nakden	YMM KDV İadesi Tasdik Raporu ile İade Talebi
1 - 1 listeleniyor. Toplam: 1									

İade Dosya No	Dilekçe Tipi	İade Hakkı Doğuran İşlem Türü	Beyanname Toplam İade Tutarı	İade Talep Tutarı	Reddiyat Tutarı	Düzeltilme Fiş No	Tenzil Tutarı	İade Talep Türü	Teminat / YMM kdv iadesi tasdik raporu / Vergi inceleme raporu ibrazı bilgisi
2020110340LJQ0000001	2A	301	10.706,60	10.706,60	10.706,60	2020122417Lib0000746	0	Mahsuben, Nakden	YMM KDV İadesi Tasdik Raporu ile İade Talebi
1 - 1 listeleniyor. Toplam: 1									

Şekil 20. KDV İade dosyasının hangi birimde olduğu ve durumu

Kaynak: GİB İnternet vergi dairesi

Gelir İdaresi Başkanlığı yapılan tüm işlemlerde şeffaflığı amaç edinmiş olup, iade dosya incelemesinin birimlerde geçen toplam süresini sistemde belirtmiştir.

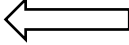

Şekil 21. KDV İade dosyasının vergi dairesi birimlerinde geçen süresi

Kaynak: GİB İnternet vergi dairesi

Gelir İadesi Başkanlığı mükelleflerinde işlemleri takip etmesi için iade dosyasının hangi aşamada olduğunu, durumunu görebilmesi için internet vergi dairesi üzerinden giriş yaparak uygulamayı mükellef kullanımına sunmuştur.

 KDV İade İşlemleri

- KDV İ.T.D.
- Diğer İ.T.D.
- İade Talep Dilekçesi Sorgulama İşlemleri
- KDV İadesi Talebi Girişi
- KDV İade Kontrol Raporu Görüntüleme (Yeni)
- İadem Nerede?
- KDV İadesi Eksiklik Cevap Yazıları
- KDV İstisna Belgesi İşlemleri

İadem Nerede Sorgu

İadem Nerede

Unvanı
Vergi Kimlik Numarası
T.C. Kimlik No / Vergi Kimlik No
Vergi Dairesi
Vergi Kodu
Vergilendirme Dönemi

KALE VERGİ DAİRESİ (058201)

0015-GERÇEK USULDE KATMA DEĞER VERGİSİ

OCAK 2020 - ARALIK 2020

TAMAM

İadem Nerede

Unvanı
Vergi Kimlik No

Dönem
01/2020-01/2020
06/2020-06/2020
1 - 2 listeleniyor. Toplam: 2

Şekil 22.İadem nerede ekranı

Kaynak: GİB İnternet vergi dairesi

01/2020-01/2020
06/2020-06/2020
1 - 2 listeleniyor. Toplam: 2

İade Takip Dosyaları

Talep Tutarları Detayı

İade Takip No	Dilekçe Tarihi	Son İade Aşaması	Son İşlem Tarihi
0582012020110376LIV0054850	03/11/2020	İADE TAMAMLANDI	24/12/2020
1 - 1 listeleniyor. Toplam: 1			

İade İşlemi

Vergi Dairesinde Geçen Süre

Başkanlık / Defterdarlıkta Geçen Süre

Mükellefte Geçen Süre

İncelemede Geçen Süre

01/2020-01/2020
06/2020-06/2020
1 - 2 listeleniyor. Toplam: 2

İade Takip Dosyaları

Talep Tutarları Detayı

İade Takip No	Dilekçe Tarihi	Son İade Aşaması	Son İşlem Tarihi
0582012020110376LIV0054851	03/11/2020	İADE TAMAMLANDI	25/12/2020
1 - 1 listeleniyor. Toplam: 1			

İade İşlemi

Vergi Dairesinde Geçen Süre

Başkanlık / Defterdarlıkta Geçen Süre

Mükellefte Geçen Süre

İncelemede Geçen Süre

Şekil 23. KDV İade dosyasının tamamlanma ekranı

Kaynak: GİB İnternet vergi dairesi

Dikkat edilmesi gereken husus defterdar onayına sunulan dosya son aşama olsa da bulunan bir eksiklik olması halinde işlem iptal edilip tekrar düzeltme işlemleri için ilgili birime yeniden aktarılabilir. Yani dosyanın ilgili iade birimi ve muhasebeden geçmesi onaylandığı anlamına gelmemelidir.

Yüklü iadelerde vergi dairelerinin de bütçe durumu mali durumu göz önüne alınarak ödeme durumu hazırlanır, mali durumuna göre ödenek ister, gelmesi halinde ödemeyi yapar.

1572/OPERASYON	
ŞUBE KODU/ADI:	MERKEZİ B.B. MUHASEBE
	İŞLEMLERİ
	TR15 0001 0021 5487 8807
IBAN	: 7350 01
HESAP	
NUMARASI	: 2154/87880773-5001
VERGİ DAİRESİ	: KALE VERGİ DAİRESİ
VERGİ KİMLİK	:
NO	
İŞLEM TARİHİ	: 29/12/2020-10:56:12-FBQQ60
VALÖR	: 30.12.2020
İŞLEM YERİ	: ŞUBE

-T.C.MERKEZ;Şube: 90001-IBAN MERKE;Tutar:

111.907,50;Mesaj: M03;1032----- KD

Gönd: GELİR İDAR.OD.HES20201229/51280907 S.GN.EMR 1032----- KDV

İADESİ- 111.907,50 TRY

Hesabınıza 111.907,50 TL (Yalnız
YÜZONBİRBİNDOKUZYÜZYEDİTLELLİKİR) Yatırılmıştır.
02/05/2021-01:18:23 EFTTGELD SİSTEM

T.C.ZİRAAT BANKASI A.Ş
İTERNET ŞUBESİ

- 25/ 12 /2020 tamamlanan iade işlemleri 29 /12 /2020 paranın hesaba geçirilmesi ile KDV iadesi işlemi tamamlanmıştır. Ocak Haziran dönemleri KDV iade alacağının banka hesaplarına geçmesiyle ilgili muhasebe kaydı şöyle olacaktır.

29.12.2020

102	Bankalar	10.706,60	
	<i>102.01. Ziraat TL Hesap</i>		
136	Diğer Çeşitli Alacaklar		10.706,60
	<i>136.01. Vergi dairesinden Alacaklar</i>		

29.12.2020

102	Bankalar	111.907,50	
	<i>102.01. Ziraat TL Hesap</i>		
136	Diğer Çeşitli Alacaklar		111.907,50
	<i>136.01. Vergi dairesinden Alacaklar</i>		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya tarihinde düzenli vergilendirme sistemine ortaçağın sonlarında başlanmıştır. Ortaçağ öncesinde imparatorluklar maddi olarak gücü azaldığında feodal beyler imparatorluğa ait gelirlere el koyarak halka zorla dayalı vergi toplama sistemi vardı. İlk kez 13.yy dan itibaren halktan düzenli olarak vergi alınmaya başlanmışlardır. KDV uygulaması dünyada 1967 yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise 1985 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. KDV devlet bütçesinde vergi gelirleri arasında en yüksek paya sahip olması nedeniyle vergi sistemimiz içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Buna karşın KDV'nin dolaylı vergi olması, kolayca yansıtılması ve verginin yerleşmesi gibi sebeplerle teslim ve hizmetler üzerinde mali yük oluşturan bir muamele vergisidir. Bu ve buna benzeri çeşitli sebeplerle KDVK'da bir takım hizmet ve mal teslimi ifaları için istisnalar getirilerek bu teslim ve hizmetlerden yararlananların üzerindeki vergi yükü giderilmeye çalışılmıştır. KDV iadesi uygulamalarıyla da gerçekleştirilen muamelelerin vergiden arındırılması amaçlanmıştır. Yani vergi sistemimiz son kullanıcı da KDV'nin yapılan işlemin mahiyetine göre teşvik uygulanmıştır. Bu işlemlerin neler olduğu sıralanmıştır.

Türk vergi sisteminde bir diğer önemli sorun 200 milyar liraya ulaşan devreden KDV sorunudur. Bu kadar şişmesinin nedeni hem stok afları hem de faturasız satılan mallar, iadesi alınamayan işlemler yer almaktadır. Maalesef vergi sistemimizin de yanlış uygulamalarından biri olan hatta mükellef için biriken KDV kaynaklı artışlara stok afları ile yeniden yapılandırma yapılması vergiden kaçanları iki kez ödüllendirmektir.

Ülkemizde verginin daha ne olduğu bilinmediği için vergi kültürü henüz oturmamıştır. Ne yazık ki meslek mensuplarının da (SMMM) bilgi eksikliği ve kendini geliştirmek için çaba sarf etmemesi Türk Vergi Sistemindeki var olan en önemli sorunlardan biridir. Buna karşılık meslek mensuplarının büyük bir kısmı KDV iadesi işlemlerini bilmemektedir. Firmalara finansman açısından can suyu olacak bu devlet teşviklerinden faydalandırılmamışlardır. Hâlbuki iade işlemleri ile beraber işletmeler KDV'yi yük olarak görmeyeceklerdir.

Mali müşavirlerin mevzuata hakim olmaları, iş akış sürecini düzenli bir şekilde takip etmeleri ve kendilerini sürekli güncel tutmaları gerekmektedir. Muhasebeciler kendilerini sadece beyanname veren defter tutan meslek elemanı olarak görmek yerine mali müşavir kimliğini de ön plana çıkararak firmalara mali danışmanlık yapan ve bilgilendiren, yönlendiren enternasyonal bir kimlikle hizmet vermelidir. Firmaları devlet teşviklerinden yararlandırıan, farklı işlemlerle karşılaştıklarında bunları angarya olarak görmek yerine mükelleflerin nasıl fayda sağlayacağı duruma getirerek firmaların çıkarlarını da gözetmelidirler.

Tez uygulamamız sayesinde alış ve satış faturalarının muhasebe kayıtlarından iade tutarının ilgili vergi dairesi işletme hesabına yatırılmasına kadar tüm işlem ve süreçler ele alınmıştır. Özellikle meslek mensupları tarafından KDV iadesi işlem süreci bilinmediği için angarya iş olarak görülmektedir. Bu çalışmamız literatüre örnek bir uygulama olarak katkı sağlamıştır ve iade işlemlerinde sürecin nasıl takip edileceği dikkat edilmesi gereken hususlar ele alınmıştır.

Sonuç olarak iade sürecinin uygulanabilirliği ve mevcut sorunların çözümü adına yapılan çalışmalar, araştırmalar, görüşmeler neticesinde fikir bildirmek gerekirse;

- Muhasebe meslek mensupları kendilerini güncel tutmaları gerekmektedir, mevzuata sürekli hâkim olmalıdır, bilgi erişim programlarına verilen paraları masraf olarak görmemelidir, sürekli okuyan, araştıran kimliği kendine amaç edinmelidir. Vergi sisteminde vergi kaybını ve vergi kaçakçılığını engellemesinin yanında, mükelleflerini teşviklerden yararlandırmalı, fazla ve yersiz vergi ödetmemelidir.
- Gelir İdaresi Başkanlığının iade sistemi internet vergi dairesi ile bir parça işlemleri kolaylaştırılmış olsa da gereksiz işlemler hala mevcuttur. İhracat iadesinde mükellefin e-dönüşüm sayesinde gümrük beyannamesine, alış ve satış faturasına vb. belgelere sistemden ulaşmasına rağmen iade dosyasında belgelerin kaşeli imzalıısının istenmesi gereksiz bir uygulamadır.
- Dünyada YMM sıfatı sadece Türkiye de uygulanmaktadır. SMMM'lerden alınan tasdik yetkisinin tekrar verilmesi gerekmektedir. Çünkü SMMM

tarafından hazırlanan dosya YMM onayı ile vergi dairesi tarafından tekrar incelenmektedir. Arada YMM raporunun amacı incelemeyi hızlandırmak ise vergi dairesi dosyayı tekrar neden inceliyor dosyaların SMMM'ler tarafından onaylanarak gelmesi YMM'ler kaldırarak SMMM tasdik yetkisinin getirilmesi bu ve benzeri işlemlerin daha hızlı olmasını sağlayacak gereksiz işlemi kaldıracaktır.

- Oysaki bunların yanında mevcut sistemi otomatik uygulanabilir hale getirilmesi gerekmektedir. Bunu da e – dönüşüm sistemi ile gerçekleştirmek mümkündür. Konuyla ilgili örnek verecek olursak; ihracat yapan firmanın alış satış faturası ve gümrük beyannamesi GİB sisteminde mevcuttur. Gerekli bilgiler sistemden istenip otomatik inceleme yapılırsa, KDV durumu da zaten KDV beyannamesinde gözükmekte olup, SMMM'lerden de istenecek sadece KDV yüklenim raporu ile iade tamamlanabilir. Başka bir örnek daha verecek olursak; yatırım teşvik belgeli işlemlerde hem KDV desteği hem de indirimli vergi desteği yer almaktadır. Yapılan yatırımlar belli, alınacak ürünler belli belge çıkarma işlemiyle uğraşmak yerine neden sistemi otomatik uygulanabilir hale getirmiyoruz. Uygulanabilir otomatik sistem sayesinde bu ve benzeri konularda işlemler kolaylaşacaktır. Böylelikle hem mükellefin hem de idarenin daha memnun olabileceği ve iade sürecinin daha hızlı ve daha az sorunla sürdürülebilen bir sistemin uygulanabileceği düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akal, Zühal (2002). *İşletmelerde Performans Ölçüm ve Denetimi Çok Yönlü Performans Göstergeleri*, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, No: 473, Ankara.
- Akarca Akif ve Şafak Mehmet (2018). <https://www.dunya.com/kose-yazisi/devreden-kdv-ve-iadesinin-onemi/413094>[Erişim Tarihi: 4.07.2020]
- Akyol, Mehmet (2018). “Tarımsal Teşviklerle Tarımsal Katma Değer Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Yeni Endüstrileşen Ülkeler İçin Panel Eşanlı Denklemler Sistemi Analizi”, *The Journal of International Scientific Researches*, 3(3), 226-236.
- Anayasa (2004). 1924 Anayasası (Teşkilat-Esasiye Kanunu). <https://www.anayasa.gen.tr/1924tek.htm> [Erişim Tarihi: 01.11.2020]
- Anayasa (2010). 1982 Anayasası (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası). <https://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm> [Erişim Tarihi: 05.12.2020]
- Anayasa (2021). 1961 Anayasası (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası). <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar> [Erişim Tarihi: 01.02.2021]
- Anıl, Nazım (2014). İstisna Edilmiş İşlemlerde İndirim. KDV İade Antlaşması, R. (1957). Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma. <https://www.ikv.org.tr/images/files/a2-tr.pdf>. [Erişim Tarihi: 01.10.2020]
- Arslan, Enver (2006). *Türkiye’de Katma Değer Vergisi Uygulaması ve Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bektaş, Aytekin (2019). “Dolaylı-Dolaysız Vergiler Temelinde Bütçe Dengesinin İktisadi Büyümeye Etkisi: Türkiye ve Almanya Örneği”, *İktisankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, ss:425-448.
- Bilici, Nurettin (2005). *Vergi Hukuku, Vergi Hukuku, Genel Hükümler–Türk Vergi Sistemi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Burg, David (2004). *A World History Of Tax rebellions*. D. F. Burg, New York: Taylor & Francis Books.
- Çağan, Nami (1982). *Vergilendirme Yetkisi, Vergilendirme Yetkisi*, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Çimen, Ozan (2005). Verginet. https://www.verginet.net/dtt/1/OzanCimen-Turkiye8217deIkametEtmeyenYolcularaTaninanKDVistis_8939.aspx[Erişim Tarihi: 24.11.2020]
- Demircan, Savaş (2015). “Katma Değer Vergisi: Vergi Adaleti, Eşitlik ve Sosyal Devlet”. *TBB Dergisi*, ss: 278-289
- Derkunt, Medeni (1982). Ülkemizde Dolaylı Vergiler Alanındaki Gelişmeler.ss: 35.
- Dikmen, Orhan (1945). “Türkiye Muamele Vergisinin İnkişafı”. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası Dergisi*, Cilt:5 Sayı: 1-4 ss: 100-104.
- Doğan, İsmail (2002). *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi Ve İnsan Haklarının Kültürel Temelleri*. Ankara: A Yayıncılık.
- Due, John (1979). “Gelişmekte olan Ülkelerde Katma Değer Vergisi”, "Çeviren, Kadri Özen", *Maliye Dergisi*, Mart- Nisan, ss.129-131.
- Eroğlu, Onur (2010). “Osmanlı Devletinin Son Dönemlerinden Cumhuriyetin İlk Yıllarına Kamu Maliyesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 76-81-82.
- Gelbal, Utku (2018). Deloitte Vergi Denetçisi. İndirilemeyen Kdv'nin Gider Yazılması ve Özellik Arz Eden Durumlar: <https://www.verginet.net/dtt/1/indirilemeyen-kdv-gider-yazilmasi.aspx> [Erişim Tarihi: 24.09.2020]
- Gemalmaz, Mehmet Semih (1997). Temel Hak ve Hürriyet Sınırlandırılması Rejimi - Sınırlama ve Güvence İlkeleri. Yeni Anayasa Raporu ss:43
- Gözler, Kemal (2000). *Türk Anayasa Hukuku*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Güngör, Gürcü (2017). “Türk Vergi Sisteminde Katma Değer Vergisinin Tarihi, Vergi Gelirleri İçerisindeki Yeri ve Reform İhtiyacı”, *Vergi Raporu Dergisi*, 2017-12(219), 75-87

- Hazine ve Maliye Bakanlığı, (2020). <https://www.hmb.gov.tr/vergi-odemesi>. [Erişim Tarihi: 15.12.2020]
- Hughes, Jane Frecknall (2004). *John Lackland: A Fiscal Re-Evaluation*, Studies In The History Of Tax Law, Portland: Hart Publishing.
- İhracat, Yönetimi (1995). Resmi Gazete. <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=10365&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 25.01.2021]
- İlgar, Büşra (2017). “Katma Değer Vergisi İadelerinde YMM İncelemeleri İle Vergi İncelemelerinin Etkinlik, Görev, Yetki, Sorumluluk Kapsamında Karşılaştırılması”. *Vergi Raporu Dergisi*. Sayı: 219, ss: 179-180
- İnaltong, Ceyhan (2017). Katma Değer Vergisi Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. ss: 5.
- İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası (2007). Anayasa ve Vergi. İYMO, 1-15.
- Resmi Gazete Kanunu, (1941). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/4822.pdf> [Erişim Tarihi: 21.12.2020]
- Vergi Usul Kanunu (1961). Resmi Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10703.pdf> [Erişim Tarihi: 24.12.2020]
- Karakoç, Yusuf (2015). “Vergi Gelirlerinin Kamu Giderlerinin Karşılığı Olması İlkesi”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 413-456.
- Kartalcı Kadir ve Doğan Mübeyna (2013). “Anayasa Perspektifinde Vergilendirme Yetkisi Kavramı”. *Social Sciences*, 8(3), ss:116-132.
- Katma, Değer Vergisi Kanunu Kanun Numarası (1984). 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununu. www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin.1.5.3065.doc [Erişim Tarihi: 25.07.2020]
- Küçük, Eda Özdiler (2020). Ankara Üniversitesi. Ankara Üniversitesi: <https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=3137> [Erişim Tarihi: 20.10.2020]

- Küsmenoğlu, İlham (2010). *Cumhuriyet Dönemi Vergi Tarihi*. Ankara: Oluş Yayıcılık.
- Mardani, Mohammad (1994). *Türk Katma Değer Vergi Sistemi ve Uygulamadan Örnekler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Muhasebe, Dersleri (2007). <https://www.muhasibedersleri.com/butce-vergi/vergi.html> [Erişim Tarihi: 22.08.2020]
- Muhasebe, Dersleri (2019). Muhasebe Dersleri: <https://www.muhasibedersleri.com/butce-vergi/vergi.html> [Erişim Tarihi: 24.07.2020]
- Muhasebenews (2020). <https://www.muhasibedersleri.com/deniz-hava-ve-demiryolu-tasima-araclarinin-tesliminde-tadil-bakim-ve-onariminda-imal-ve-inasina-iliskin-alimlarda-kdv-istisnasi/> [Erişim Tarihi: 2.09.2020]
- OECD. (2020). Consumption Tax Trends 2020: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/152def2d-en>, [Erişim Tarihi:02.12.2020]
- Oktar, Kemal (2019). *KDV İstisnalar ve İadeler*. Ankara: Gözlem Yayıncılık.
- Oral, Hasan (2005). *Avrupa Birliğindeki Vergi Uyum Çalışmaları*. TBB,262.
- Oranları, Avrupa (2018). Ab Komisyonu. http://europa.eu/youreurope/business/vat-customs/buy-sell/vat-rates/index_en.html [Erişim Tarihi: 25.1.2021]
- Otterson, Kevin (2004). “Slave Taxes”, Studies In The History Of Tax Law. Florence: Rautledge.
- Öncel Mualla, Çağan Nami ve Kumrulu Ahmet (1985). *Vergi hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
- Özcan, Mehmet (2015). “KDV Tipleri Türkiye’de Uygulanan KDV Tipi”, *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 3(2), 39-44.
- Özcan, Onur (2017). “Vergilendirme Sürecinin İdari İşlem Bağlamında İncelenmesi”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 160-163.

- Öztürk, Seçil (2011). *Firma Düzeyinde Katma Değer Hesaplaması ve Seçilmiş Muhasebe Standartları Açısından KİT'ler Üzerinde Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Pehlivan, Osman (2013). *Kamu Gelirleri*. Kamu Maliyesi, Trabzon: Celepler.
- Planports.Com. (2014). <http://help.planports.com/Blog/Post/katma-deger-nedir> [Erişim Tarihi: 12.12.2020]
- Raporlar (2004). <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss645m.htm> [Erişim Tarihi: 22.12.2020]
- Resmi gazete (1984). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18569.pdf> [Erişim Tarihi: 26.06.2020]
- Sağbaş Nesrin ve Saruç Tolga (2010). *Vergi Teorisi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Maliye.
- Sağlam, Erdal (2020). <https://t24.com.tr/yazarlar/erdogan-saglam/devreden-kdv-mukellefin-devletten-alacagidir-mutlaka-iade-edilmelidir,27007> [Erişim Tarihi: 01.12.2020]
- Sakınç Sibel ve Aybarc Sibel (2017). Türkiye İçin Vergi Reformu Önerileri. <http://docplayer.biz.tr/45468540-turkiye-icin-vergireformu-onerileri.html> [Erişim Tarihi: 01.03.2020]
- Saraç, Özkan (1985). *Maliye Gelirler Kontroler Derneği*. Katma Değer Vergisi MGKD Yayınları, 87.
- Seyhan, Kandemir (2016) “Uluslararası Taşımacılıkta KDV İadesi”, *Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi*, Sayı:145 ss:1
- Tatlılil Rezzan ve Ayaz Nükhet (1992). *Avrupa Topluluğu 1992'de KDV Uygulamaları ve Türkiye'ye Muhtemel Etkileri*, TOBB, Ankara, ss.4 .
- TBMM, (1995). Yedinci Beş Yıllık (1996-2000) Kalkınma Planının. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Yedinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1996-2000%E2%80%8B.pdf> [Erişim Tarihi: 25.07.2020]

- Tekir Asım Furkan ve Günay Berrin (2018). “Tanzimat Sonrası Vergi Reformlarının Anayasal Vergilendirme İlkeleri Çerçevesin de Değerlendirilmesi”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 24 Sayı:2 ss:727
- Ticaret Bakanlığı (2020) <https://www.ticaret.gov.tr/ic-ticaret/sikca-sorulan-sorular/lisansli-depoculuk-ve-urun-ih-tisas-borsasi> [Erişim Tarihi: 23. 12.2020]
- Türkiye Cumhuriyeti (2019). T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. [https:// www. sbb. gov.tr/wp-content/ uploads/ 2020/07 /genel faaliyet raporu _2019.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/07/genel-faaliyet-raporu_2019.pdf) [Erişim Tarihi: 26.08.2020]
- Tosun, Kasım (2018). *KDV İade İşlemlerinde Yüklenilen KDV*. Maliye Postası, 1.
- Uluatam, Özhan (2001). *Kamu Maliyesi*, 7. baskı, İmaj Yayıncılık, Ankara.
- Üçok, Coşkun (1976). *Türk Hukuk Tarihi*. Ankara Üniversitesi Hukuk.
- Vergi Dosyası (2017). <https://vergidosyasi.com/2017/11/17/vergi-muafiyeti-vergi-istisnasi-kavramlari/> [Erişim Tarihi: 01.11.2020]
- Vergi Konseyi (2017). Vergi Konseyi KDV Çalışma Konseyi Raporu. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/8/2019/10/KDV-Raporu-2017-Bakanl%C4%B1%C4%9Fa-Sunulan-Nihai-Metin.pdf> [Erişim Tarihi: 11.11.2020]
- Vergi Kanunu (2017). mevzuat.gov.tr. 3483 Sayılı Muamele Vergisi Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.6802.pdf> [Erişim Tarihi: 01.03.2021]
- Yaşa, Memduh (1980). *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi 1923-1978*, Akbank Kültür Yayınevi.
- Yılmaz, Murat (2017). *Türk Vergi Sisteminde Katma Değer Vergisinin Tarihi*, Vergi Gelirleri İçindeki Yeri ve Önemi İle Reform İhtiyaç. 59-79.
- Yücedoğru Recep ve Ören Gülcan (2017). “Katma Değer Vergisinde Vergi Uyumu ve Dünyada KDV Uyumu Arttırmaya Yönelik Uygulamalar Sistematik Bir Literatür Analizi”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt:13 Sayı:17, ss: 940-942.

Yüksel, Cihan (2018). *Kamu Maliyesi*. Mersin Üniversitesi 39.

1876-Kânûn-İ-Esâî (2020). Anayasa: <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/oncelki-anayasalar/1876-k%C3%A2n%C3%BBn-i-es%C3%A2s%C3%AE> [Erişim Tarihi: 24.03.2020]

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Bekir TUTAŞ

Uyruğu : T.C.

